Egy hét a világgazdaságban

Hormuzi fenyegetettség

Világgazdaságunk jelenlegi hangulatát jól tükrözi, hogy az elmúlt héten két olyan probléma is akadt, melynek megoldását az érintettek enyhén szólva *nem hagyományos módszerekkel akarták kikényszeríteni.* Az első az úgynevezett *Hormuz*-konfliktus. Az ok megértéséhez a legcélszerűbb *Montecuccoli* híres mondását visszaidézni a háború viteléhez szükséges feltételekről. A harcban álló Iraknak és Iránnak is természetesen *pénzre* van szüksége ahhoz, hogy a kettőjük között tartó hároméves ellenségeskedést még a jövőben *meghatározatlan* ideig folytassák. Az sem meglepő, hogy a háború finanszírozásában mindkét fél igen számít olajjövedelmeire. A jelek szerint azonban most *az iráni export esélyei jobbak, a piacra vihető iraki nyersanyag mennyisége fizikailag korlátozott.* Bagdad ugyanis a Perzsa (Arab)-öböl partján fekvő kikötőit az iráni fenyegetés miatt nem használhatja és *bezárult* számára a Szírián keresztül létezett tranzitút is. Summa summárum, az ország a háború előtti napi hárommillió hordós kivitel helyett mára csupán 700 000 hordós exportra számíthat, Törökországon keresztül, vezetéken. Irán ezzel szemben *gond nélkül támaszkodhat* öböl menti termináljaira és naponta 1,8 millió hordót küldhet így külföldre. A jelek szerint Irak az esélyeket oly módon tervezi egyenlővé tenni, hogy a Franciaországból vásárolt és a Falklandkonfliktusban már hírnevet szerzett Exocet-rakétákkal „lövi ki" Irán olajkikötőit. Az iráni válasz műfajában hasonló: ebben az esetben várható a Hormuz-szoros *hajózhatatlanná* tétele. A nyilatkozathábo rúba — szerencsére egyelőre csak abban — ezen a ponton újabb szereplők kapcsolódtak be. Az Egyesült Államok és Szaúd-Arábia ugyanis közölte, hogy „minden eszközzel" biztosítani kívánja a szabad hajózást az *inkriminált* vízi úton.

Az ügynek ebben és nem gazdasági vonatkozásaiban rejlik *a fő veszélye.* Olajpiaci szempontból ugyanis a Hormuz-kiesés nem hasonlítható az 1973-ban eszközölt bojkotthoz. A vízi úton jelenleg *naponta 8 millió hordó jut keresztül,* ennek azonban több mint felét, 4,5 millió hordót a közvetlenül nem érintett termelők *azonnal pótolni tudnának.*

A másik oldalon viszont az olajvállalatok készletei — ezekhez járulnak még a kormányok stratégiai tartalékai — három hónapra elegendőek. Úgy tűnik, hogy a folyamatban levő fellendülés sem vezet majd a nyersolaj iránti kereslet ugrásszerű emelkedéséhez. Végezetül pedig nem szabad elfelejteni, hogy 1973 óta a világ két olajsokk tapasztalataival lett gazdagabb és a piaci események kezelésében *lényegesen több rutinja van, mint korábban.*

A héten hírek érkeztek az EGK *költségvetési rendszerének és a közös mezőgazdasági politikának reformjáról* is. Pontosabban: egyelőre a tudósítások még csak arról szólnak, hogy a reformokat *nem sikerült tető alá hozni.* A háttérben az áll, hogy a Közös Piac mezőgazdasági támogatási rendszere alaptermészetéből adódóan ösztönöz arra, hogy a veszteséges termelést a gazdák minél nagyobb mértékben növeljék. Ennek próbált a bizottság gátat szabni akkor, amikor a nyáron azt javasolta, hogy az egyes termékekben (például tej és származékai) keletkezett felesleget a parasztok megadóztatása útján csökkentsék. Ilyen módon ugyanis a termelők valahogy közvetlenebbül érzékelhették volna a piac értékítéletét és a befolyt összegekkel pedig a meglevő készletek mobilizálását lehetett volna elérni. Hasonló módon, az ártámogatás mérséklésével kívánta volna az EGK-apparátus összhangba hozni az északamerikai alacsonyabb gabonaárakat a közösségen belüli jelenleg *magasabbakkal.* A reformelképzelések további — a külvilág számára már nem annyira szimpatikus — vonása lett volna egyes termékekben az import korlátozása és így az ellátásban a nyugat-európai mezőgazdaság súlyának növelése.

Mint várható volt, a javaslat vitájában a nyugat-európai integráció *két pártra szakadt.* A mezőgazdasági termelésben — és a termelők közérzetében — különösen érdekelt Franciaország és Olaszország a lépést ellenezte, míg az NSZK és Nagy-Britannia lényegében *üdvözölte* azt. Az elmúlt héten a közösség harminc miniszterének (10 tagállam külügyi, pénzügyi és mezőgazdasági tárcájának) athéni értekezlete kapta azt a feladatot, hogy a mezőgazdasági politika átalakításáról — meg a költségvetési terhek igazságosabb megosztásáról, a brit hozzájárulás problémájáról, az iparfejlesztés finanszírozásának forrásairól — egyetértésre jusson. Az első napi ülésen kiderült azonban, hogy kompromisszumkeresésről szó sincs, a delegációk a már ismert kormányálláspontokat vezették elő. A megegyezésnek így *nem volt kilátása és kétségessé vált, lehetséges-e egyáltalán valamifajta egyeztetett javaslatot a decemberi EGK-csúcs elé terjeszteni.*

Az első napi kudarc után a brüsszeli bizottság mezőgazdasági illetékese sajátos módon kívánta a sikeres kimenetelt elősegíteni. Bejelentette, hogy novemberre a nyolcmillió termelőnek a költségvetés nem fog ártámogatást kifizetni. (A lépés előrevetítette annak az árnyékát, hogy decemberben se „nyit ki a kassza", márpedig egyhónapi elmaradás *360 millió dollár bevételelmaradást* jelent a parasztságnak.) A drámai lépés kellő visszhangot váltott ki. A várható politikai károkat persze csökkentette, hogy *Gaston Thorn,* a bizottság elnöke egy nappal később *módosította* a korlátozás tárgyát: nem a termelők lesznek kénytelenek pénzükre várni, hanem az exportra felvásárló cégek *nem kapják meg 10 napig (egyelőre) a kivitel támogatására folyósított előlegeket.* (A kereskedők súlyát a bizottság eszerint lényegesen kisebbnek tartotta a mezőgazdászoknál és ezért csökkentett inkább náluk.) Ezt aztán nem módosították az athéni konferencia végéig.

Az ülés *eredménytelenül végződött.* A bizottság azért valamit mégis elért. az Európai Parlament a válsághelyzetre való tekintettel vita nélkül hagyott számukra jóvá 1,5 milliárd dollárnak megfelelő összegű *pótköltségvetést.* Ezt figyelembe véve is azonban hiányzik 300 millió dollár erre az évre, amit valahogy még az EGK-nak ki kell gazdálkodnia. És persze változatlanul megoldatlanok a rendszer reformjának átfogó problémái.

Gonda György—Szentgáli Péter

Mintaberuházás

A huszonkilencedik hónap – Végjáték, taktikázgatással

Két éven át kísértük figyelemmel, miként „kísérleteznek önmagukon" az építők. Egy, az ÉVM irányítása alá tartozó cég — a Könnyűbeton- és Szigetelőanyagipari Vállalat (a KÖSZIG) — négy vállalatot tömörítő gazdasági társulással kötött fővállalkozási szerződést a tapolcai bazaltgyapotgyárának kivitelezésére. A társulásnak tagja az ÉPBER, a SZIKKTI, a Veszprém megyei Állami Építőipari Vállalat és az Egyesült Izzó. E fővállalkozást mintaberuházásnak szánták, remélve, hogy a hálóterv — és az együttes akarás — átsegíti őket a szokványos buktatókon... A 960 millió forintos beruházás fejleményeiről 1981. szeptember 8-án, majd 1982. január 6-án, április 28-án, július 24-én és december 2-án, az idén pedig május 19-én és augusztus 26-án adtunk helyzetjelentést.

Szenzáció *nem* történt: az ember *nem* harapta meg a kutyát — a mintaberuházás *nem készült el határidőre.* A szigetelőanyag-importot fölössé tevő bazaltgyapotgyár október 1-én *nem kezdett termelni,* sőt október közepéig még a július 1-re ígért próbaüzemre sem kerülhetett sor. A 28 hónapra tervezett beruházáson — az időprogram szerint — *három és fél hónapos az eltérés;* minden ellenkező bizonygatás ellenére igazolódott, hogy a hálóterv borulásai *a végrehajtás egészét* veszélyeztették.

Ha nem mintaberuházásnak szánt kivitelezésről volna szó, nézhetnénk a történteket derűlátóbban is. Hiszen *tény,* hogy a — várhatóan — 30—31 hónapos átfutási idő *sokkal rövidebb,* mint a szomszédos, hasonló, ám kisebb tapolcai üzem 48 hónapig húzódó (1972—1976 közötti) építése. Az sem közömbös, hogy e mostani beruházás *költségei* — ez ma már valószínű — *nem haladják meg a tervezettet.* S hadd utaljunk vissza 1981 szeptemberi, sornyitó írásunkra — az ÉVM e munkát *kísérletnek* szánta; *Simon Jenő,* a fejlesztési főosztály akkori vezetője nem titkolta, hogy *„ebben a fővállalkozási formában sok a bizonytalanság".*

Más székben ülve

Huszonnyolc hónap alatt sok minden megváltozott. Nemcsak arról van szó (jóllehet *arról is),* hogy időközben módosultak az árak, a kamatlábak, a szabályozók és a devizaárfolyamok. A teljességhez tartozik, hogy a részvevők közül a veszprémi építőket — igaz, *egyéb okok miatt — szanálni kellett,* s az Egyesült Izzó ugyancsak *nehéz gazdálkodási helyzetbe* került, ráadásul a gazdasági társulás cégeinek a fővállalkozás szempontjából érdekelt vezetői közül sokan, menet közben kicserélődtek. *Együttesen mindez fölöttébb kedvezőtlen.*

Simon Jenőt is hiába keresnénk a minisztériumban; szeptember óta a Szilikátipari Központi Kutató és Tervező Intézet (vagyis a gazdasági társulásban ugyancsak tag SZIKKTI) igazgatója. Ha más székben ül is, a mintaberuházásból nem lépett ki tehát, s így indokolt, hogy a vele kezdett riportsorozatot vele fejezzük be. Vele, és *Mészáros Jánossal,* a KÖSZIG igazgatójával, akinek eredetileg nem lett volna más tennivalója, mint 1983. október 1-én *átvenni a kész gyár kulcsát.*

— Azért találtuk ki a fővállalkozási formát — mondja Simon Jenő —, mert a beruházások több évtizedes, szokványos rendje *korszerűtlen, s már a maga idejében sem volt jó.* A gyakorlat a legjobb próbakő, s a tapolcai kísérlet tapasztalatai alkalmasak a fővállalkozás *tanulságainak megszívlelésére.* Kiderült, hogy a *társulásos* fővállalkozás nem a legszerencsésebb forma, mert a részvevők egyike sem utasíthatja, vagy ösztönözheti a másikat.

Így — vagy másként?

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, miként hat a gazdasági környezet. *Az érdekeltség nem volt akkora, mint remélték* (és amilyenre szükség van egy ilyen fővállalkozásnál) — sem a bérezéskor, sem a tőkés import rendelésénél nem volt nagyobb a társulás szabadságfoka, mint más beruházásokon. A késéseket olykor a létszámhiány okozta, s a késések behozása *bértöbblettel járó intézkedéseket* igényelt volna. Az alvállalkozók, a kooperációban gyártók hibáit és késéseit vagy importtal helyettesíthették volna..., vagy új alvállalkozót kell keresni, aki hajlandó *gyorsan* elkészíteni azt, amit *más nem* csinált meg.

— *A tanulságok csupán a jövőben hasznosíthatók?*

— Nem. A tapolcai és *más* fővállalkozások tanulságain okulva *már születtek* pénzügyi intézkedések, például egyszerűsödött a bankelőlegek felvétele, a költségek elszámolása: nem kell részletes kalkulációt adni. Az érdekeltség *immár a bérben is* tükröződik: Százhalombattán, a krakküzemben olyan kísérlet kezdődött, amely *a többlet-teljesítménnyel arányosan* lehetővé teszi a bérszínvonal emelését.

Am a *„hogyan a jövőben?"* kérdésre még nincs egységes válasz. E mostani beszélgetésünk *két részvevője sem* ítéli meg azonosan a lehetséges változatokat.

— Nem biztos, hogy rossz a társulásos fővállalkozás — így Mészáros János. — Ha ugyanis *egy* fővállalkozó van, annak olyan *tőkeerős cégnek* kell lennie, amely vállalni képes az egész fővállalkozás pénzügyi kockázatát. Ráadásul ekkor mindenki más alvállalkozó, s *minél több az alvállalkozó, annál bizonytalanabb a siker.* A fővállalkozók legalább közös érdekből támogatják egymást, miként Tapolcán is hoztak *rendkívüli intézkedéseket.*

Szabályozási kérdésekről is szó esik. Ha a bazaltgyapotgyár kivitelezésénél valamelyik vállalat *határidő előtt* teljesítette volna részfeladatát, de a partnerek nem képesek igazodni hozzá, a „gyorsan dolgozó" cégnek *kamatot kell fizetnie a már elkészült, befejezetlen állomány után.* Magyarán: a kivitelező csak akkor érdekelt a gyorsításban, ha ily módon a végső határidő is közelebb kerül.

— *Mindent figyelembe véve: kinek jó a fővállalkozás?*

— A népgazdaságnak feltétlenül jó, hiszen az átfutási idő a késlekedés ellenére is a szokványosnál rövidebb — mondja Simon Jenő —, s a költségkalkuláció is megbízhatóbb. Ha a beruházás mégis többe került volna, azt *nem az állami költségvetés* viselné, miként annyi más esetben megtette, hanem a fővállalkozók.

— *Simon Jenő, az ÉVM főosztályvezetője biztatta a SZIKKTI-t, hogy vegyen részt e fővállalkozásban. Simon Jenő, a SZIKKTI igazgatója részt vállalna-e hasonló munkából?*

— Hasonló léptékű beruházás esetén, vagyis minden olyan építkezésnél, amelynek anyagi kockázatát az intézet képes vállalni, *a jövőben is részt veszünk.* Igazgatóként is a vállalkozásnak vagyok híve, s a SZIKKTI tevékenysége épp ilyen irányba fejlődik tovább.

— *S az építtető, a KÖSZIG?*

— Múlt időben válaszolhatok — feleli Mészáros János —, az idén ugyanis *hozzákezdtünk a* gyöngyösvisontai Mátra gázbetongyár beruházásához. Ugyancsak *négy cég* építi, szintúgy *fővállalkozásban...,* igaz, közjülük csupán az ÉPBER volt jelen Tapolcán is.

Kárigény

Hol tartanak október derekán? A melegüzemi próba talán ezekben a napokban megindulhat. A folyamatos termelés novemberben, vagy decemberben kezdődhet. A KÖSZIG élni kíván szerződéses jogával, s *benyújtotta a késedelemért járó, évenkénti hét százalékos kárigényét.* (Október 1-én meg kellett kezdenie a hitel törlesztését). Hogy az építtető és a négy fővállalkozó békésen megegyeznek-e az árengedményben, vagy *pereskedéssel* végződik-e a mintaberuházás, hogy lesz-e ünnepélyes gyáravató, vagy csendben kezdődik meg az üzemszerű termelés, azt ma még nem tudni. E semmiképp sem épületes — hellyel-közzel *taktikázgató* — végjáték már más történet lapjaira kívánkozhat. A krónikás — ama kesernyés tapasztalással, hogy önmagában az is *nagy fegyvertény,* ha egy honi beruházás az átlagosnál valamivel jobb (vagy kevésbé rossz) — a maga munkáját *befejezte.*

Valami volt..., de *nem az igazi.*

Földes Tamás

Kevesebből többet

Új technológiai eljárásokkal, eddig nem használt hazai alapanyagok alkalmazásával, a hulladékhasznosítással és a másodlagos nyersanyagok felhasználásával kedvező eredményeket értek el a Fővárosi Tanács ipari és mezőgazdasági főosztályának felügyelete alá tartozó vállalatok. Intézkedéseik eredményeként termékeikhez az *idén már eddig is 5 százalékkal kevesebb anyagot használtak fel* — minőségromlás nélkül —, mint az előző év hasonló időszakában — állapította meg az a felmérés, amelyet a főosztályon készítettek.

A Fővárosi Óra- és Ékszeripari Vállalat például egy új technológiai eljárás bevezetésével eddig 200 kilogramm *színezüstöt* nyert vissza. A Fővárosi Ruhaipari Vállalat a hulladékok gazdaságos felhasználására maradékfeldolgozó gazdasági munkaközösséget hozott létre. A Sütőipari Vállalatnál a korábban konvertibilis valutáért vásárolt adalékanyagokat hazaiakkal helyettesítik.

A hulladékhasznosítás társadalmi ügy

A múlt héten tárgyalta a Minisztertanács a hulladék- és melléktermék-hasznosítási kormányprogram eredményeit. Ennek egy részletéről, *a lakóterületi begyűjtésről* tartottak tegnap sajtótájékoztatót a MÉH Trösztben.

Az ésszerűsödő vállalati anyaggazdálkodás miatt csökken az iparból visszaáramló, még hasznosítható hulladékok mennyisége. Ezért is nőtt meg a jelentősége a lakóterületi begyűjtésnek, ami lassan szolgáltatássá válik. Zökkenői ellenére mégis sikeres: az idén 200 ezer tonna vas-, 20 ezer tonna színesfém-, 110 ezer tonna papír-, és öt-hatezer tonna háztartási textilhulladék forgalmazását reméli a MÉH Trösztt, és ennek értéke világpiaci áron 30 millió dollárt jelent. A begyűjtésben sikeresen álltak helyt a szerződéses üzletek, amelyek 50—60 százalékkal több anyagot gyűjtenek be a korábbiaknál.

A hasznosítást követi a feldolgozás. Erre a mostani tervidőszakban összesen *200 ezer tonnás kapacitás áll rendelkezésre.* Győrben és Debrecenben papírhulladék-feldolgozót építettek, és hamarosan *megoldódik* a selejtes gumik hasznosítása is. 1984 elején indul meg Beremenden az első égető üzem, évi 20 ezer tonnás kapacitással. Ennek következtében értékére emelkedik majd a most még névleges (5 fillér) felvásárlási ár. A környezetvédelem szempontjából másik veszélyforrás *a műanyag.* Hamarosan *granulátommá* alakítja majd a műanyaghulladék egy részét a monori üzem.

A különböző szervezetek segítségével *társadalmi üggyé válik a lakossági begyűjtés.* Sokat tesznek érte az általános iskolák, de *ezeknek csak 68 százaléka vesz részt a mozgalomban.* A Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság a MÉH Trösztt közösen *tavaly rendezte meg* a fővárosban a társadalmi akció tapasztalatait megvitató ankétot. Kedden Vácon, szerdán *Pécsen folytatódik* a rendezvénysorozat, a továbbiakban pedig a Pest megyei körzetekben.

Sz. K.

Jogászok a békéért

Magyarország, Algéria és Kuba nemzeti jogászszövetségeinek vezető képviselőit is tagjai sorába kooptálta a Demokratikus Jogászok Nemzetközi Szövetségének végrehajtó irodája, amely vasárnap befejezte kétnapos tanácskozását Piliszentkereszten, az Igazságügyi Minisztérium oktatási központjában.

Amar Bentoumi, a DJNSZ főtitkára az irodaülés munkájáról elmondta, hogy a nemzetközi szövetség és vezető testületei előtt álló időszerű kérdések szerepeltek napirenden. Legnagyobb hangsúllyal a DJNSZ következő, sorrendben XII., Athénba összehívott kongresszusának előkészítéséről volt szó. A kongresszuson — e nemzetközi jogászszervezet legmagasabb fórumán — a nemzetközi politikai élet aktuális eseményeinek tükrében négy fő téma szerepel majd a napirenden: a népek joga a békéhez és biztonsághoz, joguk a fejlődéshez, a szuverenitáshoz, és végül az emberi jogok kérdésköre. Nem újkeletű témák ezek a DJNSZ munkájában, amelyet már több mint három és fél évtizede folytatnak a világ demokratikus érzelmű jogászai, hiszen a szövetségnek alapvető célja és rendeltetése: a jog eszközeivel küzdeni a békéért — s ennek a küzdelemnek mindig az adott időszak legfontosabb világpolitikai problémái adnak konkrét tartalmat. Politikai problémákat mondok — hangsúlyozta a főtitkár —, mivel a szövetség a világ jogászainak nem annyira szakmai közössége, sokkal inkább politikai fóruma. Az egyetlen olyan nemzetközi jogászszervezet, amelyben egyaránt ott vannak a szocialista államoknak, a nyugati országoknak és a harmadik világ országainak jogászai, mindazok, akik készek cselekvően közreműködni a politikai problémák jogi eszközökkel, tárgyalásokkal történő rendezéséért, a fegyveres konfliktusok elkerüléséért, a világ békéjéért.

Magyar—bolgár barátsági hét

Magyar—bolgár barátsági hét kezdődött tegnap Győr-Sopron megyében. A győri Műcsarnokban tartott ünnepi megnyitóján *Ivan Peijkovszki*, a budapesti Bolgár Kulturális Központ igazgatója mondott beszédet. Ugyanott bolgár népművészeti, idegenforgalmi kiállítás is nyílt. A következő napokban Győrött és a megye más településein rendeznek Bulgáriát bemutató irodalmi esteket, kiállításokat és baráti találkozókat.

Licenckereskedelem és innováció

Tudósítónktól.

Licencinform '83 címmel ma délelőtt 11 órakor nemzetközi kiállítás nyílik az Ipari Reklám és Propaganda Vállalat bemutatótermében. (Bp. VIII., Rákóczi u. 57.) Ám ez az esemény csak a kezdete annak a rendezvénysorozatnak, amelyre ezen a héten sor kerül. Csütörtökön egész napos konferencia színhelye lesz a Magyar Tudományos Akadémia, ahol a licenckereskedelem, innováció és iparjogvédelem aktuális kérdései kerülnek terítékre. Közben pedig a kiállításhoz kapcsolódóan háromnapos kerekasztal-konferencia színhelye lesz a Palace Szálloda.

Dr. Vékony Lajos, a Licencia Találmányokat Értékesítő Vállalat vezérigazgatója a tegnapi sajtótájékoztatón hangsúlyozta, hogy a mintegy 35 éves múlttal rendelkező cég fennállása óta először hívta össze a sajtó képviselőit, hogy a vállalatról és a konferenciáról tájékoztassa őket. A téma fontossága indokolja ezt a megoldást. Amikor az ország külpiaci egyensúlyának javítását szorgalmazzuk, akkor, nem mindegy, hogy a külkereskedelmi forgalom milyen termékekből tevődik össze. Nem mindegy, hogy *mennyi benne a műszaki újdonság*, az eredeti magyar termék, s hogy ezek megfelelő jogi védettséget élveznek, vagy sem. A Licencia 1960-ban még csak 15,5 millió forintos árbevétellel rendelkezett, tavaly pedig már megközelítette az 500 millió forintot. E két szám is jól érzékelteti, hogy dinamikus vállalatról és rendkívül fontos témáról van szó, amely minden bizonnyal *felkelti a hazai iparvállalati vezetők érdeklődését*. A konferencián elhangzó előadásokat ismert hazai szakemberek tartják.

A Licencinform '83 kiállításon 34 hazai cég, valamint a Szovjetunió, az NDK és Csehszlovákia szakvállalatai vesznek részt. Összesen 282 találmány és szabadalom látható a bemutatón. A kapcsolódó kereskasztal-konferencián 18 előadás hangzik el a bemutatott újdonságokról, illetve az egyes országok licenckereskedelmi gyakorlatáról. Ezenkívül szakinformációs szolgálat várja az érdeklődőket, s mint ahogy az Ipari Reklám és Propaganda Vállalat igazgatója, *dr. Kandikó József* elmondta, a részvevőknek üzleti tárgyalásra is lehetőséget biztosítanak. Különösen ez utóbbitól várják azt, hogy a passzív szemlélődés mellé aktív részvétel párosul. A kiállítás október 23-ig, naponta 10-től 18 óráig tekinthető meg.

Tanácskozás a településfejlesztésről

(Folytatás az 1. oldalról)

szített elő, 18 ország szakemberei vesznek részt, mintegy 70-en — ez az átlagosnál nagyobb érdeklődést jelzi —, és képviselteti magát számos hazai tervező és kutató intézet is. A tanácskozást *Yngve Palm*, az EGB-titkárság osztályvezetője nyitotta meg.

A szeminárium témáiról és jelentőségéről tájékoztatta az újságírókat tegnap a Hilton Szállóban *Jantner Antal* miniszterhelyettes. Elmondta, hogy három fő témáról tárgyalnak majd a szakemberek plenáris üléseken: *a települések társadalmi problémáiról, a településrendszer fejlődéséről, valamint a városi agglomerációk fejlesztésének időszerű kérdéseiről.*

Az első témakörben kiemelten foglalkoznak *a lakásgazdálkodás, -építés, -kezelés új formáival* és a települési feltételek és az életmód összefüggéseinek feltárásával. A második témakörben a társadalmi-gazdasági és az ökológiai — természeti környezeti — változásoknak a települési rendszerekre irányuló hatásait vitatják meg. Szóba kerül továbbá *a műszaki és a szociális infrastruktúra és az üdülőterületek fejlesztése*, figyelemmel a főbb fejlesztési tényezőkre, ezen belül a természeti erőforrások alakulására és a gazdasági-társadalmi szerkezet változásaira. A városi agglomerációk bonyolult kérdéseiről tárgyalva, úgy igyekeznek a vitát irányítani a szeminárium vezetői, hogy *az a dinamikusan fejlődő vonzáskörzetek* növekedési feszültségeire, e feszültségek csökkentésének lehetőségeire, és a központi, illetve a környező települések közötti fejlettségi különbségek enyhítésének problémáira terjedjen ki elsősorban.

A szeminárium tanulságait felkért szakértők foglalják össze, majd *ajánlásokat* fogalmaznak meg, amiket eljuttatnak az érintett országok kormányaihoz — mondta végezetül a miniszterhelyettes, majd bejelentette: a szeminárium egyúttal előkészít több hasonló témájú, a következő két évben rendezendő hazai és nemzetközi tanácskozást, amelyeknek a színhelye ismét hazánk lesz.

J. E.

KÖZÉLET-DIPLOMÁCIA • KÖZÉLET-DIPLOMÁCIA • KÖZÉLET-DIPLOMÁCIA

Megbízólevél-átadás

Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke hétfőn fogadta *Ondrej Durej* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság új magyarországi nagykövetét, aki átadta megbízólevelét. A megbízólevél átadásánál jelen volt *Roska István* külügyminiszter-helyettes.

A nagykövet 1928. május 14-én született Murányhosszúréten (Rozsnyói járás). 1951-ben jogi diplomát szerzett Pozsonyban. Tanulmányai befejeztével a pozsonyi Csehszlovák—Szovjet Intézetben dolgozott.

1956-ban lépett külügyi szolgálatba. 1957—61. között Tiranában, 1964—67. között Budapesten, 1971—72. között Algírban teljesített szolgálatot. 1973-tól 79-ig a CSKP KB külügyi osztályának munkatársa, 1979—83. között Csehszlovákia párizsi nagykövetségének követtanácsosa volt.

Oroszul, franciául és magyarul beszél. A Kiváló Munkáért kitüntetés tulajdonosa.

A nagykövet nős, két gyermeke van.

Hazánk új guineai nagykövete

Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke, *Lázár György*, a Minisztertanács elnöke és *Péter János*, az Országgyűlés alelnöke fogadta *Tóth Raymondot*, hazánknak a Guineai Népi Foradalmi Köztársaságban akkreditált rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét, aki a közeljövőben utazik állomáshelyére.

Hazánkba érkezett az NSZEP KEB küldöttsége

Az MSZMP Központi Ellenőrző Bizottságának meghívására hétfőn hazánkba érkezett a Német Szocialista Egységpárt Központi Ellenőrző Bizottságának küldöttsége, amelyet *Erich Mückenberger*, az NSZEP Politikai Bizottságának tagja, a KEB elnöke vezet. A delegáció fogadására a Ferihegyi repülőtéren megjelent *Gyenes András*, a Központi Ellenőrző Bizottság elnöke. Jelen volt *Karl-Heinz Lugenheim*, az NDK budapesti nagykövete is.

Magyarországra érkezett Bhicai Rattakul

Bhicai Rattakul, a thaiföldi királyság miniszterelnökhelyettese *Marjai Józsefnek*, a Minisztertanács elnökhelyettesének meghívására hétfőn hivatalos látogatásra Magyarországra érkezett. Kíséretében van *Suchati Chuthasmit*, Thaiföld Budapesten is akkreditált nagykövete.

Venezuelai külügyminiszter-helyettes látogatása

Október 13. és 17. között hivatalos látogatást tett hazánkban *dr. Justo Oswaldo Paez Pumar* venezuelai külügyminiszter-helyettes, aki megbeszéléseket folytatott vendéglátójával, *Garai Róbert* külügyminiszter-helyettessel, valamint *Melega Tibor* külkereskedelmi miniszterhelyettessel.

Fogadta őt *Péter János*, az Országgyűlés alelnöke, *Faluvégi Lajos* miniszterelnök-helyettes és *Nagy János* külügyminisztériumi államtitkár. A látogatás során aláírták a magyar—venezuelai műszaki-tudományos együttműködési megállapodást.

Nyitrai Ferencné Kijevbe utazott

Nyitrai Ferencné államtitkárnak, a Központi Statisztikai Hivatal elnökének vezetésével hétfőn delegáció utazott Kijevbe, a KGST statisztikai együttműködési állandó bizottságának 41. ülésére. A napirenden többek között korábban elfogadott módszertani ajánlások felülvizsgálata, a tájékoztatási tevékenység, népesedésstatisztikai és társadalomstatisztikai témák, az 1983. évben végzett munka értékelése, valamint az 1984—1985. évekre vonatkozó munkaterv megvitatása szerepel.

A magyar tudományos küldöttség hazaérkezett a Szovjetunióból

Hazaérkezett a Szovjetunióból a Magyar—Szovjet Társadalomtudományi Együttműködési Bizottság 5. ülésén részt vevő 20 tagú magyar küldöttség, amelyet *Pach Zsigmond Pál*, a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke vezetett. A Szovjetunió Tudományos Akadémiája küldöttségének *Pjotr Fedoszejev* alelnök volt a vezetője.

Népfront- és szolidaritási küldöttség utazott Nicaraguába

A Nicaraguai Forradalmi Hazafias Front meghívására hétfőn Nicaraguába utazott a Hazafias Népfront és a Magyar Szolidaritási Bizottság küldöttsége, *Sütő Gyula*, az MSZP titkára vezetésével. A delegáció tagja *Bíró Imre*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának tagja, országgyűlési képviselő. A küldöttség megbeszélést folytat a kétoldalú együttműködés és az imperializmus ellen küzdő latin-amerikai népekkel vállalt nemzetközi szolidaritás erősítésének kérdéseiről.

A TOT delegációja hazaérkezett Finnországból

Hazaérkezett Finnországból az a delegáció, amely *Szabó István*, a Termelőszövetkezetek Országos Tancása elnökének vezetésével részt vett a centrum-, liberális- és agrárpártoknak Helsinkiben megrendezett II. európai biztonsági és együttműködési konferenciáján.

Hazaérkezett Nairobiból az MTESZ küldöttsége

Hétfőn hazaérkezett Nairobiból az MTESZ delegációja, amely *Tóth János* MTESZ-főtitkár vezetésével részt vett a mérnökszervezetek világszövetségének IX. közgyűlésén. A világszövetség 64 tagországának képviselői megvitatták a mérnökök szerepét és feladatát a béke és haladás szolgálatában.

Kitüntetések

Az Elnöki Tanács *Kurucz Györgynek*, az MTA Központi Fizikai Kutató Intézete műszaki tanácsadójának, az MTA Központi Fizikai Kutató Intézete megszervezése, a kutatási eredmények népgazdasági hasznosítása, a kutatók gazdasági szemléletének kialakítása során szerzett kimagasló érdemeiért, valamint a párt- és a társadalmi élet különböző területein végzett odaadó munkájáért, nyugállományba vonulása alkalmából, a Szocialista Magyarországért Érdemrend kitüntetést adományozta.

A kitüntetést *Pál Lénárd* főtitkár hétfőn adta át az Akadémián.

Közgazdasági Nobel-díj

Gerard Debreu-nek, a kaliforniai egyetem (Berkeley) francia születésű, 62 éves matematikaprofesszorának ítélték oda az idei közgazdasági Nobel-díjat.

A svéd királyi tudományos akadémia indoklása szerint az amerikai professzor a közgazdaságtan egyik legfontosabb területén, az általános egyensúlyelméletben végzett alapkutatásaival érdemelte ki a magas kitüntetést. Új elemző módszereket vezetett be és átfogalmazta az „általános egyensúly elméletét" olvasható az indoklásban.

Az akadémia megállapítása szerint Debreu nagy hatást gyakorolt a közgazdászokra világos stílusával, következetes elemző módszerével.

Debreu 1921. július 4-én született a franciaországi Calais-ben. 1975 óta a kaliforniai egyetem professzora, de már 1962 óta közgazdaságtant tanított itt. Az amerikai állampolgárságot 1975-ben vette fel.

Eddig 12 amerikai kapta meg a közgazdasági Nobel-díjat, amelyet a Svéd Nemzeti Bank, a Riksbank alapított meg 1968-ban fennállása 300. évfordulójának emlékére. 1978 óta végig amerikaiak kapták a díjat, kivéve 1979-et, amikor egy amerikai és egy brit osztozott rajta. A közgazdasági Nobel-díj összege 1,5 millió korona (190 ezer dollár).

Lakásstatisztika

Átlagos alapterület: 70 négyzetméter

Megjelent a lakásstatisztikai évkönyv, amely a Központi Statisztikai Hivatal múlt évi felmérésének adatait tartalmazza a lakásépítésekről és — megszűnésekről.

A statisztika szerint tavaly az országban 32 632 lakóépület épült, közülük 31 517 földszintes és egyemeletes, 815 két-négyemeletes, 294 öt-tízemeletes, s mindössze 56 tizenegy, illetve annál több szintes. A 32 682 épületben 75 556 lakás létesült. A lakások átlagos alapterülete 70 négyzetméter, ez hét négyzetméterrel több, mint a tíz évvel korábbi átlag. Az egy-kétszobás lakások alapterülete nem növekedett, viszont a három és annál több szobásaké a tíz évvel ezelőtti 87 négyzetméterről 96 négyzetméterre emelkedett. Az országos átlagnál néhány négyzetméterrel kisebb lakások épültek a fővárosban. Itt a lakások átlagos alapterülete az országos 70 négyzetméteres átlaggal szemben 59 négyzetméter.

Az ezer lakosra jutó új lakások száma az országban Szegeden volt a legmagasabb: 10,6, s Vas megyében a legkevesebb: 4,4.

Az újonnan épült lakások közül a kivitelezési idő 51 659 esetben nem haladta meg az egy évet. A többi lakás legnagyobb része 13—18 hónap alatt készült el. Negyvenhárom hónapnál tovább épült 2508 lakás. Engedély nélküli beköltözést a statisztika 154 esetben regisztrált.

NDK elektrotechnikai és elektronikai bemutató

A Német Demokratikus Köztársaság elektrotechnikai és elektronikai eredményeit bemutató műszaki-gazdasági információs napok kezdődtek hétfőn Budapesten. Az október 21-ig tartó rendezvénysorozatot *Ernst-Ulrich Grande*, az NDK elektrotechnikai és elektronikai miniszterhelyettese nyitotta meg. A megnyitón részt vett *Köteles Zoltán*, ipari miniszterhelyettes is.

Ernst-Ulrich Grande elmondotta: a két ország vállalatainak együttműködése az elmúlt években tovább fejlődött, s jelenleg már kiterjed az elektrotechnika és elektronika minden fontos területére.

A műszaki-gazdasági információs napokon megismertetik a magyar szakembereket az NDK legújabb automatizálási, adatátviteli, mikroelektronikai eredményeivel.

A megnyitót követően *Helmut Reimer* professzor, az NDK mikroelektronikai kombinátja kutató részlegének vezetője beszámolt az iparág helyzetéről és fejlesztési terveiről.

Gyengült a dollár, erősödött a márka

IMF-közgyűlés után

A nemzetközi gazdasági életnek minden év őszén fontos eseménye a Nemzetközi Valuta Alap (IMF) és a Világbank közgyűlése, ahol a tagországok elemzik a konjunktúra alakulását és felmérik a hitelnyújtási, fejlesztési lehetőségeket. Idén különösen nagy várakozás előzte meg a két intézmény washingtoni konferenciáját, hiszen olyan kérdésekben kellett józan és megfontolt döntéseket hozni, amelyek hosszú időn át befolyásolhatják az egyes országok és világgazdaság helyzetének alakulását.

Emlékezetes, hogy az IMF tagországai februárban döntést hoztak a pénzintézethez befizetett kvótájuk 47,5 százalékos emeléséről. (A kvóta, vagyis a befizetett tőke határozza meg a pénzintézettől igénybe vehető hitel nagyságát.)

Felértékelődött szerepben

A befizetések *emelését* az indokolta, hogy jelentősen megnövekedett azon országok száma, amelyek *fizetési és adósságtörlesztési nehézségekkel küszködnek*, talponmaradásukhoz nemzetközi segítségre van szükség. A kvótaemelés előtt az IMF 60 milliárd dollár kikölcsönözhető hitelalappal rendelkezett, az emelés viszont már 93 milliárdos pénzalapot tenne lehetővé. A feltételes mód használata azért indokolt, mert *több ország törvényhozása még nem hagyta jóvá az új összegek befizetését.* Hiányzik például az USA kongresszusának igenje az országra eső 8,5 milliárd dollár befizetéséről. Reagan elnök többszöri sürgetése ellenére nem született még jóváhagyás, ami azért is veszélyes, mert több nyugat-európai ország *az amerikai döntéstől teszi függővé* saját megemelt kvótájának befizetését. A döntés *nem halogatható* sokáig, ugyanis a kvótaemelés csak akkor lép életbe, ha november 30-ig a tagországok parlamentjének többsége áldását adja.

Washingtonban az IMF-tagok abból indultak ki, hogy a kvótaemelés érvénybe lép, s emiatt újra kell szabályozni, hogy a tagországok az alaphoz befizetett tőkéjük hány százaléka erejéig hívhatnak le hitelt. Hosszas viták után olyan kompromisszumos megállapodás született, amely minden országcsoport számára *elfogadható*. Ezidáig minden tagországnak évente kvótája 150 százalékát volt lehetősége hitelként igénybevenni. Ha a hitelfelvételi lehetőségek a kvótaemelés arányában növekednének a jövőben — vagyis a lehívható összeg továbbra is 150 százalék maradna — *ismét feléledhet az infláció, ez pedig a csíráiban jelentkező világgazdasági konjuktura visszaesését hozná.*

Az IMF tagországai — az inflációs veszélyt elhárítandó — úgy döntöttek, hogy a kedvezőbb pénzügyi helyzetben lévő államok 1984-ben *kvótájuk 102 százalékát vehetik hitelként igénybe.* Azok a tagországok, amelyek „váratlan, külső okokra visszavezethető nehézségekkel kerülnek szembe, *súlyos fizetési kötelezettségeik vannak és határozott intézkedéseket tesznek gazdaságuk talpraállítására" kvótájuk 125 százalékát is felvehetik hitelként.* Az új, kétcsatornás hitelrendszert várhatóan évente felülvizsgálják, s a felmerülő szükségleteknek megfelelően módosítják.

A kompromisszum lényege abban van, hogy a fejlett gazdaságú országok hitelfelvételi lehetőségei — a 47,5 százalékos kvótaemelés után — *gyakorlatilag változatlanok maradnak*, a súlyos pénzügyi gondokkal küszködők pedig több hitelt kaphatnak. (A kvótaemelés következtében a 125 százalék értékben nagyobb összeget jelent, mint a 150 százalék.)

A washingtoni közgyűlésen sok szó esett arról, hogy az IMF *átmeneti pénzhiánnyal küszködik.* (Néhány héttel ezelőtt le is állították az újabb hitelek odaítéléséről szóló tárgyalásokat.) A kassza kiürülését egyrészről a megnövekedett hiteligények, másrészről a februári kvótaemelés parlamenti jóváhagyásának elhúzódása okozza. A hiány pótlására az IMF tárgyalásokat folytat néhány fejlett tőkés országgal és Szaud-Arábiával hatmilliárd dolláros idei „kölcsöncsomag" felvételéről, amely lehetővé tenné a tagországok hiteligényének kielégítését 1983-ban. Az előrejelzések szerint 1984—85-ben az IMF-nek további 7 milliárd dollárt kell felvennie gazdagabb tagállamaitól. A pénzintézetnek nyújtandó kölcsönökről folytatott tárgyalások *igéretesen alakulnak* megegyezés azonban csak akkor várható, ha az amerikai kongresszus jóváhagyja a kvótaemelést. A legutóbbi jelentések szerint erre hamarosan sor kerül. Feladata és célkitűzései maradéktalan teljesítéséhez az elkövetkező években a Világbanknak is *pótlólagos pénzügyi eszközökre van szüksége. Clausen*, a Világbank elnöke 40 milliárd dolláros tőkeemelést tart szükségesnek; a tárgyalások ebben a kérdésben sem szünetelnek.

Az elmúlt években a Nemzetközi Valuta Alap jelentős szerepet játszott — és játszik napjainkban is — a leginkább eladósodott országok pénzügyi összeomlásának megakadályozásában. Kölcsönei, szigorú hitelfeltételei sok államnak biztosítják a talponmaradást, a fizetőképesség megőrzését. *Az IMF azonban nem csodaszer, nem feneketlen pénzeshordó.*

A washingtoni közgyűlés résztvevői is megállapították, hogy a Valuta Alap, a Nemzetközi Fizetések Bankja, más pénzintézetek, valamint a kereskedelmi bankok *összehangolt mentőakciói csak akkor hozhatnak tartósan eredményt, ha gazdaságunk rendbetétele érdekében komoly erőfeszítéseket tesznek, megszorító intézkedéseket hoznak a nehéz gazdasági helyzetbe került országok kormányai is.* Világméretekben ugyan sikerült elkerülni az összeomlást, a veszély azonban még *nem múlt el.* Az IMF segítsége — *de Larosiére*, a pénzintézet vezérigazgatója szerint — önmagában *kevés*, a fő feladat *a hitelt felvevő országokra hárul.* Az IMF és más pénzintézetek hitelei, kölcsönei alapot jelentenek ahhoz, hogy az adósságokkal küszködő tagállamok kormányai sokszor népszerűtlen, de szükséges intézkedések árán *megőrizzék a fizetőképességet, megteremtsék a fellendülés lehetőségeit.*

Az IMF idei közgyűlése ismét bebizonyította, hogy a több mint másfélszáz országot tömörítő szervezet kiemelkedő szerepet játszik a világ pénzügyeinek „kormányzásában", jelentősége és tevékenysége *felértékelődött*, s értékes segítője, társa a gazdaságuk helyreállításán fáradozó kormányoknak.

Árfolyam-kiigazítás

Az elmúlt hét eseményei közül feltétlenül említést érdemel a dollár gyengülése. A hét folyamán az amerikai valuta árfolyama jelentősen csökkent a vezető tőkés valutákhoz képest. Ennek hátterében az amerikai kamatszint csökkenésével kapcsolatos várakozások állnak. Meg kell jegyezni azonban, hogy nem valószínű a dollár eddigi árfolyamirányzatának gyökeres fordulata, inkább *lassú árfolyamkiigazításról* van szó.

A dollár gyengülése az elmúlt héten a márkát erősítette a legnagyobb mértékben: míg szeptember 29-én 1 dollár 2,64 márkával volt egyenlő, október 6-án az árfolyam 2,58 márka volt.

Gonda György — Szentgáli Péter

Önállóak hátrányban

A kisvállalkozóknak nem jár a képviselet? – A KIOSZ próbálkozásai

A történet jó kétéves. Akkor nyolc gazdasági munkaközösség tíz tagja elhatározta: megalakítja a Budapesti Kisvállalkozók Egyesületét. A hétpontos alapszabály tartalmazta a tennivalókat, egyebek között járatnák és áttanulmányoznák a közlönyöket, a változásokra kezdetben körlevélben, később önálló kiadványban hívnák fel a tagok figyelmét. Kooperációkat szerveznének, a tagok képviseletében tartanák a kapcsolatot a hivatalos szervekkel.

Első „nekifutásból" a XIV. kerületi Tanács *igent* mondott, aztán ugyanez a hatóság pár hónappal később *nem engedélyezte* a nyilvántartásba vételt. Vagyis megalakulhatott, de nem működhetett a „fantomegyesület". A XIV. kerületi Tanács elutasító döntését a Fővárosi Tanács 1982 szeptemberében *helybenhagyta.*

Szükséges érdekvédelem

A másodfokú határozatot *dr. Donáth Róbert* főosztályvezető-helyettes írta alá. Ő az ügyről januárban megjelent cikkünkben úgy indokolta álláspontját, hogy „az eset hátterében jogértelmezési kérdés áll. Az egyesületekről szóló törvényerejű rendelet szerint társadalmi, kulturális és egyéb célra hozható létre egyesület. Ezt a jogszabályt 1981-ben adták ki. Korábban társadalmi, kulturális és gazdasági célra lehetett egyesülni. A törvényalkotó nyilván valamit jelezni kívánt azzal, hogy a *korábbi gazdasági célt mellőzte.* Ezt persze úgy is lehet értelmezni, hogy az *„egyéb"-be a gazdasági tevékenység is belefér.* Véleményünk szerint viszont ez *nem véletlenül* maradt ki a szövegből. Ilyen feladatra ma már *nem alakulhat egyesület".* S miután felsorolta, hogy jelenleg a sport- (köztük a bridzselők) és kulturális szervezetek mellett létezik még például a Magyar Állatvédők Egyesülete, a Mozgássérültek Egyesülete, hozzátette: minthogy új jogértelmezési problémával állunk szemben, természetesen *fenntartjuk a tévedés jogát is...*

Az egyesület az igazát keresvén a *Pesti Központi Kerületi Bírósághoz* fordult. Az ítélet: „A gazdasági munkaközösségek működése a népgazdaság fejlődése érdekében kívánatos. A Budapesti Kisvállalkozók Egyesülete tervezett tevékenységével ezt mozdítaná elő, így *nyilvántartásbavétele jogpolitikai szempontból is indokolt."* A bíróság új eljárásra kötelezte az államigazgatási szerveket, de a Fővárosi Tanács *fellebbezett* a Fővárosi Bírósághoz. És a pert *megnyerték*, tehát nem tévedtek.

Hogy a kisvállalkozók önállósága miért ne terjedhetne addig, hogy saját érdekképviseletüket megszervezhessék, ezt a kérdést változatlanul érdemes feltenni. Hiszen a Fővárosi Bíróság döntése csupán az önálló egyesület megalakulására mondott nemet, *az érdekvédelemre azonban szükség van.* De ki gyakorolja ezt a funkciót és milyen keretek között?

— A vállalati gazdasági munkaközösségeket kevésbé „szorítja a cipő" — mondja *dr. Kóbor József*, a Fővárosi Tanács ipargazdasági főosztályának tanácsosa —, de az önállókat nagyon. A vállalati gmk-k az anyavállalat „költségvetésének sínorján függve", általában minden segítséget megkapnak; rendelést, anyagot, helyiséget, felszerelést és felvilágosítást —, hiszen bármikor bekopoghatnak a házi jogtanácsoshoz, vagy a számviteli és pénzügyi osztályra. *Nem így az önálló kisvállalkozók. Mindenkinek van felettes szerve, mindenki tartozik valahová — csak ők nem.* Tevékenységi körük általában vegyes, van olyan gazdasági munkaközösség, amelyik *egyszerre* foglalkozik elektronikai cikkek előállításával, házasságközvetítéssel, nyelvoktatással, tolmácsolással, fizetővendéglátás-szervezéssel. Működésük három tárca — az ipar, a művelődésügy a belkereskedelem — területét egyszerre érinti, de azért egy szervezet mégsem tartozhat három minisztériumhoz. *Nem is tartozik, de mindhárom minisztérium rendeletei vonatkoznak rá.* Munkaközösség legyen a talpán, amelyik ilyen kusza helyzetben eligazodik. A törvény nem ismerete nem mentesít semmi alól. Épp ezért aligha szabadna a kisvállalkozók tájékoztatását a véletlenre, a szerencsére bízni, utat kell nyitni az ismeretekhez, ami nélkül képtelenség boldogulni. És ez *csak társadalmi érdekképviselettel valósítható meg.*

Egy fedőszerv

... A fővárosi tanácsos *a KIOSZ-ra szavaz.* (A jogszabály felhatalmazása alapján gyakorolhatja az érdekképviseletet, ha a gazdasági munkaközösségben a kisiparosok többségben — 51 százalék fölött — vannak.) Az Igazságügyminisztérium törvényelőkészítő szakemberei nem a KIOSZ-t tartják megfelelő szervezetnek e célra. Magyarázat: *a gazdasági munkaközösségek és a kisiparosok egymás versenytársai; nem tartozhatnak ugyanazon érdekképviselethez.*

Ezzel nem értenek egyet a KIOSZ-ban.

— *Könnyűszerrel feloldható érdekütközésekről van szó* — állítja *Koi Ferenc* főosztályvezető. — Mert nem a maszek és a gmk érdekei ütköznek, hanem az *azonos szakmában* dolgozó konkurenseké, függetlenül attól, hogy kisiparosok, vagy kisvállalkozók.

Bárki belefáradna a pro-kontra felmérésekbe, kimutatásokba, az értekezleti jegyzőkönyvekbe, emlékeztetőkbe, amelyeket dr. Koi Ferenc tesz elém az asztalra. Volt tapasztalatcsere — vagy ötször — *a KIOSZ budapesti titkársága* égisze alatt. Több százan üdvözölték, hogy a KIOSZ vállalkozott a gazdasági munkaközösségek érdekképviseletére. (Bár mások is léptek: például a Kereskedelmi Kamara kisvállalkozói tagozata — amely hiába autonóm szervezet, ha magánvállalkozók nem lehetnek kamarai tagok — csak „információellátásra" rendezkedhet be. Aztán a SZÖVOSZ, a KISOSZ, s a KISZ Alkotó Ifjúság Egyesülés.) A *Munkaügyi Kutató Intézet* értekezletén érvként hangzott el: a *Kisipari Termeltető Vállalattal* kapcsolatban állnak a gazdasági munkaközösségek, kell ez a *„fedőszerv"*, mert sok nagyvállalat még mindig igényli a szalonképes formákat, mondván — ne kerüljön az állam pénze a maszekok zsebébe. Az *Országos Vezetőképző Központ* szakmai konzultációján úgy fogalmaztak; ez a „kemény dió" kerüljön a KIOSZ ügykörébe. A *Szolgáltatási Kutató Intézet* az egyeztetés szükségességét azzal bizonyogatja, hogy „a kis szervezetek vezetői igen sok kérdésben informálják egymást, konzultálnak, egyeztetik álláspontjukat. *Ezen spontán folyamatot kellene az érdekképviselettel szervezetté tenni".*

Megfizetnék

Gazda kell — de ki legyen? A *Közgazdasági Egyetem Továbbképző Intézetében*, ahol tanfolyamokat rendeznek a kisvállalkozók számára, mindenkivel kitöltetnek egy kérdőívet. Arra, hogy szükség van-e érdekképviseleti szervezetre — szinte mindenki, aki a tanfolyamon részt vett; igennel válaszolt.

— Az érdekképviselet *üzlet* — állítja az egyik gazdasági munkaközösség (FEVITA) vezetője. — Mi szívesen meg is fizetnénk az árut, de cserébe sok mindent elvárnánk... Nemcsak elvi támogatást.

Mindenesetre a KIOSZ országos választmányának ülésén elhatározták: *módosítják* az alapszabályt, és ellátják az önálló gazdasági munkaközösségek érdekképviseletét. Alapelvként megfogalmazták: a munkaközösségek önkéntesen — s nem egyéni tagként, hanem mint társaság — lehetnének a KIOSZ tagjai. Indokaik: a gmk-k szabályozása, tevékenységük jellege a kisiparéhoz áll legközelebb, a jogszabályok véleményezésekor eddig szintén figyelembe vették a munkaközösségek érdekeit, s már ez idő alatt is adtak a KIOSZ-hoz kérdéssel, kéréssel forduló munkaközösségeknek segítséget. A javaslatot *a kisvállalkozók ügyeivel foglalkozó tárcaközi bizottság* elé terjesztették; általában egyetértéssel fogadták, csak az Igazságügyi és a Külkereskedelmi Minisztérium képviselői voltak elutasítóak. Most az újabb, immár több érvvel, konkrétummal megtűzdelt anyagot a *Gazdasági Bizottság* elé terjesztik.

Cseszák Gyöngyi

HORIZONT

Gazdasági növekedés

A hét, iparilag legfejlettebb tőkés országban növekedni fog a gazdaság jövőre — jósolja a Conference Board amerikai gazdaságkutató társaság jelentése. A társaság a legdinamikusabb fejlődést az Egyesült Államokban várja, az USA-t Kanada követi, majd Olaszország és az NSZK következik. Japán és Nagy-Britannia a többiekhez képest viszonylag szerény gazdasági növekedésre számíthat a jövő évben. A gazdasági növekedés 1984-es ütemét átlagosan 4 százalék körüli értékben becsüli a Conference Board.

Kölcsön Görögországnak

Az európai közösség és az Európai Beruházási Bank 33,2 millió ecu (mintegy 30 millió dollár) kölcsönt nyújt Görögországnak. A 15 éves lejáratú hitel Görögország elmaradott területeln megvalósítandó infrastrukturális beruházások finanszírozását célozza. A pénzből víz- és csatornahálózatot, közlekedési és turisztikai célú létesítményeket építhet az athéni kormány.

Infláció Brazíliában

Szeptemberben éves szintre vetítve rekordmagasságú, 174,9 százalékos volt az áremelkedések üteme Brazíliában. Egy gazdaságkutató alapítvány adatai szerint a megélhetési költségek 12,8 százalékkal emelkedtek a múlt hónapban az előző hónaphoz képest. A legerőteljesebben az élelmiszerek ára nőtt, különösen a szója, a kukorica és a bab ára emelkedett. Októberre a kormány öt százalék alá kívánja szorítani az áremelkedések havi ütemét.

Francia acélválság

A francia acélipar vezetői szerint az ágazatban további széles körű, a tervezettet meghaladó elbocsátásokra van szükség ahhoz, hogy az rentábilisan működhessen.

A két nagy állami acélipari konszern, az Usinor és a Sacilor vezetői a napokban közölték a párizsi kormánnyal, hogy 10—12 ezer munkahely terven felüli megszüntetése nélkül vállalataiknak semmiféle esélyük sincs arra, hogy nyereségesek legyenek.

Az általuk beterjesztett javaslat elfogadása azzal a következménnyel járhat, hogy a kormány 1982—86-os acélipari tervében előirányozott 12 ezer munkahely helyett végül is ennek dupláját számolják fel.

Szexis film

A film 18 éven felülieknek szól, s a jegyszedők szigorúak. Aki túl fiatalnak tűnik, már szedheti is elő a személyi igazolványát. Így jár egy fiatal lány is, pedig szemmel láthatóan terhes. Ám a jegyszedő szimata csalhatatlan: a kismama még csak 17 éves múlt. Csakhogy kiderül, a mellette álló fiatalember a férje, egy éve volt az esküvő, és köztudomású, hogy a házasság nagykorúsít. Ugyanolyan jogai vannak tehát, mint annak, aki már betöltötte a 18. évét.

A jegyszedő töpreng, nem tudja, mit csináljon. Aztán — abból baj nem lehet — nem engedi be a fiatalasszonyt. Az indok:

— Túl szexes ez a film...

p. gy. l.

Bányageofizikai tanácskozás

A geofizikai mérések bányákban történő alkalmazásáról tanácskoztak kedden Veszprémben a mélyművelésű szénbányák szakemberei. Elmondták, hogy ezek a rendszeres föld alatti mérések nagymértékben fokozzák a biztonságot és javítják a termelés gazdaságosságát.

A tanácskozáson előadást tartott *dr. Kapolyi László* ipari minisztériumi államtitkár is. A többi között elmondta, hogy a geofizika bányákban történő alkalmazásának szélesebb körű elterjesztéséhez összehangolt műszerfejlesztésre és egységes geofizikai információs rendszer megteremtésére van szükség. E módszerek alkalmazása a bányabiztonság növelése mellett hozzájárul erőforrásaink ésszerűbb felhasználásához is.

Az időskorúakról

Kecskeméten tartotta ülését tegnap a Hazafias Népfront Országos Elnökségének időskorúakkal foglalkozó munkabizottsága. Előzetesen meglátogatták a lajosmizsei szociális otthont és az idős korúak tiszakécskei hétközi otthonát, majd az ülésen összegezték a látogatás során tapasztaltakat és megvitatták négy megye — Bács-Kiskun, Csongrád, Pest és Szolnok — népfrontbizottságainak beszámolóját az idős korúakkal való foglalkozás eredményeiről és gondjairól.

Az idősekkel való törődés nemcsak anyagi kérdés — hangsúlyozta több felszólaló is. Figyelmet kell fordítani a munkaképesek foglalkoztatására, hogy továbbra is a társadalom hasznos tagjainak érezhessék magukat, s el kell jutni azokhoz is, akik sokszor csak emberi szóra, tanácsra várnak. Arra van szükség, hogy bekopogjunk minden magányos idős ember ajtaján.

Vinogradov Budapesten

Oleg Vinogradov, a leningrádi Kirov Opera- és Balettszínház balettigazgatója és vezető koreográfusa a Magyar Állami Operaház vendégeként dolgozik: a napokban megkezdte a próbákat az Operaház balettegyüttesével. A neves művész *Prokofjev* Hamupipőke című balettjét — saját koreográfiájával — tanítja be a balett-társulatnak. A háromfelvonásos táncjátékot december 20-án és 21-én mutatják be az Erkel Színházban.

Esők, záporok

A várható időjárás ma estig:

Változékony, szeles idő, esővel, záporral, a felhőátvonulásokból szórványos zápor valószínű. Gyakran megerősödik az északnyugati, északi szél. A hőmérséklet csúcsértéke 3 és 18 fok között alakul.

A Duna vízállása Budapestnél tegnap 118 centiméter volt.

Egységesebb fogyasztói érdekvédelem

Árellenőrzések a fővárosban

A fővárosban az alapvető szolgáltatások díjai nem változtak ebben az évben, a *fogyasztókat megkárosító esetek száma viszont továbbra is nagy* ezen a területen. Ugyancsak visszatérő hiányosság, hogy a *kiskereskedelemben forgalmazott cikkek árait a boltokban pontatlanul vagy egyáltalán nem írják ki* — állapította meg egyebek között a Fővárosi Tanács ipari és mezőgazdasági főosztályának árhatósági osztálya az ellenőrzései során, amelyek tapasztalatait nemrég összegezte.

Budapesten az idén többször ellenőrzött az árhatóság, s a korábbinál átfogóbb és szakmailag is megbízhatóbb vizsgálatokat követő *szankciók jól szolgálták a fogyasztók érdekvédelmét.* Az árellenőrzésekkel kapcsolatos, évek óta sokasodó feladatok megoldását segítette, hogy 1983 elejétől — a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottságának tavalyi határozata alapján — a tanácsi szervezet korszerűsítésének részeként az *eddig 9 szakigazgatási szervhez tartozó hatósági teendőket egy osztály látja el.* E centralizált szervezet hatáskörébe tartozik a Fővárosi Tanács több mint 450 intézménye, ipari és szolgáltató vállalata árképzési és áralkalmazási tevékenységének ellenőrzése. Az árhatósági munka fővárosi szintű koordinálását az árfegyelem szilárdításával kapcsolatos társadalmi igény is indokolta. *A feladatok összevonásának helyességét igazolja az a tapasztalat, hogy megteremtődött a termelői és a fogyasztói árak egymásra épülésének ellenőrzési lehetősége, a fogyasztói érdekvédelem területén a korábbinál egységesebb szemlélet alakult ki.*

Az árellenőrzések alkalmával az osztály munkatársai elsősorban azt vizsgálták, hogy a vállalatok eleget tesznek-e az árképzési előírásoknak, milyen az árpolitikájuk megfelelő-e az ár- és a minőség összhangja. Kiemelt figyelmet szenteltek a szolgáltatási áraknak és díjaknak. Társadalmi aktívák bevonásával *október 1-ig több mint 500 szolgáltató fióküzletben tartottak ellenőrzést. A fogyasztók megkárosítása miatt szigorúan felelősségre vonták a vétkeseket.*

A vizsgálatból megállapítható, hogy az iparvállalatok és a szövetkezetek többségénél a termelői árak kialakítása megfelel az előírásoknak.

Az árhatósági osztály feladatainak köre a közeljövőben tovább bővül: hatásköre kiterjed a termelőszövetkezetek fővárosi telephelyű melléküzemágainak ár-ellenőrzésére is. Tolna és Baranya kivételével minden megyének van téesz-melléküzemága Budapesten.

KOSZORÚZÁS, UTCANÉVADÓ. Gács László textilmunkás, a magyar munkásmozgalom kiemelkedő személyisége születésének 80. évfordulója alkalmából október 14-én, pénteken 10 órakor a Mező Imre úti temető Munkásmozgalmi Panteonjában koszorúzási ünnepséget rendeznek. Ezt követően 11 órakor a IV. kerületben, a Petőfi utca 11. és a Rónai Sándor utca 5. szám közötti, eddig névtelen utcát Gács Lászlóról nevezik el, és az 1. számú házon az évforduló alkalmából emlékét megörökítő táblát helyeznek el.

KOSZTA ROZÁLIA festőművész kiállítását ma délután 6 órakor nyitják meg a szentesi Móricz Zsigmond Művelődési Központ Kisgalériájában (Kossuth tér 5.). A tárlat október 14. és november 7. között, hétfő kivételével, mindennap 10—13 és 15—18 óráig tekinthető meg.

MEZEI MÁRIA-EMLÉKEST. A régi patinájú várbéli Korona cukrászda parányi színpadán, a Korona Pódiumon tegnap tartották a 11. évad első bemutatóját. A pódium „memoárszínháza" a magyar színjátszás kiemelkedő alakjainak életútját idézi fel sorozatával. Első estjét a közelmúltban elhunyt Mezei Mária emlékének szentelték.

MŰSOR- ÉS IDŐPONTVÁLTOZÁSOK. A Katona József Színház értesíti a közönséget, hogy október 21-én az új előadás, az Imposztorok helyett A manó, 22-én ugyancsak az Imposztorok helyett a Stúdiógyakorlat, 24-én a Boldogtalanok helyett az Ahogy tetszik kerül színre. Október 26-án lesz az Imposztorok előbemutatója. 28-án tartják meg a premiert, 31-én pedig a Boldogtalanok helyett a Imposztorokat játsszák. — A Madách Színház igazgatósága közli, hogy — a Macskakalap előadásban szereplő táncművészek operaházi elfoglaltsága miatt — a musical október 14-i, 15-i és 18-i előadása 20 órakor, az október 16-i előadás délelőtt 11 órakor kezdődik. Az október 17-i előadás kezdési időpontja változatlanul 19 óra.

ELŐSZÖR VENDÉGSZEREPELT hazánkban a tokiói konzervatórium szimfonikus zenekara. Tegnap este a Zeneakadémián többek között japán zeneszerzők műveit, népdalfeldolgozásait hallhatta a közönség.

Autófosztogatókat ítéltek el

A Székesfehérvári Járásbíróság *dr. Tarjányi Antal* büntetőtanácsa *Varga Tamás* 19 éves helyi lakost és kilenc vádlott-társát bűnösnek találta parkoló gépkocsik fosztogatásában és sok más lopás elkövetésében. A tíz vádlott közül öt fiatalkorú, és a legidősebb, *Széles István* másodrendű vádlott is mindössze 22 esztendős. Lopásaikat úgyszólván *az iskolapadban kezdték*, első áldozataik az iskolatársak voltak, akiktől az osztálytermek előtti folyosón, a diáktkezőben vagy a korcsolyapályán tulajdonítottak el pénzt, kabátot, órát és más értékeket.

Varga és Széles a 20 éves *Kiss László* közreműködésével igen sok, a garázshiány miatt éjszaka is az utcán parkoló autót törtek fel, alkalmanként társaik is bekapcsolódtak a „munkába".

A bíróság Varga Tamást *2 év 8 hónapi*, Széles Istvánt *2 év 6 hónapi*, Kiss Lászlót pedig *2 év 4 hónapi* börtönre ítélte, és a közügyektől 3—4 évre eltiltotta őket. Kisebb bűncselekményekkel terhelt, jórészt fiatalkorú társaikat 5—10 hónapi, próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték, illetve hármat próbára bocsátottak közülük. Az ítélet 9 vádlott esetében *jogerős*, mindössze egy fiatalkorú kért védőjével együtt 3 nap gondolkodási időt az esetleges fellebbezés bejelentésére.

(mekis)

A TÁVKÖZLÉSI HÁLÓZAT FEJLESZTÉSE címmel kétnapos tanácskozás kezdődött kedden a Postás Művelődési Központban. A konferencián hazai és külföldi szakemberek a távközlési hálózat fejlesztésének új technikai-műszaki megoldásait vitatják meg.

SZÍNES ORCHIDEÁK címmel szanzonösszeállítást mutatnak be október 15-én a Pesti Vigadó hangversenytermében. A műsorban fellép Almási Éva, Bencze Ilona, Balázsovits Lajos, Benedek Miklós, Lakatos Gabriella és Maros Gábor. A háziasszony Kertész Zsuzsa lesz.

KÖZÖS BÁV—MÉH ÁTVEVŐHELY. Kedden Miskolcon megnyílt a Bizományi Áruház Vállalat és a MÉH Nyersanyaghasznosító Vállalat közös ruházati felvevőhelye. Kettős célt szolgál: ha a Bizományi Áruház becsüse nem találja alkalmasnak a ruházati cikket továbbeladásra, az ügyfél — kilós áron — nyomban eladhatja a MÉH-nek.

REPÜLŐKATASZTRÓFA. Tizenkét argentin katonatiszt vesztette életét, amikor hétfőn Cordoba közelében lezuhant egy argentin katonai repülőgép. A halottak között van Sigfrido Plessel dandártábornok, aki a Falkland (Malvin)-szigetek birtoklásáért vívott háborúban az argentin légierő hadműveleteit irányította. A szerencsétlenségben öt dandártábornok, két ezredes, egy százados, két hadnagy és két altiszt halt meg.

FERMO ROSCIGNO olasz zongoraművész ad koncertet október 15-én este 6 órától a Budapesti Történeti Múzeum Bartók Béla Emlékházában (II., Csalán út 29.). Egyebek között Liszt-műveket is játszik a művész.

KÖZÚTI SZERENCSÉTLENSÉG. Hivatalos jelentés szerint harmincnyolc ember életét vesztette, huszonnégyen pedig megsebesültek hétfőn a Limától 1300 kilométerre fekvő Tacna helység közelében, amikor egy hatvankét személyt szállító teherautó — eddig ismeretlen okból — százötven méter mélységű szakadékba zuhant.

Eltemették Lázár Máriát

Családtagjai, pályatársai, tisztelői mély részvéttel kísérték utolsó útjára kedden a Farkasréti temetőben *Lázár Mária* színművésznőt, a Magyar Népköztársaság kiváló művészét.

A koszorúkkal borított ravatalnál *Lengyel György* rendező a magyar Színművészeti Szövetség és a Madách Színház nevében búcsúzott a művésznőtől:

— Sok gazdag és felejthetetlen alakítására emlékezhetünk — mondotta. — Egymástól oly különböző portré-remekeire, mint a közelmúlt évtizedeiből a szikrázóan szellemes hercegnő az Egy pohár vízben, az üldözött Van Jaanné az Anna Frank naplójában, a ravasz, fukar Murzaveckáját a Farkasok és Bárányokban, a bölcsességet öniróniával keverő Dominika a Hattyúból, és — utolsó színpadi szerepe ez volt — a melegszívű fejedelemasszony az Abelard és Heliose-ban.

Alakításai, Lázár Mária tiszteletreméltó lénye, méltósága a szenvedések elviselésében, az élet bölcs, s amíg csak lehetséges, derűs szemlélete, igaz emberszeretete: megmaradnak a nézők, a kollégák emlékezetében — mondotta végezetül.

Felavatták a zalaegerszegi színházat

Ünnepélyesen megnyitották kedden a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színházat. Thália legújabb otthona a korábbi megyei művelődési központ épületében kapott helyet, amelyet mintegy 150 millió forintos költséggel alakítottak át korszerű színházzá. A mai igényeknek megfelelő színpadi gépezettel és egyéb műszaki berendezésekkel felszerelt intézményt *Köpeczi Béla* művelődési miniszter avatta fel.

Művészi textilegyüttesek

Megkezdték a győri Graboplast és Budaprint BNV-nagydíjjal jutalmazott tapéta- és textilegyüttesének nagyüzemi gyártását. A termékcsaládot a két vállalat iparművész-stúdiója dolgozta ki *Molnár Mária* és *Erdei Irma* iparművészek irányításával. A szobabelsők, étkezők esztétikus berendezéséhez a Graboplast Győri Pamutszövő és Műbőrgyár készíti a tapétát levél és virágmotívummal, továbbá csíkos és kockás mintával. A tapétához színben és mintázatban harmonizáló padlóburkolatot és lemosható asztalterítőt is készítettek. A Budaprint ezekhez a termékekhez állít elő azonos mintájú és árnyalataiban illeszkedő függönyt, ágyneműt, díszpárnahuzatot és textil asztalterítőt. Ezekkel a kellékekkel ízléses lakásbelsők alakíthatók ki megannyi változatban, mivel a termékcsalád mindegyik tagja többféle színben, egyebek között drappos-barnás tónusokban, kék és mályva árnyalatokban készül. Az újdonság a két gyár mintaboltjában lesz kapható.

Magyar—szovjet energia-racionalizálási konferencia

Magyar—szovjet tudományos konferencia kezdődött kedden a fűtőanyag- és energiakészletek gazdaságos felhasználásáról az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság tanácstermében. A tanácskozás részvevőit — a magyar és szovjet gazdasági és tudományos élet képviselőit — *Szekér Gyula*, az OMFB elnöke köszöntötte. Emlékeztetett rá, hogy energiafogyasztásunkat fele részben importból fedezzük, és az import túlnyomó része a Szovjetunióból származik. A mostani négynapos konferencia — amely az első ilyen jellegű magyar—szovjet tanácskozás — kölcsönös áttekintést nyújt az energiatermelés és -felhasználás tapasztalatairól és hozzájárul a kapcsolatok fejlődéséhez.

Kapolyi László akadémikus, ipari minisztériumi államtitkár hangsúlyozta, hogy hazánkban a VI. ötéves terv folyamán az energetika fejlesztésére az összes ipari beruházás 42—44 százalékát fordítják. A külkereskedelemben az energiahordozókért cserébe exportált áruk az összes exportnak 17 százalékát, vagyis meglehetősen nagy hányadát teszik ki. Ebben a helyzetben különösen fontos számunkra a Szovjetunióból származó energia. Egyre nagyobb jelentőségű a kooperáció bővítése is, amire jó példa a széles körű magyar—szovjet együttműködéssel létrehozott első magyar atomerőmű. Az együttműködés hasznosan kiterjeszthető azoknak az újszerű energiaátalakítási és termelési eljárásoknak a kidolgozására és alkalmazására is, amelyek a gyengébb minőségű tüzelőanyagok felhasználását teszik lehetővé — mondta az államtitkár.

A tanácskozáson a tervek szerint elhangzó, összesen 27 előadás — amelyben a hozzászólók érintik az energiaracionalizálás ipari, mezőgazdasági, beruházási és más egyéb, népgazdaságilag fontos vonatkozásait — jó alkalom arra, hogy a felek az együttműködés továbbfejlesztésének újabb formáit tárják fel.

Vasúti menetrendváltozás

A MÁV értesíti az utazóközönséget, hogy néhány dunaújvárosi vonat forgalmát október 15-én megszünteti. Így a Budapest, Déli pályaudvar—Dunaújváros között a Dunaújvárosból 8.40 órakor és a Déli pályaudvarról 10.25 órakor induló vonatok ezentúl nem közlekednek; helyettük a Pécs—Budapest között Dunaújvároson át közlekedő gyorsvonatot vehetik igénybe az utasok.

Ugyancsak megszűnik a Dunaújvárosból 18.50 órakor induló és Pusztaszabolcsig közlekedő személyvonat. A Dunaújvárosból 18.40 órakor Budapestre induló eddigi gyorsvonat helyett 18.30 órai indulással, mindenütt megálló személyvonat közlekedik.

A MÁV Vezérigazgatóság személyszállítási osztályán elmondották, hogy a változásokat a megváltozott igények, az említett vonatok gyér forgalma indokolja, és hogy a módosítással az érintett vonalakon megfelelő marad a vasúti összeköttetés.

Az Elnöki Tanács elnökével Somogyban

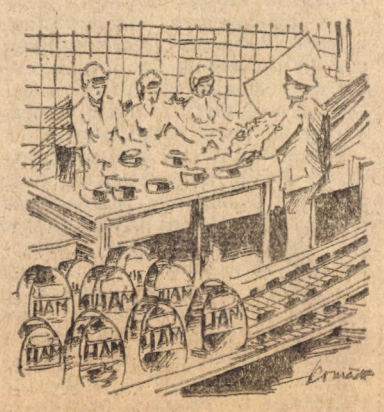
Váltás, szakértelem, vezetés

IGAZODÓ KÉPESSÉG. A megyei pártbizottság székházában kezdődött az Elnöki Tanács elnökének kétnapos *somogyi* munkalátogatása. A vendégnek *Klenovics Imre* első titkár adott képet a kongresszusi határozatok féléidei teljesítéséről, benne a gazdaságépítő munka eredményeiről, gondjairól, feladatairól. Hallgatva a tömör, adatokban, érvekben gazdag, a folyamatokat összefüggéseiben érzékeltető beszámolót, szinte refrénszerűen vissza-visszatért egy fogalom: az *igazodó képesség* fogalma. Nem mintha ez új elem lenne, s távolról sem pusztán Somogyban emlegetik mostanában, de arról ez a megye is bizonyságot adott az Elnöki Tanács elnökének, hogy *a változó követelményekhez igazodni képes munkahelyi szervezetek és közösségek — csakis az ilyenek! — maradhatnak talpon.* Mind a somogyi ipar, mind a mezőgazdaság példatára azt igazolja, hogy az egyre nehezebb gazdálkodási és értékesítési feltételek közepette is azok az üzemek számíthatnak sikerre, amelyek vállalják a megújulás gyötrelmeit, annak minden kockázatával együtt. A házigazdák beszámolójának hitelét külön is emelte, hogy ezen alapkövetelmény jegyében kalauzolták *Losonczi Pált*, s ezt követően a helyszíni látogatások megannyi állomása is ezt a törekvést igazolta. Még akkor is, ha — ami ugyancsak nagyfokú realitásérzékről tanúskodik — *a vendéglátók egyetlen percig sem takargatták a nyomasztó gondokat;* például az ipar növekedési ütemének bizonyos mértékű lassulását; a termékértékesítés egyenetlen ritmusát, számos vállalat pénzügyi nehézségeit, a kooperációs zavarokat, vagy éppen azt, hogy több jelentős vállalat küszködik profilgondokkal. Ezeknek részben helyben fellelhető szubjektív, részben pedig külső körülményekből adódó okai vannak.

CSELEKVÉS, HELYZETELEMZÉS. A mégoly hiteles „látlelet" sem érne sokat, ha ennek birtokában nem a *megoldás* foglalkoztatna bennünket, ha megfeledkeznénk a kiút kereséséről, s netán csak a központi, a kormányzati szerveknek panaszkodnánk, hogy itt is, ott is szorít a cipő — fejtegette a megyei első titkár. Feladatunk tehát legalábbis kettős: *a magunk házatáján magunknak kell cselekednünk, ugyanakkor a központi döntések megalapozottságát kötelességünk valóságos helyzetelemzésekkel segíteni.* Ami az előbbit, tehát a helyi cselekvőképességet illeti, Somogy örvendetes példákkal szolgált az Elnöki Tanács elnökének. Az év első kilenc hónapjában a megye tőkés exportja a múlt év azonos időszakához képest 28 százalékkal, szocialista kivitele pedig mintegy 10 százalékkal növekedett; a *mezőgazdaság* az aszály ellenére tiszteletet parancsoló eredményeket mutatott fel: búzából 4,5 tonna, kukoricából — gazdaságonként eltérő produktumokkal ugyan — 5—5,4 tonna, burgonyából 19, cukorrépából pedig 28 tonna termett hektáronként; az állatállomány nem csökkent, Somogy sertésből jelenleg 450 ezret, szarvasmarhából 110 ezret, juhból pedig 90 ezer darabot számlál, s ami roppant fontos, mind a szálas, mind az abraktakarmány biztosítva van, tehát az *állattenyésztés* jó alapokon nyugszik.

A háromnegyed órás tájékoztató után az Elnöki Tanács elnökét Somogyban is — mint hazai látogatásai során mindenütt az utóbbi hónapokban — az foglalkoztatta elsősorban, hogy *mi lehet az oka az üzemenként, vállalatonként olyannyira nagy különbségeknek;* azonos feltételek között, hasonló adottságok mellett sikeres gazdálkodás az egyik helyen, súlyos gondok a másikon, noha ugyanolyan szabályozók, rendelkezések érvényesek itt is, ott is. *Gazdasági életünk valóságos rejtélye ez, s aligha lehet fontosabb dolgunk, mint hogy szembenézzünk vele.*

Ez volt az a pont, amelyen a vendéglátók különösen imponáló határozottsággal és szinte a követendő munkamódszer igényével vázolták a maguk gyakorlatát. Elmondták, hogy a korábban említett igazodó képesség egyik alapfeltétele — ha nem a legelső — a *szakmailag magas színvonalú üzemi, munkahelyi vezetés* kialakítása; emellett azonnal a még *nagyobb önállóságot, az érdekeltséget és a minden poszton pontosan körülhatárolható felelősséget* említették. Ezekben a dolgokban nagyon gyakran *csak a félmegoldásokig* jutottunk el; a megye párt- és állami vezetése most már jó ideje arra törekszik, hogy a maga eszközeivel elősegítse a folyamatnak a tegnapinál sokkal *határozottabb* érvényesítését.

A Kaposvári Húskombinátban

Losonczi Pál messzemenően egyetértett ezzel a felfogással és törekvéssel, s a többi között a következőket mondta:

— Talán feltűnt, hogy meglehetősen sokat időzünk gazdasági kérdések mellett, de most elsősorban ez foglalkoztat bennünket, a párt és a kormány vezetését éppen úgy, mint az ország lakosságát. *Hogy tudnánk úrrá lenni a nehézségeinken? — erre kell választ adnunk.* S amikor a legmegfelelőbbet keressük, egyre határozottabban érlelődik bennünk a következő: az élet minden területén *elkerülhetetlen, hogy szembenézzünk tegnapi önmagunkkal, reflexeinkkel, szokásainkkal,* amelyekből jó néhányat esetleg el kell hagynunk, hiszen váltás, megújulás ezek nélkül nem képzelhető el. Ami a gazdálkodás 1968-ban bevezetett új rendjét illeti, ahhoz képest alapvetően mást nem szükséges kialakítani, viszont a folytatáshoz nagyobb következetességre van szükség. A többi között szorgalmazzuk a kiterjedtebb *vállalati önállóságot,* fokozzuk az *érdekeltséget,* s ezzel párhuzamosan nem tekinthetünk el a *vezetés színvonalának javításától.* Ez utóbbi egyébként gyakori beszédtéma minden fórumon, s van abban valami igazság, hogy e tekintetben a „tegnapi reflexek" felülvizsgálata egyben jelentse annak a gyakorlatnak az elvetését, ami így jellemezhető: ha egy-egy vezető a régi helyén nem felelt meg, vállalatvezetőnek még jó volt... *Más idők járnak, mások a körülmények.*

ÖSSZEFÜGGÉSEK. Somogyi látogatásának második napján az Elnöki Tanács elnöke felkereste a kaposvári húskombinátot és a tabi termelőszövetkezetet. Mindkét helyszínen a megújulás, az alkamazkodóképesség, a szakértelem jelentőségének egyértelmű bizonyítéka volt. A nemzetközi mércével is mérhető húskombinát technológiai fegyelme, munkásainak képzettsége, a termelés körülményeihez való igazodókészséggel együtt és külön-külön is meggyőzően igazolja: *meg kell oldani azt a leckét, amit az élet mostanában könyörtelenül felad:* sem az egyéni, sem a közösségi boldogulásnak nincs más lehetősége. Erre természetesen olykor évek mennek rá, emberileg is gyötrelmes végigjárni az utat, birtokba venni és értően kezelni a korszerű termelőberendezéseket, lépést tartani szakértelemben, fegyelemben; tehát egy olyan üzem munkásának lenni, amelyet termékeinek minősége alapján *szerte a világon jegyeznek.* Márpedig a kaposváriakat nagyon is jegyzik! Évente megközelítően félmillió sertést dolgoznak fel, patyolattiszta körülmények között, óramű pontossággal követik egymást a munkafolyamatok, miközben sok száz milliós érték kerül le a szalagokról.

Az Elnöki Tanács elnöke több órát töltött az üzemben, s ezalatt az *exportérdekeltség* éppenúgy szóba került, mint *a munkások bére; a külpiaci esélyektől a termeltetői felelősségig* meganynyi részkérdésre kiterjedt a vendég figyelme. Látszólag üzemi „belügyekről" folyt a beszélgetés, ám a következő pillanatban elhangzott egy mondat — *„amennyiben országosan egyetlen százalékkal javítjuk a húskihozatalt, az exportértékben nyolcmillió dollárt jelenthet"* —, s ezzel máris érzékelni lehetett, hogy miféle tét forog kockán, *milyen köze lehet az ország gondjaihoz-örömeihez egyetlen üzem,* akár egyetlen munkásának is. Losonczi Pál — búcsúzóul — aligha véletlenül mondott köszönetet a *szocialista brigádok* képviselőinek.

A TABI FORDULAT. A *tabi Béke Termelőszövetkezet* hatezer hektáron gazdálkodik, „felségterülete" hat falura terjed ki. Öt évvel ezelőtt rendkívül nehéz helyzetbe került a gazdaság: nyolcmilió forintos veszteséggel zárta az esztendőt és *mindent elölről kellett kezdeni.* Szanálás után átszervezték az egész üzemet, új alapokra helyezték a gazdálkodást, úgy döntöttek, hogy növénytermelésben a kalászosokon kívül csak kukoricával és napraforgóval foglalkoznak, állattenyésztésben pedig megmaradnak a húsmarhatartás mellett. Ezzel párhuzamosan *előtérbe került a melléküzemági, illetve az ipari tevékenység.* Mindezek természetesen csupán irányjelzői a termelőszövetkezet új felfogású gazdálkodásának. Mindenesetre tény, hogy az elmúlt esztendőben a termelési értékük meghaladta a 140 millió forintot, s ennek nyomán megközelítően 16 millió forintos nyereséget könyvelték el.

A szövetkezet elnöke erről az öt esztendőről adott számot Losonczi Pálnak, s miközben érzékeltette a fejlődést, a változásokat, kimondva-kimondatlanul amellett foglalt állást — mert a tabi téesz sorsa-boldogulása is erre bizonyíték —, hogy *hozzáértéssel, a körülményeket okosan mérlegelő vezetés mellett a legnehezebb helyzetekből is sikerrel lehet kilábolni.* A tabi tapasztalatok ennyiben rímelnek a somogyi látogatás számos epizódjára. Bár ha jól meggondoljuk, távolról sem epizódokról, hanem olyan *törvényszerűségekről* van szó, amelyeknek a felismerése Somogyban is, más országrészekben is létkérdés.

KISS GY. JÁNOS

AZUTÁN

Több mint egy hónapot töltöttem a közelmúltban az NSZK-ban — leghuzamosabban Münchenben — éspedig nem turistaként, hanem mint gyalogjáró ösztöndíjas, és magam is azt a közkeletű elvet követtem, hogy egy város életét az aszfalton lehet legjobban megismerni. Sokat kószáltam tehát a nagy sugárutakon, és a gazdag kirakatokkal ékes tereken, megfordultam kis ételbárokban és a híres „rét": a Theresienwiese, vagyis az októberi nagyszabású sörünnep hatalmas ivócsarnokaiban, és az igazat megvallva kerestem is az alkalmat egy-egy röpke beszélgetésre az „utca emberével".

Nem is csak a különféle nézetek érdekeltek, hanem általánosságban is az NSZK-polgárok gondolkodásmódja — ott és ma. És ezek az alkalmi ismerkedések persze nem is azzal kezdődtek, hogy a partner közölte világnézetét vagy abbéli szándékát, hogy legközelebb melyik pártra adja majd voksát: így sohasem tudtam pontosan, kivel van dolgom. Mégis az volt a tapasztalatom, hogy miután a *velem szemben álló* megtudta, milyen nációval találkozott, könnyen és szívesen megnyílt, s nem zárkózott el egy kis politikai vitától sem. A „vita" kifejezés, talán nem is pontos, mert meglepetésemre nagy vonalakban *többnyire egyetértettünk,* éspedig egyetlen ponton végül csaknem mindig és maradéktalanul.

A genfi tárgyalások és a madridi tanácskozás kritikus finásében volt ez, a dél-koreai gép katasztrófájának túlfűtött — és a jobbszéli bulvársajtó által még tovább izzított — hangulatában, vagyis a téma többnyire adva volt. Ami leginkább meglepett, az az NSZK-beli közember — csapos, színész, tisztviselő (amúgy tartalékos tiszt), kereskedősegéd — józan és reális helyzetfelmérése. Alig találkoztam olyan emberrel, akit valamiféle tendenciózusan hamis propaganda alapjában megfertőzött volna. *Teljes* egyetértésre azonban, mint említettem, mindig egyetlen ponton jutottunk — és ez a közös nevező *a közös és kölcsönös fenyegetettség felismerése* volt. A rakéták nem tesznek különbséget pártállások között — fogalmazta meg egy fiatal elektromérnök — és ez a megállapítás talán beszélgetéseink kulcsmondata is lehetett volna. Egy politikai hecckampány végén eldördülő tűzparancs nemcsak titeket fenyeget, de szükségképpen minket is — tette hozzá egy jobbmódú munkásnak kinéző sakkkibic az Olimpia park egyik asztalos-pados pihenőzugában, és csaknem ugyanúgy fogalmazott egy etnográfusnő másnap, akivel munkám hozott össze.

Az a benyomásom támadt, hogy ez az a pont, amely a politikai nézetek esetleges különbözőségén innen és túl stabilan *összekötik helyzetmegítélésünket,* és azután rájöttem arra is — most már módszeresebben figyelve a lapokat és a békés mindennapi élet hátterében azért folyamatosan zajló röplap-csatározást —, hogy csaknem minden nem-jobboldali megmozdulás és érvelés erre az elvitathatatlan, a szó szoros értelmében halálosan komoly evidenciára épít. *„Soha többé nem szabad német földről háborúnak kiindulnia: ez volt minden demokratikus tényező közös véleménye 1945 után"* — olvasom a Nácizmus Üldözötteinek Bizottsága egyik szórólapján a vastagbetűs zárómondatot, magában a szövegben pedig a többi között ezt: *„Egymillió halottat követel egyetlen hidrogénbomba, ha sűrűn lakott területre dobják."*

Egy plakát, amelynek nem volt aláírása, de a nyomdajelzésből következtetve a szociáldemokratáktól származhatott, önmagát egy utazási iroda propagandakiadványának álcázva ezt a morbidan szellemes címet viselte: *„Látogassa meg Európát — amíg még van!"* S alatta a társasutazások reklámfelhívásainak helyén egyesült államokbeli és nyugat-európai lapok idézetei, még prominens polgári politikusok beszédei voltak olvashatók, amelyek mind kontinensünk állapotára utaltak *— egy nukleáris háború után.* E kommentár nélkül egymás alá sorjáztatott utalások — hogy is mondjam? — nem hagytak semmi kétséget.

Már úton voltam hazafelé, és táskával a kezben éppen átvágtam a *Münchener Freiheit* terén — a név azt a kevésse ismert tényt örökíti meg, hogy a város antifasisztái segítettek a bajor metropolis felszabadításában —, amikor is csendes ifjúsági demonstráció állított meg. Különböző pártok ifjúsági csoportjainak képviselői tüntettek, békés egymásmellettiségben, megintcsak éppen a rakétatelepítés szorgalmazásával valóban fenyegető közelségbe került nukleáris veszély ellen. Frappáns és cáfolhatatlanul logikus egyszerűséggel megfogalmazott — kézzel csomagolópapírra festett és deszkára szegezett — felirat állított meg: *„Nach dem nächsten Krieg die Leichen — Werden in Ost und West die gleichen".* Ami szabad fordításban annyit jelent, hogy „azután", vagyis egy következő háború után *csak halottak maradnak majd,* a hullák pedig — itt és ott — *egyformák.* És már lépett is mellém egy fiatal aktivista, hogy elmagyarázza: a Német Ifjúdemokraták jelszava ez. Jelenleg függetlenek, mert a szabaddemokrata párt politikáját néhány napirenden levő kérdésben nem találták elég radikálisnak, s most keresik azt a baloldali-liberális tömörülést, amelyhez nézeteikkel jó szívvel csatlakozhatnának.

Mindezt nyugodt, magyarázó hangnemben mondta el az a diákfiú — talán ez lepett meg legjobban: az ember előítéletes még a hatvanas-hetvenes évek fordulójának merényletei is emlékemben éltek. (Csak nemrég tudtam meg akkor, hogy Ulrike Meinhoff egykor annak a könyvtárnak — egyébként szelídnek és szorgalmasnak ismert — alkalmazottja volt, amelyben időm jó részét töltöttem.)

Békés volt tehát ez a demonstráció, mégis figyelmet ébresztett: az utca embere, úgy tűnt, élénken érdeklődik mindenfajta politikai megmozdulás iránt: tudja, hogy a dolog a bőrére megy. Amint hogy a tömegesség mellett az erőszakmentesség jellemezte azokat az immár határozottabb demonstrációkat is, amelyek hazautazásom után kezdődtek el: a hamburgi nagygyűlést, a bonni félmilliós tüntetést, a Stuttgarttól Ulmig húzódó száz kilométeres emberláncot, mind a megmozdulásokat országszerte: még az ételtorlaszolások sem fajultak erőszakos akciókká. Mintha az ország szinte egy emberként jelezné, hogy *nem akar* rakétákat. (A CSU szervezte jobboldali ellentüntetés egyszerűen nem tudott számottevő tömegeket mozgósítani.)

Abban a pillanatban azonban én — még a minapi események előtt — csak a repülőtéri buszon ültem, és azon gondolkoztam: milyen érdekes, hogy mostanság éppen a fiatal — a háború élményét már meg nem élt (de az egykori propagandától nem is fertőzött) — generáció hajlana leginkább a realista, a tények logikáját tisztábban áttekintő gondolkodásmódra. Figyelemre méltó ez a csendes magabiztosság és egyben bizonyos derűlátásra is okot ad — gondoltam már hazaúton a repülőgépen: úgy látszik, a *tények ereje* megint egyszer erősebb a divergáló világpolitikai szándékoknál és a propagandaszlogeneknél. És talán éppen ez a tüntetéseken is átsugárzó realista látásmód az, amely a fenyegetés árnyékában — itt és ott — valamiképp felhatalmaz bennünket a bizakodásra.

LUKÁCSY ANDRÁS

Gázvezeték a kontinensek között

A „szaharai kapcsolatok"

Miközben a Szibériát Nyugat-Európával összekötő földgázvezeték elkészült, új, nagyszabású vezetékrendszer létesítésének terve van kibontakozóban Afrika és kontinensünk között. A Nemzetközi Energiaügynökség májusi ülésén bejelentették, hogy elérhető közelségbe került az úgynevezett transzszaharai gázvezeték megépítése, amelynek két végállomása Nigéria, illetve Spanyolország lenne.

A két kontinenst összekötő, a tengert is átszelő gázvezeték létesítésének terve nem először került szőnyegre. A terv „felmelegítésének és újrafogalmazásának egy időben több tényező adott aktualitást. Nyugat-Európa a jövőben mind nagyobb szerepet szán energiamérlegében a „kék aranynak", s a kőolaj-felhasználás visszaszorításán kívül *a földgáz jelentőségét kívánja növelni mind az energetikai, mind pedig a vegyipari szektorban.*

Ma még kárba vész

Nem hagyható figyelmen kívül az a szándéka sem, hogy — bizonyos mértékig engedve az amerikai nyomásnak — a nyugat-európai államok szélesíteni akarják földgázbeszerezési forrásaikat, s a Szovjetunión kívül más országokból is be akarnak szerezni földgázt huzamosabb időn keresztül. (Emlékezetes, hogy amikor *Reagan* elnök a nemzetközi tiltakozás hatására kénytelen volt a szibériai gázvezeték építésével kapcsolatos embargót megszüntetni, „cserébe" arra kérte szövetségeseit, hogy földgáz-behozataluknál más szállítókat is vegyenek figyelembe. A szibériai vezeték 1984-től kezdve *évi 40 milliárd* köbméter földgáz szállítására lesz alkalmas.)

Az afrikai kontinensen mind *Algéria*, mind pedig *Nigéria* világviszonylatban is számottevő földgázkinccsel rendelkezik. Az eddigi felmérések szerint Nigéria rendelkezik a nem szocialista világ 12. legnagyobb gázvagyonával. A földgáz a kőolajbányászat „melléktermékeként" tör fel, s jelenleg a felszínre jutott gáz 90 százalék kárba vész, *azaz elég.* Az OPEC-tag Algéria számára ma már a gázexport *nagyobb* bevételt jelent, mint a kőolaj kivitele.

Az algériai gázkincs kivitele cseppfolyósított formában történik. A gázt behajózás előtt cseppfolyósítják, majd a „túlsó parton" ismét visszaalakítják eredeti formájába. Mindez persze meglehetősen költséges folyamat, hiszen a fuvarköltségen kívül jelentős kiadásként jelentkezik az átalakító berendezések megépítése és üzemeltetése. A költségek csökkentése végett nemrégiben *megállapodás született Algéria és Olaszország között egy tenger alatti földgázvezeték megépítéséről.* Egyelőre azonban Algéria nagy földgáz-értékesítési gondokkal küszködik, mert partnerei a kedvezőtlen konjunktúrára való hivatkozással nem hajlandóak átvenni a szerződéses mennyiségeket. Spanyolország például 1982-ben a szerződött 4,5 milliárd köbméter helyett csak 1,5 milliárdot vásárolt és Olaszország is húzódozik a szerződésben rögzített évi 12,3 milliárd köbméter gáz megvásárlásától.

Jelenleg *több terv fut párhuzamosan* a gázvezeték megépítésére. Az egyik elképzelés szerint a Marokkót Spanyolországgal összekötő vezeték — két leágazásán keresztül — bekapcsolódna az algériai és a nigériai vezetékrendszerbe, s a gibraltári szoros Atlanti-óceán felőli részén érné el Európát. A csővezeték a délspanyolországi *Algecirason* keresztül Madridba, onnan pedig Nyugat-Európa több más részébe vezetné az afrikai országok földgázát. Az „ellenterv" szerint Nigéria földgáza a Szaharán keresztül jutna el Algériába, ott csatlakozna a marokkói gázt szállító mellékvonal, s a három ország földgáza *Amerianál*, tehát Spanyolország földközi-tengeri partjánál érné el a kontinenst.

A Bechtel tervezi

Egyelőre még nem született döntés a vezeték nyomvonalának kiépítéséről, viszont minden késedelem a költségek növekedését hozhatja magával. Számítások szerint a transzszaharai földgázvezeték megépítése mai árakon 8,5—9,6 milliárd dollárba kerül, attól függően, hol szeli át a vezeték a tengert. (Az elképzelések szerint az egy méter átmérőjű csőrendszeren 56 kompresszorállomás segíti majd előre a földgázt.)

A transzkontinentális vezetékrendszer tervezésében, a számítások elvégzésében igen nagy feladatokat vállalt az Egyesült Államok egyik legnagyobb építőipari és tervező vállalata, a *Bechtel.* Az egész világon milliárd dolláros beruházásokat kivitelező céget ma már csak „miniszter-gyártó" vállalatnak nevezik. Nemrégiben még a Bechtel alkalmazottja volt ugyanis *Weinberger*, jelenlegi hadügy- és *Shultz*, jelenlegi külügyminiszter. Két vezető tisztviselőjén kívül a Bechtel még számos munkatársat adott a washingtoni kormányhivataloknak.

Az érintett afrikai országok — érthető módon — nagy várakozásokkal néznek a tervezett földgázvezeték megépítése elé. Nigéria azt reméli, hogy csökkenő olajjövedelmeit némiképpen ellensúlyozhatják a gázeladások, Marokkó a vezeték kapcsán szeretné kiaknázni az agadíri partoknál levő, jelentős földgázmezőt, Algéria pedig az *In Salah* körzet gázkincsének további feltárására és kiaknázására számít. Nem férhet kétség hozzá, hogy hosszabb távon a vezeték igen gazdaságosan kiaknázható, hiszen a cseppfolyósított földgáz szállítása meglehetősen drága, tehát a beruházás költségei *viszonylag rövid idő alatt megtérülnének.*

Sokban függ persze a vezeték megépítése a konjunkturális helyzet alakulásától. Noha a terv 1972 óta napirenden van, azóta a világgazdaság még nem élt át tartósabb fellendülést. Ha a jelenleg kibontakozó — de egyelőre gyenge lábakon álló — konjunktúra tartóssá tehető, kedvezően javulnak a vezetéképítés kilátásai.

Diplomáciai manőverek

Már most folyik a „helyezkedés" a szóba jöhető vezetéképítő és technológiaszállító cégek között a „nagy műveletben" való részvételért. A különleges technikát, technológiát és berendezéseket igénylő transzszaharai földgázvezeték megépítése igencsak „zsíros" üzletet hozhat a részt vevő cégeknek — innen a nagy tülekedés.

S végül még egy tényező, amely csak azt kívánja jelezni, mennyi — és milyen szélességű — körültekintést igényel egy látszólag „sima" ügylet megvalósítása. A vezeték kivitelezése nemcsak sok pénzt és nemzetközi összefogást igényel, hanem hosszadalmas *diplomáciai* előkészítést is szükségessé tesz. Nyugati szakértők véleménye szerint a vezeték építésébe Szaúd-Arábiát nemcsak anyagilag, hanem „elvi támogatóként" is be kellene vonni, s ez újabb politikai nehézségeknek lehet a forrása...

Gonda György — Szentgáli Péter

Marad kiszolgáltatva?

Tapasztalatok a szegedi konferencia után – A maszekoknak kockázatos, de jobban megy

A szolgáltatás *az adomák* világa. Amikor nemrég Szegeden az országos fogyasztási szolgáltatási konferencián vagy négyszáz szakember összedugta a fejét, még inkább *megerősítettek* ebbéli hitemben. Jobbnál jobb történetek repkedtek arról, *ki-ki hogyan jut plusz pénzhez*, munkához, hogyan veri át felettesét, munkáltatóját, no és a megrendelőt. Mert azért döntő többségben az utóbbi húzza a rövidebbet — nem véletlenül kapta meg a pecsétet: „kiszolgáltatott".

A háztartási gépek, a tartós fogyasztási cikkek tulajdonosa általában csak a hibát észleli: hiába kapcsolja be a tévékészüléket; az csak sistereg, morog, kép sehol, az automata mosógép megtáltosodott; táncol, orrán-száján vizet okád, az autó nem gyorsul, vánszorog, a műszerjelzőn a mutató vészesen közeleg a piros mezőbe, a motorházból mintha füst csapódna föl... *Nincs mit tenni, hívni kell a szerelőt.* Jön a diagnózis. Igazat mond vagy nem — ki tudja? És valóban azt a munkát végezte-el, s azt az alkatrészt cserélte-e ki, amit fölszámolt — honnan lehetne ellenőrizni? Nem véletlen, hogy már-már szakállas kabarétréfának számít, hogyan szelídíthető meg a zord tévészerelő, miként lesz a „csak bent javítható" komoly hibából *bagatell* ügy. *Aki belenyúl a pénztárcájába, viszonzásképpen gyorsabb és precízebb munkát, kedvesebb — de mindenképpen emberszámba vevő kiszolgálást kap.*

Nincs bizalom

A megrendelő korántsem mindig elégedett. A munkavállaló ilyenkor körömszakadtáig magyarázza a bizonyítványát, sőt, mi több, még általában neki áll följebb. Vagy mellényzsebből fizet, de eme nagyvonalúság mögött — jól sejthetően — *fontosabb* érdekek húzódnak: ha lebukom, nekem is többe jön... S milyen választása van a károsultnak? Vagy beletörődik a visszavonhatatlanba, s tudomásul veszi, hogy bizony *rászedték vagy a felettes szervekhez, végső esetben a bírósághoz rohangál az igazságért.* Persze, ha csak a reklamációkat, a peres ügyeket számlálnánk össze, akár legvinthetnénk is, nem is olyan borús a kép. Valójában az adat félrevezető: *kevesen vállalkoznak a kanosszajárásra, inkább csak elégedetlenkednek, panaszkodnak.*

Ezért is került többször szóba, s hangzott el a konferencián: *szükség van a fogyasztói érdekvédelemre.* Hiányzik az átfogó szabályozás, nincsenek törvények, rendeletek (nem úgy, mint a kereskedelemben, ahol a fogyasztói érdekvédelmet törvény rögzíti, amit az egyes területeken, speciális szakmákban végrehajtási rendeletek, utasítások tesznek teljessé), s az érdekeket védő szervezetek sem elegendőek. *Nincs előzetes tesztelés — a kereskedelemben az elképzelhetetlen, hogy egy-egy termék, áru minőségellenőrzés, kategorizálás nélkül kerüljön a piacra.*

A javaslat szerint a márkaszervizek védjeggyel garantálhatnák, hogy magasabb színvonalú szolgáltatást adnak. Próbavizsgálatokat egyelőre *a Szolgáltatási Kutató Intézet* végez. Hol azonos típusú rádiókat, azonos módon „rontanak" el, hol autókkal teszik ugyanezt. Aztán vagy tíz szervizt keresnek fel, majd összehasonlítják ki, mennyiért, *mennyi idő alatt végezte el* a javítást. Vannak különbségek! Az autójavítások tesztelésénél az egyik szerviznek *kétszer olyan vastagon fogott a ceruzája, mint a másiknak.*

Nem csoda, ha a megrendelőnek *nincs* bizalma. És nem is segítik őt abban, hogy a szolgáltatások dzsungelében eligazodjék. Egyrészt: a személyi szolgáltatásokat, mint a fodrászat, a ruhavarrás osztályokba sorolhatnák az ott dolgozók szakmai képesítésének, az anyagok minőségének, a kultúrált környezetnek megfelelően — természetesen az áraknak tükrözniük kellene a „különbözőségeket". Másrészt: elkelne a tájékoztatás. *Nem ártana, ha a fogyasztó tudná: melyik szolgáltató, mit, milyen feltételekkel nyújt (ár, határidő, nyitva tartás), vállal-e megrendelést azonnalra is, vagy munkaidő után az esti órákban, akár hétvégeken is, végez-e kiegészítő szolgáltatásokat, teljesít-e előjegyzésre megrendelést, milyen garanciát, jótállást vállal a munkájáért?* A ma még álomszerű elképzelés szerint ezt a listát körzetenként mindenki megkapná a levelesládájában...

S hogy kire hárulna ez a feladat? Talán a tanácsokra, akik *felelősek* a lakosság szolgáltatási ellátásáért. Valószínűleg többet segítenének ezzel, mint a jelenleg élő gyakorlattal, a sokszor feleslegesen használt merev normákkal, miszerint előírják, hogy egy adott területre, lélekszámra mennyi szolgáltató szükségeltetik. Mi sem bizonyítja jobban az elképzelés helyességét vagy helytelenségét, mint *a szolgáltató egység* forgalma. Ha kell, ha szükség van rá, megy a bolt, ha nem kell, ha nem keresik, *ráfizetéses.* Ilyenkor a legcélravezetőbb a drasztikus megoldás: *lehúzni a rolót.* Ezt diktálja a józan ész, sokszor ezt tennék a szolgáltatók is, ha tehetnék. De a tanács lakossági érdekek címén megakadályozza a lépést. Ettől nyögnek az állami, a szövetkezeti szolgáltatók.

Nem így a maszek. Ő aztán *a saját bőrén érzi: jól számolt-e a piaci igényekkel.* Ha igen, boldogul, gyarapodik, ha nem: menti a menthetőt, odébbáll. Mert a piac törvényszerűségeit nem lehet rendeletekkel dirigálni. Legfeljebb támogatással lehet talpontartani azt, ami *csak viszi a pénzt, de nem hozza.*

Anyagi érdekeltség

Már három évvel ezelőtt, a korábbi, székesfehérvári konferencián bőviben voltak a lehangoló tapasztalatok: *nincs közvetlen kapcsolat* a szolgáltatók és a megrendelők között, a szervezetek túlságosan bonyolultak, felduzzasztott központi aparátussal dolgoznak, növekszenek a rezsiköltségek, a haszon meg csökken. A megoldás kézenfekvő volt, *legyen minél több anyagi érdekeltségű kisvállalat!* A két legnagyobb mammutvállalatot, az AFIT-ot és a Gelkát fölaprózták, vagy másfél száz kisvállalattá. Több vállalat, szövetkezet hasonló sorsra jutott, s miután a kezdeményezők teret s lehetőséget kaptak, *megnőtt a vállalkozási kedv.*

Ezek *vitathatatlan* eredmények. Ezt bizonygatták az idei konferencia részvevői is. Számba vették: *vannak szolgáltatók, amelyek egy helyben topognak, sőt, több visszalépett, mert csökkent a fizetőképes kereslet.*

— A pátyolgatott helyzet megszűnt — mondta *Simán Miklós*, a Szolgáltatási Kutató Intézet igazgatója — az állam nem tudja, s nem is akarja különböző preferenciákkal visszabillenteni az egyensúlyt, nincs más kiút: *csak a hatékonyság.* Ily módon eldőlt: a szolgáltatás nem társadalmi szükségletként kezelendő, hanem paci kategória. Nem szociális juttatás, hanem lehetőség, amit a megrendelőnek meg kell fizetni. Ám ha ilyen kemények a feltételek, ilyen egyértelmű a követelmény, *még inkább szabad kezet kell adni az állami, szövetkezeti szolgáltatóknak is. Maguk dönthessék el:* hol fejlesszenek, hol fogjanak vissza, mit végezzenek el, s mit nem, hogy a számonkérésnél ne kelljen magyarázkodniuk az eredmények felmutatása helyett.

Fusizások, panaszok

A piac kíméletlen, egyesek helyzete aggasztó. Míg a szocialista szektorú szolgáltatások „bevétele" alig egy százalékkal nőtt, addig a magánszektorban *hatszoros a dinamika*, s ennél is gyorsabb ütemű a *„feketegazdálkodóké"*. Ami azt bizonyítja: van kereslet, sőt, túlkereslet — ezért burjánzanak a fusizások, a visszaélések, s ez mindaddig így is marad, míg nem lesz megfelelő kínálat és versenyhelyzet. Éppen ezért *nem közömbös, hogy a konferencián meghallgatták a másik fél panaszait is*, a szolgáltatókét, akik rendre-sorra elmondták, mi gátolja az igazi pezsgést.

Az akadályozó, hátráltató tényezők közül az egyik legjelentősebb: a szolgáltató szervezetek alkatrészellátását biztosító háttérintézmények fejlesztése *elmaradt*, pedig az eredeti elképzelés szerint létrejöttük megelőzte volna a szervezeti változtatásokat. Persze, a háttérintézménynek nemcsak ez a feladata, az ő dolga, hogy a kisvállalkozók műszaki fejlődéséről gondoskodjék, megismertesse az új technológiákat, oktasson. Erre a hajdani nagy szervezeteknek van kapacitásuk: *kínálják is — nem sok eredménnyel.* Úgy tűnik, a kisvállalkozók nem gondolnak a holnapra, a mának élnek. Ezen saját, jól felfogott érdekükben, nekik kell változtatni. De az alkatrész-, az anyagellátás gondjain kívül a kis egységeket megnyomorítja a túlzott adminisztráció is, a rengeteg fölösleges papírmunka értelmetlen terheket ró rájuk. Ha ettől a kolonctól megszabadulnának, ha a szabálvozás egyszerűsödne, ha a működési feltételek könnyedébbek lennének, valószínűleg *jobban szolgáltatnának.* Ezt diktálja *a saját érdekük s a megrendelőé is.*

Cseszák Gyöngyi

KGST-tanácskozások

A KGST keretében működő számítástechnikai szervezet egyik állandó munkacsoportja, az ESZR—MSZR periféria közös szakértői szekció a héten Mezőtúron a városi tanács székházában tartotta 7. ülését. A pénteken véget ért ülés munkájában szovjet, csehszlovák, román, lengyel, NDK-beli, bolgár és magyar delegátusok vettek részt.

Pénteken befejeződött Siófokon a KGST gépipari állandó bizottsága orvostechnikai szekciójának ülése. A részvevő szakemberek megtárgyalták a gyártásszakosodás bővítésének lehetőségeit és aláírták az ezzel kapcsolatos ajánlásokat.

Magyar–csehszlovák tárgyalások

Kereskedelem, elektronika

Lauthán Ferenc belkereskedelmi miniszterhelyettes és *Ladislav Somogyi* szlovák kereskedelmi miniszterhelyettes Budapesten tárgyalt a jövő évi belkereskedelmi és határ menti árucsere fejlesztésének kérdéseiről.

Megállapodást írtak alá arról, hogy 1984-ben a válaszék- és határ menti cserében a két ország összesen közel *10 millió forint* értékben szállít egymásnak fogyasztási cikkeket, *18 százalékkal többet*, mint az idén.

Ladislav Somogyit — aki pénteken elutazott hazánkból — budapesti tárgyalásain fogadta *Juhár Zoltán* belkereskedelmi miniszter.

Október 26. és 28. között Budapesten ülésezett a magyar—csehszlovák mikroelektronikai munkacsoport. A két delegáció áttekintette az együttműködés lehetőségeit és az ülés befejeztével kormányközi megállapodást írtak alá. Ezt *Köteles Zoltán* ipari miniszterhelyettes és *Karol Horváth* csehszlovák elektronikai ipari miniszterhelyettes látta el kézjegyével.

Egy hét a világgazdaságban

Minőségi vetélkedés

Kifizetődő programok

A japán termékekről világszerte általában azt tartják, hogy tömegigényt elégítenek ki. Valószínűleg sokan voltak már az olvasók közül olyan helyzetben, amikor az eladó — nem nálunk — az ára miatt kiválasztott szigetországi portékát kissé fitymálva jegyezte meg: ez bizony csak amolyan „kommersz". Az USA-beli áruknak persze más a megítélése. Azok ugyanis drágábbak, de jobbak. Minőségiek.

A japán titok

Hogy az ilyen kérdésekről alkotott véleményünket célszerű időről időre felülvizsgálni, mutatja az a tanulmány, melyet a *Harvard Business Review* közölt az amerikai és a japán légkondicionálók összehasonlításáról. A szerző — maga is amerikai — a statisztikák alapján kénytelen leszögezni, hogy az import minősége e termékben bizony alaposan meghaladja a hazai versenytársét. Ezzel mindjárt meg is van — az ár mellett — a magyarázata annak, milyen okból is népszerűek annyira az USA-ban a japán kondicionálók.

A tanulmány először is azt hasonlítja össze, milyen arányban keresik fel a vásárlók a garanciális egy év alatt a szervizeket. Számításai szerint minden tizedik *hazai* berendezéssel a javítószolgálathoz kell fordulni, *míg az importot választóknál* ez az arány az egy százalékot sem éri el. Japán előnyt mutatnak a gyártás során szerzett adatok is. Száz, futószalagon előállított berendezés közül az Egyesült Államokban csaknem 64-nél mutatkozott valami hiba, míg ugyanilyen mintából a szigetországban csak egy gépet kellett utólag „bütykölni". A szerző a konkurrens üzemek meglátogatása után arra a következtetésre jutott, hogy a hatalmas különbség nem a termelési technológiából fakad és a légkondicionáló egyébként sem tekinthető valamifajta bonyolult produktumnak. Az általa feltárt okok egyértelműen túlmutatnak érvényességükben a légkondicionálók gyártásán és feltehetően az Egyesült Államok földrajzi határain is.

Amit a tanulmányíró talált, *az lényegében a minőségnek és a minőség ellenőrzésének két különböző felfogása.* Japánban például a minőségellenőrző részleg tekintélye nagyobb volt és könnyebben is juthattak a vállalat felső vezetése elé, mint az Egyesült Államokban. Az amerikai gyárak minőségellenőrzőinek ezenkívül azzal is küzdeniük kell, hogy a vezetés a termelési tervek betartásának és nem a kifogástalanságnak tulajdonít ténylegesen nagyobb jelentőséget. Ezt az is mutatja, hogy míg a szigetországban a javításra szoruló berendezések arányának alakulásáról naponta tartanak megbeszélést, hasonló összejövetelre az amerikai versenytársaknál általában *csak hetente kétszer vagy ritkábban* kerül sor. Eltérően kezelik a két országban a vevőszolgálati visszajelzéseket is. A japán üzemekhez legkésőbb egyhónapos késéssel eljutnak a szervizstatisztikák, amerikai kollégáiknak ehhez gyakran egy évig kell várniuk. A japán gyártók ezen túlmenően részletes jelentéseket kérnek termékük működéséről — a cikk írójának tapasztalata szerint a vállalati felső vezetés is pontosan tudja, a közelmúltban milyen alkatrészek hibásodtak meg és miért. Különbség mutatkozik a konkurrensek között az új termék tervezési folyamatában. A japánok a piacra dobni kívánt áru meghibásodási lehetőségeit azzal a módszerrel derítik fel, amely az Egyesült Államok repülőgépgyártásában már két évtizede ismert. Az USA-beli kollégák közül *csak egy* él ezzel a metódussal, az átlagosnál jobbak is minőségi eredményei.

A legszembetűnőbb talán az eltérés a futószalag mellett dolgozók kezelésében van. A japán vállalatok az új munkaerőt *hat hónapig* tanítják be, és el kell sajátítania minden, a szalag mellett megkövetelt funkciót. Az amerikai cégeknél ezzel szemben *csupán néhány órát* fordítanak a képzésre és általában csak egy bizonyos feladat ellátásra teszik az új munkást alkalmassá. Nyilvánvaló következménye mindennek, hogy Japánban a dolgozó könnyebben észreveszi kollégája hibáját és általában ki is tudja javítani a defektust. Ezt elősegíti az is, hogy a szigetországban a dolgozók részletes információt kapnak a gyártani kívánt termékről és piacra dobásuk előtt próbára általában a gyár saját dolgozói kapják meg azokat.

Mindössze három

Mindezek után cseppet sem meglepő, hogy 12 amerikai gyártóüzem közül *mindössze három* rendelkezett tervvel a minőséghibás áruk arányának csökkentésére, japán versenytársaik közül viszont mindegyik deklarált erre programot.

A minőségjavító programokkal kapcsolatban gyakran felvetődött „ellenérv", hogy *nem fizetődnek ki.* Olcsóbb állítólag a hibás termékek kijavításának vagy cserélének költségeit fizetni, mint a minőségbe befektetni. A tanulmány több szempontból cáfolja ezt a nézetet. Tapasztalata szerint ugyanis azon gyártóknál volt a termelékenység a legmagasabb, kik a legkisebb „defektrátával" üzemeltek. A japán vállalatok továbbá értékesítésüknek átlagosan 1,3 százalékát fordították minőségellenőrzésre, minőségjavításra. A legjobban szerepelt amerikai vállalat esetében a hibás termékek az értékesítés összegének 2,8 százalékát emésztették fel...

Gonda György — Szentgáli Péter

Meddig fejhető?

Közgazdasági és biológiai érvek – Deviza takarítható meg (II.)

Tegnapi számunkban közöltük dr. Bozó Sándornak, az Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóközpont tudományos osztályvezetője írásának első részét, amelyből többek között kiderült, hogy a tejtermeléssel a mezőgazdasági üzemek csak olyan csekély jövedelemre tehetnek szert, amely felveti: szabad-e ezzel egyáltalán foglalkozni. További gond, hogy a termelői árrendszer elsősorban a nagy mennyiségek elérésére ösztönöz, s közömbössé teszi, hogy a megtermelt tej mennyi értékes zsírt és fehérjét tartalmaz. Ha az üzemek több tejzsírt és fehérjét állítanának elő, jelentősen csökkenhetne a tejfeldolgozás és a szállítás költsége...

Sajnos, nyilvánvaló — az Agrárgazdasági Kutató Intézet tanulmánya bizonyítja —, hogy egy liter zsírosabb, fehérjedúsabb tejért *alig kap több pénzt* a termelő, mintha hígabb tejet ad el. Ráadásul a hígabb tejet adó tehénből *jóval nagyobb mennyiségű tej fejhető,* mint a zsírdús tejet adóból. Vagyis, a híg tej termelése biztosítja a nagyobb árbevételt, a nagyobb nyereséget. A nyugat-európai árrendszerekben ez éppen fordítva van. A koncentrált tejben termelt zsír és fehérje egy kilogrammjáért kap többet a termelő.

Reális alapokra

Különböző közgazdasági számítások nyomán a Közös Piac országai ugyanis egységesen arra a következtetésre jutottak, hogy *a tejárrendszert a zsír- és a fehérjetartalomra célszerű alapozni, s eközben a beszállított folyadékmennyiséget meg kell terhelni a szállítási és feldolgozási költséggel.* 1980-tól kezdődően valamennyi tagország ennek az elvnek megfelelően reformálta meg tejátvételi rendszerét. Hollandiában például a jelenleg érvényben levő tejárrendszer 50—50 százalék súlyozással veszi figyelembe a megtermelt tejzsír- és tejfehérjemennyiséget, eközben a folyadékmennyiséget árlevonással sújtja — magyarul *bünteti.*

Ezzel elveiben — hasonlóan a Közös Piac valamennyi tagországához — teljesen megegyezik a dániai tejárrendszer. Itt egy kilogramm tejzsírért 25, egy kilogramm tejfehérjéért pedig 14 koronát fizetnek, eközben a folyadéktejre 100 literenként 5 korona szállítási költséget vonnak le.

Úgy gondolom, ez a gyakorlat józan érvekkel aligha támadható. Az általános európai gyakorlathoz hasonlóan, *a magyar árrendszert kell reálisabb alapokra helyezni.* Úgy tűnik, ez már nem is várat sokáig magára. Az Európa-szerte érvényesülő irányzatokat mi sem hagyhatjuk figyelmen kívül. *Tenyésztési rendszerünkben át kell térnünk a tehén által „megtermelt" tejzsír- és tejfehérje-mennyiség alapján történő értékelésre.*

A tejipar immár rendelkezik mindazokkal a modern, nagy teljesítményű műszerekkel, amelyekkel a tej összetételének gyors és pontos megállapításától a beteg sejtek és az egyéb szennyezőanyagok mérésén keresztül a tej vizezéséig valamennyi üzem tejének teljes analízisére képesek. Így tehát semmi akadálya sincs annak, hogy a tejárrendszert az egyes alkotórészeknek a piac által igényelt és elismert tényleges értéke alapján alakítsák ki.

Amíg ez nem következik be, nem remélhető a termelő, a feldolgozó és a népgazdaság (de tegyük hozzá, a fogyasztó) érdekeinek összhangja. Eltorzított értékarányok ugyanis eltorzított reakciókat váltanak ki a termelésben, és ez senkinek sem jó.

A zsír- és a fehérjetartalom növelése a termelési, szállítási és feldolgozási költségek csökkenése révén mérhető előnyökkel jár a tejipar számára. Szerencsére nincs ez másképpen a mezőgazdaság oldalán sem. A tejtermelés gazdaságossága szempontjából alapvető fontosságú, hogy *az állat mi-*

nél kevesebb takarmány felhasználásával minél nagyobb értéket állítson elő. Ez tulajdonképpen egyet jelent a rendelkezésre álló — és, sajnos, egyre fogyó — mezőgazdasági terület jobb hasznosításával.

A tej zsír- és fehérjetartalmának növekedésével csökken az egy kiló tejzsír és tejfehérje előállításához szükséges táplálóanyag-igény. Ha például a 3 százalék zsírtartalmú tejből előállított egy kiló tejzsírhez szükséges takarmány értékét száznak vesszük, akkor a 4 százalékosból előállított tejzsír 81, az 5 százalékosból 71, a 6 százalékos zsírtartalmú tejből előállított egy kiló tejzsír pedig csak 61 százalék takarmányt igényel. Ez kereken 40 százalékos költségmegtakarítás. Arról nem is beszélve, hogy *a dúsabb tej termelése mennyivel kedvezőbb biológiai szempontból is.*

A tejfehérje, de különösen a tejzsír „előállítása" lényegesen kisebb megterhelést ró az állat szervezetére, mint a víz és az ehhez kapcsolódó tejcukor, valamint az ásványi anyagok termelése. Ezt igazolja az is, hogy a kiemelkedő életteljesítmények, a hosszú, hasznos élettartam és a szaporulat a koncentrált tejet termelő fajtáknál (a dán *jersey-nél,* a finn *ayrshire-nél* vagy az *angelninél*) összehasonlíthatatlanul nagyobb arányban fordulnak elő, mint a sok, de híg tejet adó fajtáknál. Egyébként, ha a tejtermelés 3000 kilogrammról 6000 kilogrammra növekszik, miközben a tej zsírtartalma 3,8 százalékról 5 százalékra nő, akkor a takarmánnyal bevitt energia hasznosítása mintegy 50 százalékkal javul, s a takarmány energiatartalma minden szinten mintegy 8—10 százalékkal jobban hasznosul, mint ha a zsírtartalom változatlan maradna.

Egyik legutóbbi számításunkból kiderült, hogy a tejtermelés gazdaságosságában milyen nagy különbségek lehetnek tehéntípusoktól függően, azonos színvonalú termelés esetén is. Ha a tejzsír és a fehérje azonos mennyiségét négy, különböző összetételű tejet adó és eltérő élősúlyú tehénnel termeltetjük, aligha lehet vitás *a koncentráltabb tejet adó és kisebb testtömegű tehenek fölénye.* Annak a tehéntípusnak, amelynél a tejzsír- és tejfehérje-tartalom 3,5, illetve 3,2 százalék, 6000 kilogramm tejet kell termelnie 400 kiló tejzsír és tejfehérje előállításához. Ehhez 35 százalékkal nagyobb testtömegre van szüksége, mint annak a tehénnek, amelyik 6 százalék zsírtartalmú tejben állítja elő ugyanazt a tejzsír- és tejfehérje-menyiséget. Ha még azt is figyelembe vesszük, hogy a tejzsír piaci értéke szinte az egész világon meghaladja a tejfehérje árát, akkor kiderül: egyértelműen a második tehén a gazdaságosabb. A fejési, a tejkezelési, a szállítási, a feldolgozási költségekben 35 százalékos, a takarmányozásban pedig 20 százalékos megtakarítás érhető el. Miután a 35 százalékos megtakarítás döntő hányada *devizáért megvásárolható energiahordozókban* jelentkezik, a táplálóanyag-megtakarítás pedig gyakorlatilag 20 százalék takarmánytermőterület felszabadítását teszi lehetővé, amelyen eladható búza, kukorica termelhető, könnyen belátható, mekkora horderejű volna a változtatás.

Igény szerint

A tejtermelés ésszerűbb szervezése csak a fogyasztás oldaláról indulhat ki. S ez nemcsak azt jeleti, hogy a termelt tej összetételének a biológia szabta korlátokon belül a legmesszebbmenőkig *alkalmazkodnia kell a felvásárlás* (fogyasztás, export) *igényeihez,* hanem azt is, hogy *területileg bizonyos differenciálódás szükséges.* Ez messzemenően megegyezik a tejipar érdekeivel is. Így Budapest és néhány nagyváros, ipari terület környékén a lakosság fogyasztási tejjel és sovány készítményekkel (joghurt, kakaó stb.) való ellátásának mértékéig a jövőben is nagy hozamú és kisebb zsírtartalmú tejet adó, holstein típusú tehenekkel célszerű a tejet megtermeltetni. Mindazokon a helyeken viszont, ahol a tej nagyobb részét az ipar dolgozza fel sajtnak, túrónak, vajnak, tejszínnek, fagylaltnak, tápszernek, ott egyértelműen a koncentrált tejet adó típusokat kellene előnyben részesíteni. Ezek a helyek mindenekelőtt Baranya, Tolna, Vas és Zala, ahol ez az arány várhatóan eléri vagy meghaladja a 80 százalékot.

Jó érzés leírni: hazánk tejtermelési színvonalának utolsó tízévi fejlődése példa nélkül áll a világban. Erre méltán lehetnek büszkék mindazok, akik ebben, bármilyen területen dolgozva, közreműködtek. A megnövekedett igények, a megkeményedett feltételek azonban azt követelik, hogy *a „literszemlélet"-en túl kell lépni! Az ár-, a prémium- és a tenyésztési rendszerünket át kell állítani a vitathatatlanul két legértékesebb komponens: a tejzsír és a tejfehérje alapján történő értékelésre.*

Dr. Bozó Sándor

(Vége)

Fogyasztók a reklámról

A terméket kell hirdetni

Megoszlanak a vélemények a hazai reklám színvonaláról: többen úgy vélekednek, hogy a reklámok nem töltik be kellőképpen szerepüket, mert nem a termékre hívják fel a figyelmet, hanem a gyártó vállalatra — állapították meg a Fogyasztók Országos Tanácsa piaci helyzetértékelő bizottságának keddi ülésén, amelyen új *szakértői csoportot* hoztak létre a reklámok hatásosságának növelésére.

Amint azt a tanácskozáson elmondták: a reklámok akkor jók, ha figyelembe veszik a fogyasztók érdekeit, s arról tájékoztatnak, hogy az ajánlott cikk, szolgáltatás mennyivel „tud többet", mint a korábbi, hasonló jellegű áru, szolgáltatás. Az ülés résztvevői — ipari, kereskedelmi szakemberek, reklámpropagandisták és természetesen a fogyasztók képviselői — arra teszik kísérletet, hogy közelítsék a termelők és a fogyasztók szempontjait. Szó volt, a propaganda etikai vonatkozásairól is, arról, hogy egy vállalat hírnevét semmi sem csorbíthatja jobban, mint az, ha olyan árut reklámoz, amelyet aztán a későbbiekben nem tud gyártani.

HORIZONT

Ázsiai órák

Az EGK azzal vádolja a délkelet-ázsiai óragyártókat, hogy termékeikkel elárasztják a közösség tagországait. A japán, hongkongi, tajvani és dél-koreai kvarcóragyártók olyan tömegben értékesítenek a nyugat-európai piacokon, hogy *„az már veszélyezteti a közösség termelőit"* — írja a brüsszeli bizottság jelentése, mely szerint az ázsiai óraexport leginkább Franciaországot sújtotta.

Libéria segélyt kér

Egymilliárd dolláros segélycsomagot kért országa számára a Svájcban tartózkodó *Samuel Doe,* a libériai népi tanács elnöke. A segélycsomag az afrikai ország gazdasági válságból való kilábalását volna hivatott segíteni. A kérelmet a libériai elnök az ENSZ fejlesztési programja négynapos értekezletén fogalmazta meg.

Inflációs ték

Az év végéig marad érvényben a belga árellenőrzés — jelentette be *Mark Eyskens,* belga gazdasági miniszter. A miniszter szerint az árellenőrzés révén sikerült enyhíteni az országban az inflációt: az áremelkedés éves üteme jelenleg 7 százalék, tavaly az árak több mint 8 százalékkal emelkedtek. Az árellenőrzést 1982. februárjában vezették be, hogy ily módon megelőzzék a frank 8,5 százalékos leértékelését.

Ifjúságpolitikai konferencia

Kedden az MSZMP KB Politikai Főiskolájának rendezésében megkezdte munkáját az *Ifjúság és gazdaság* című, kétnapos nemzetközi konferencia. A tanácskozáson — amelyen bolgár, csehszlovák, NDK-beli és szovjet kutatók is részt vesznek — megvitatják az ifjúságpolitika néhány időszerű kérdését, a fiatalok foglalkoztatási viszonyait, az ifjúság részvételét a gazdasági építőmunkában. Előadások hangzanak el a fiatalok társadalmi beilleszkedéséről, a munkás, az értelmiségi és az alkalmazotti fiataloknak a munkaszervezeteken belüli társadalmi helyzetéről.

E témákkal összefüggésben a konferencia foglalkozik az ifjúsági mozgalom időszerű kérdéseivel, az ifjúsági szervezet érdekvédelmi szerepével is.

Ifjúsági sajtófesztivál

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Lapkiadó Vállalat ifjúsági sajtófesztiváljának szerdai programja:

A *Fesztivál Klubban* (Hungária kávéház) 9—11 és 15—22 óráig és az ELTE *Állam- és Jogtudományi Karán* egész nap: folyóirat és újságlapozgató működik, régi és új lapok vásárolhatók, kedvezményesen előfizethetők a Lapkiadó és a Hírlapkiadó Vállalat kiadványai. A klubban 18 óra 30 perckor kerekasztal-beszélgetés az ifjúsági sajtó képviselőivel, az ELTE ÁJTK-n szociofotó kiállítás.

Az *Eötvös Klubban* (V., Károlyi Mihály u. 9.): Rácz György festőművész kiállítása.

A *Bölcsész Klubban* (V., Pesti B. u. 1—3.): fiatal fotóművészek kiállítása 1982. legjobb sajtófotóinak anyagából. 17 órakor beszélgetés Jovánovics Miklóssal.

Az *Új Tükör Pinceklubban* (VII., Osvát u. 11.): 19 óra 30 perckor a Pengető együttes megzenésített verseket ad elő.

Az *ELTE kollégiumában* (XI., Budaörsi út): kiállítás Munkássajtó-történeti ritkaságok 1848-tól címmel. Ugyanitt mutatkoznak be a Lapkiadó Vállalat idegen nyelvű lapjai.

Autók és sorszámok

Trabant Limousin Hycomat	Budapest	1 119
Trabant Hycomat Combi	Budapest	104
Trabant Limousin	Budapest	18 084
	Debrecen	13 621
	Győr	18 421
Trabant Combi	Budapest	7 458
	Győr	3 612
Wartburg Limousin	Budapest	9 975
	Győr	6 111
Wartburg de Lux	Budapest	14 492
	Győr	7 916
Wartburg de Lux tolótetős	Budapest	3 085
Wartburg Tourist	Budapest	5 812
	Győr	2 210
Skoda 105 S	Budapest	7 044
	Debrecen	5 352
	Győr	5 832
Skoda 120 L	Budapest	13 796
	Debrecen	8 588
	Győr	9 891
Skoda 120 GLS	Budapest	304
Lada 1200	Budapest	25 484
	Debrecen	15 892
	Győr	8 477
Lada 1300 S	Budapest	10 529
	Debrecen	7 019
	Győr	2 662
Lada 1500	Budapest	9 651
	Debrecen	6 376
	Győr	2 826
Lada Combi	Budapest	4 942
	Debrecen	2 735
Moszkvics	Budapest	12 226
Polski Fiat 126 P	Budapest	16 587
	Győr	5 100
Polski Fiat 1500	—	3 866
Dacia	Budapest	15 914
	Debrecen	8 046
Zasztava	Budapest	3 139

Csendes őszi idő

A várható időjárás ma estig: változóan felhős lesz az ég, hosszabb-rövidebb időre mindenütt kisüt a nap. Csapadékra nem kell számítani. A légmozgás mérsékelt marad. A kora délutáni hőmérséklet 10—15 fok között alakul.

A Duna vízállása Budapestnél tegnap 158 centiméter volt.

Gyorsjelentés az építkezésekről

Eddig húszezer lakást adtak át

Az építőipari vállalatok és szövetkezetek termelése az év első 9 hónapjában a múlt év azonos időszakához viszonyítva — az EVM gyorsjelentése szerint — három százalékkal csökkent. Az idei tervekben eredetileg ennél is nagyobb arányú mérséklődéssel számoltak, ám a vártnál több építési megbízást kaptak és teljesítettek; így a háromnegyedéves teljesítményük 2,5 százalékkal haladta meg az előirányzatot. *Az építési kereslet és -kínálat közötti feszültség csökkent*, az el nem vállalt megbízások értéke az egy évvel korábbinak mindössze kétharmada volt. A fővárosban azonban — az ismert munkaerőgondok miatt — továbbra is nehéz kivitelezőt találni, s ezért változatlanul szükség van a megyei és más vidéki vállalatokra a budapesti építési feladatok ellátásában.

A kivitelezők vállalkozói magatartásának kedvező jeleit mutatja, hogy szeptemberben már mintegy *kétszer annyian jelentkeztek a megbízók versenyfelhívására*, mint az előző hónapokban, s hasonlóképpen emelkedett a korábbi 20-ról 40 százalékra az eredményesen befejeződött versenytárgyalások aránya.

A fontos nagy beruházásokon és a jelentősebb középületek nagy rekonstrukciós és korszerűsítési munkáin ütemterv szerint dolgoznak az építők. *A lakásátadás üteme viszont csökkent, majdnem öt százalékkal.* A kivitelező vállalatok és szövetkezetek az év első kilenc hónapjában 20 700 új otthont adtak át, ami mintegy ezerrel kevesebb, mint a múlt év azonos időszakában. Az év utolsó hónapjaiban tehát nagy erőfeszítéseket kell tenniük azért, hogy a még átadandó mintegy 18 ezer lakás építését befejezzék. A lakásépítkezések minősége a korábbinál kedvezőbben alakult, csökkent a reklamációk száma. Fontos feladat, hogy a minőség javításában az első háromnegyed évben elért eredményeket az év végi hajrá munka se rontsa le.

BAJOMI LÁZÁR ENDRE vezeti október 31-én délután hat órakor az „Étoile" Club negyedik összejövetelét. A Barangolás a diáknegyedben című találkozó meglepetései közül: Mauriac szövegeit maga Mauriac adja elő.

SZOVJET HAJÓ ÉLETMENTŐI. A bonni külügyminisztérium illetékese közölte, hogy a Zlatouszt nevű szovjet teherhajó az Égei-tengeren hat nyugatnémet állampolgár életét mentette meg, akiknek a jachtja szerencsétlenül járt. A bonni külügyminisztérium felkérte az illetékes szovjet szerveket, hogy tolmácsolják a köszönetet a szovjet hajó kapitányának és legénységének.

A FEGYVERKEZÉSI HAJSZA elleni harc jegyében szolidaritási napot rendezett kedden Kunhegyesen a KISZ szolnoki járási és kunhegyesi nagyközségi bizottsága. A 15 településről összesereglett több száz fiatal részvételével nagygyűlést tartottak, amelyen tiltakoztak az amerikai rakéták tervezett nyugat-európai telepítése ellen, s kifejezték szolidaritásukat az amerikai rakétatelepítés ellen, a békéért küzdő erőkkel.

A TAKARÉKOSSÁGOT ábrázoló gyermekrajzokból, plakettervekből és kisplasztikákból kiállítás nyílt kedden a budavári Nemzeti Galériában abból az alkalomból, hogy 30 évvel ezelőtt, 1953-ban szervezték meg az iskolákban a tanulók takarékpénztárát. A tárlat október végéig tekinthető meg.

PRÓBAJÁTÉK. Első fúvolás helyre hirdet próbajátékot a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara. A meghallgatásra december közepén kerül sor. Az írásbeli jelentkezéseket november 25-ig lehet elküldeni a következő címre: Magyar Rádió, zenei főosztály, 1800 Budapest. A borítékra írják rá: Próbajáték.

ÁSVÁNY- ÉS KŐZETTANI SZIMPOZION A Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen kedden délután megkezdődött a Szocialista Országok Földtudományi Egyesülésének tanácskozása. A csaknem 300 résztvevő megvitatja az ásvány- és kőzettani kutatások legújabb eredményeit. A Szovjetunió, az NDK, Csehszlovákia, Lengyelország és Magyarország szakemberei előadásokat tartanak az ásványok és kőzetek szerkezeti és fizikai tulajdonságairól, a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásáról.

A SZÁZADOK KÓRUSMŰVEI című hangversenysorozat a debreceni Kodály-kórus fellépésével kezdődött meg kedden a Pesti Vigadóban. Az együttes Gulyás György vezényletével Peter Cornelius, Byrd, Bárdos Lajos, Nystedt, Stanford, Burkhardt és Vajda János műveiből állította össze műsorát.

GYERMEKRUHÁK A SZOVJETUNIÓBA. A HUNGAROCOOP Szövetkezeti Külkereskedelmi Vállalat szovjet partnerével, a Raznoexport külkereskedelmi egyesüléssel kedden aláírta az 1984. évi gyermekruha-exportra vonatkozó szerződését, 16 millió rubel értékben. Így a magyar külkereskedelmi vállalat mintegy 4 millió különféle fiú- és lánykaruhát szállít a hazai szövetkezeti ipar kínálatából.

FINNORSZÁG SZÉP TÁJAIT, városait, népművészetét, kultúráját, építészetét bemutató fotókiállítás nyílt kedden Győrött, a Városi Könyvtárban. A 60 kis- és nagyméretű színes fotóból rendezett kiállítást Mikko Jokela, a Finn Köztársaság budapesti nagykövetségének titkára nyitotta meg. A megnyitó után a finn diplomata nagy érdeklődéssel kísért előadást tartott a magyar—finn gazdasági és kulturális kapcsolatok fejlődéséről.

BARÁTSÁGVONAT érkezett kedden reggel hazánkba az Észt Szovjet Szocialista Köztársaságból 320 utassal. A vendégek az észt fővárossal, Tallinnal csaknem negyedszázada testvéri kapcsolatot tartó Szolnok megyeiek májusi látogatását viszonozzák.

FELHÍVÁS KISDOBOSOKHOZ. A Magyar Úttörők Szövetségének budapesti elnöksége és a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza várja azoknak a budapesti kisdobosoknak a jelentkezését, akik 1973. november 9-én születtek és szívesen ünnepelnék együtt születésnapjukat az ugyancsak most 10 esztendős Szovjet Kultúra és Tudomány Házával. A jelentkezéseket — név, lakcím és iskola megjelölésével — a budapesti úttörőelnökségre lehet eljuttatni (1430 Budapest, Pf. 9.).

EMLÉKTÁBLA ZALAI TÓTH JÁNOSNAK. Pénteken Zalaegerszegen leleplezik a magyar népi építészet kutatójának, a göcseji falumúzeum egyik kezdeményezőjének, Zalai Tóth Jánosnak az emléktábláját. Egyidejűleg emlékülést rendeznek a skanzen fennállásának 15. évfordulója alkalmából.

ELMARAD A BEMUTATÓ. Megbetegedések miatt elmarad Carlo Goldoni Szerelmesek című komédiájának csütörtökre tervezett bemutatója a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színházban. A premier november 2-án 20 órakor lesz, amelyre az október 27-i jegyek érvényesek. Az október 28-i előadásra szóló jegyekkel november 12-én lehet megnézni a darabot, illetve november 1-ig — a váltás helyén — visszaváltják a belépőket.

Megjelent az

...ÉS JÁTÉK

nemzetközi játékmagazin legújabb száma!

Játékújdonságok színes képekkel, szövegmagyarázatokkal!

Rubik Ernő: Az olvasóhoz

Kiállítók az INTERPLAYEXPÓ-ról

A 15-ös játék feltalálóját, a logikai fejtörő atyját, Samuel Loydot bemutatja Egri János — feladványok Magellán, magyar nyereményes logikai játék

ÜLÉST TARTOTT A SZÖVOSZ ELNÖKSÉGE. A Fogyasztási Szövetkezetek Országos Tanácsának Elnöksége keddi ülésén elemezte a Skála-Coop, a Herbária és a VOSZK szövetkezeti közös vállalatok tevékenységét, s meghatározta működésük továbbfejlesztésével összefüggő feladatokat.

KIGYULLADT AZ AUTÓ. Budapesten, a III. kerületi Ország úton Raczkó János Mihály 34 éves gépkocsivezető, pomázi lakos személygépkocsijával áttért az úttest bal oldalára és ott összeütközött egy másik autóval. Az ütközés következtében Raczkó személygépkocsija kigyulladt, vezetője égési sérüléseibe a helyszínen belehalt. A másik személygépkocsi vezetőjét súlyos sérülésekkel szállították kórházba.

TERMELÉSI HULLADÉKOK hasznosításáról, illetve „hulladékszegény" technológiák alkalmazásáról kezdődött tegnap országos tanácskozás az MTESZ budapesti székházában. A tanácskozás célja, hogy az új megoldások ismertetésével, elterjesztésével hozzájáruljon az anyagköltségek csökkentéséhez, valamint, hogy újabb — másodlagos — nyersanyag- és energiaforrásokat tárjanak fel.

VÉGVÁR A KÖRÖSÖK MELLETT címmel *Gyula város múltját bemutató kötet látott napvilágot. A tízezer példányban megjelent könyv a gyulai Erkel Ferenc Múzeum kiadványsorozatának 74—75. száma, s a Vízügyi Dokumentációs és Továbbképző Intézet támogatásával jelent meg.*

A MECSEKI SZŐLŐMÚZEUMBAN Közép-Európa legnagyobb szőlőfajtagyűjteményében lezajlott a szüret. A déli hegylejtőn ezerkétszáz szőlőfajta tőkéi sorakoznak, fajtánként tíz-huszonnégy tőkével. Nagy gondossággal és pontossággal szedték le a szüretelők a különböző fajták termését, amelyet most a mennyiségi és a minőségi jellemzők alapján vizsgálnak. A legígéretesebb fajták borait úgy kezelik, hogy azok részt vehessenek a későbbi szakmai bírálatokon.

KORSZERŰ NYELVI LABORATÓRIUMOT adtak át kedden az Ikarus székesfehérvári gyárában. Az egyszerre húsz hallgatót befogadó oktatókabinetben egyidejűleg két program szerint tanulhatnak: a tanár párhuzamosan foglalkozhat a kezdőkkel és a haladókkal, sőt két nyelv egyidejű oktatására is lehetőség van.

AZ AUSZTRIAI MAGYAR AUTÓBUSZ-BALESET sérültjei közül kedden elhagyhatta a grazi kórházat az utolsó két sebesült is. A debreceni Medicor turistabuszának katasztrófájánál — mint ismeretes — 15-en vesztették életüket és 31-en sebesültek meg. Tiba János, a busz vezetője ellen az osztrák hatóságok folytatják a vizsgálatot.

TESTVÉRMEGYEI KÜLDÖTTSÉG. Somogy megye lengyelországi testvérmegyéjéből, Ciechanow vajdaságból háromtagú küldöttség érkezett kedden Somogyba, Zdzislaw Lucinskinak, a LEMP vajdasági bizottsága első titkárának vezetésével. A vendégeket Kaposvárott Klenovics Imre, a megyei pártbizottság első titkára fogadta.

(X) **A József Attila Színház 1983. november havi bérletes műsora. STUART MÁRIA: 4., péntek E bérlet 1. 5., szombat este 18 T bérlet 2. 15., kedd Z bérlet 1. 25., péntek L bérlet 1. A KÍSÉRTÉS: 9., szerda U bérlet 2. 12., szombat C bérlet 2. 17., csütörtök N bérlet 1. 20., vasárnap du. Radnóti 2. 21., hétfő B bérlet 2. 27., vasárnap R bérlet 2.**

Búcsú Ranódy Lászlótól

Családja, barátai, pályatársai, tisztelői mély részvéttel kísérték utolsó útjára *Ranódy László* Kossuth-díjas filmrendezőt, kiváló és érdemes művészt kedden a Farkasréti temetőben. Ravatalánál *Keresztury Dezső* akadémikus a Művelődési Minisztérium Filmfőigazgatósága, a Magyar Filmgyártó Vállalat, a Magyar Film- és Tévéművészek Szövetsége, a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége, valamint a barátok, pályatársak nevében búcsúzott a magyar filmművészet kiemelkedő személyiségétől.

Életútjáról szólva utalt arra, hogy jelentős munkát végzett a felszabadulás után előbb a Sarló Film vezetőjeként, majd 1948-tól a MAFILM rendezőjeként. Több filmje irodalmi alapanyag nyomán született, szívesen vállalkozott klasszikusok műveinek megfilmesítésére.

Ranódy László sírjánál *Moór Marianna* színművésznő *Zay László* újságíró emlékező szavait tolmácsolta. A gyászszertartást követően az örök nyugalomra helyezett Ranódy László sírját elborították a kegyelet, a tisztelet virágai.

UNIDO-tanfolyam

Az UNIDO, a fejlődő országok iparosítását elősegítő ENSZ-szervezet megbízásából és a Magyar Kereskedelmi Kamara támogatásával a Magyar Alumíniumipari Trószt fővállalkozó-tervező és kutató központja, valamint az ALUTERV-FKI szervezésében Budapesten öthetes *alumíniumipari szakmai továbbképző tanfolyam* kezdődött. Ez a második alumíniumipari UNIDO-tanfolyam, amelyet Magyarországon tartanak. Ezúttal 11 fejlődő ország szakértői jöttek el Budapestre, hogy elsajátítsák a bauxitfeldolgozást, az energiatakarékos termelés és a környezetvédelem legújabb műszaki és tudományos eredményeit, gyakorlati tapasztalatait.

Életmentőt tüntettek ki

Életmentő Emlékéremmel tüntették ki *Ladocsi László* 28 éves nagybajcsi lakost, aki a nyáron egy 13 éves kisfiút mentett ki a Dunából. A kisfiú egy kőgátról zuhant az 5 méter mély, sebes sodrású vízbe, és miután nem tudott úszni, azonnal elmerült. Az ott-tartózkodó Ladocsi László azonnal utána ugrott és a már eszméletlen állapotban levő kisfiút élete kockáztatásával kimentette a Dunából.

A kitüntetést kedden *Lombos Ferenc*, a Győr-Sopron megyei Tanács elnöke adta át.

Hazai adalékanyagok növényvédőszerekhez

Az eddig importált adalékanyagok hazai előállítására, gyártására kötött megállapodást a Fűzfői Nitrokémia — hazánk legnagyobb növényvédő szer gyára — az Országos Érc- és Ásványbányák Vállalattal, valamint az Észak-magyarországi Vegyiművekkel. A Balaton-parti gyáróriás összesen hatvanötféle ilyen adalékanyagot, segédanyagot vásárol külföldről. Az együttműködés eredményeként *tíz termékükhöz máris hazai nedvesítőszert adagolnak importáru helyett, tizenöt termékük külföldi vivő anyagát pedig jól pótolja a kovaföld.* Ezzel az idén 150 ezer dollárnyi kiadástól mentesülnek. A kísérletek szerint az említett hazai termékek teljesen egyenértékűen helyettesítik az import készítményeket, a növényvédő szerek minőségében semminemű eltérést nem okoznak.

Szuezi perspektíva

Az élénkülés jelei

Az 1967-es közel-keleti válságot követően csaknem egy évtizedig zárva tartó Szuezi-csatorna napjainkban *ismét fontos helyet foglal* el a nemzetközi tengeri szállításban. A 173 kilométeres vízi utat már többször „eltemették", legutoljára a hetvenes évek második felében, amikor nem volt képes kiszolgálni az óriás tankhajókat. Az olajpiacon akkor bekövetkezett árrobbanás nyomán ugyanis *több százezer tonnás olajszállító hajókat állítottak forgalomba*, amelyek Afrika megkerülésével voltak kénytelenek szállítani értékes rakományukat.

Hetvenkét hajóval

Időközben azonban számottevően *visszaesett* a „fekete arany" iránti kereslet, az úszó városnak is beillő tankhajók nagy része a bontóüzemekben fejezte és fejezi be pályafutását. A jelek szerint bealkonyult egyelőre a hajómonstrumoknak, ráadásul a hetvenes évek végétől számottevő változás vette kezdetét a világkereskedelem áruszerkezetében. Visszaesett a szállított kőolaj mennyisége, ugyanakkor *tetemesen megemelkedett* a szárazáruk — szén, gabona, ipari nyersanyagok, vegyipari termékek stb. — iránti fuvarozási igény. Mindez oda vezetett, hogy a kis- és közepes méretű tengeri szállítójárművek számára ismét fontos útvonal lett a Szuezi-csatorna. (Érdemes megjegyezni, hogy a hatalmas költségek árán nagy tömegben megépített óriás hajók az évtized végéig nem számíthatnak kedvezőbb üzletmenetre a világkereskedelem visszaesése, illetve a szállítandó áruk szerkezeti átrendeződése miatt.)

A Szuezi-csatorna Egyiptom számára a kőolaj és a vendégmunkások hazautalásai után a harmadik legfontosabb bevételi forrás. Az előrejelzések szerint 1983-ban mintegy *1 milliárd dollár jövedelme származik az államkasszának a csatorna szolgáltatásaiból*. Összehasonlításul: az afrikai ország külkereskedelmi mérlegének hiánya tavaly mintegy 4 milliárd dollár volt. Az egyiptomi gazdaságpolitika a jövőben is úgy tekint a Szuezi-csatornára, mint az ország gazdasági célkitűzései megvalósításának egyik fontos anyagi eszközére.

A Szuezi-csatornának ma *tizenkétszer akkora* a kapacitása, mint megnyitásának évében, 1869-ben volt. Nemrégiben *befejeződtek* az úgynevezett első korszerűsítési szakasz munkálatai. A bővítések következtében a vízi úton ma már 150 ezer bruttóregisztertonnnás (BRT) hajók is közlekedhetnek, korábban a tengeri szállítás e fontos útőerén legfeljebb 60 ezer BRT-s hajók haladhattak át. Számítógép- és radarrendszer segíti elő a hajók zavartalan közlekedését. A fejlesztések nyomán *naponta 72 hajót* tud átengedni a csatorna, jelenleg azonban az áthaladó vízi járművek száma nem haladja meg a hatvanhármat.

Tekintettel arra, hogy a csatorna *ma sem működik teljes kapacitással*, kérdéses mikor kezdődhet meg a második fejlesztési szakasz. A bővítési munkálatokra a tervek készen állnak, s az elképzelések szerint a Szuezi-csatorna az újabb korszerűsítés után 270 ezer BRT-s hajók átbocsátására is alkalmas lesz. A világkereskedelem jelenlegi apálya azonban nem indokolja második szakasz megkezdését. Jelenlegi árakon mintegy 750 millió dollárt emésztene fel az újabb bővítés, kérdés azonban, hogy az évtized végére miként alakul majd a munkálatok költségszámítása. (Szakemberek véleménye szerint csak a 80-as évek végén lesz érdemes és kifizetődő a második bővítési szakasz végrehajtása.)

A világkereskedelemben bekövetkezett változásokat jól mutatják a csatorna forgalmi adatai. A bevételek 30 százaléka származik jelenleg az olajszállító hajók áthaladási díjaiból, az áthaladó rakományok tonnasúlyának pedig 33 százaléka kőolaj. A bevételek *70 százalékát viszont a szárazárut szállító vízi járművek „hozzák"*; ezeken halad át a csatorna éves „teljesítményének" 65 százaléka. 1967 előtt éppen fordított volt a helyzet: akkor a vízi út első számú bevételi forrása mind dollárban, mind pedig tonnában *az olajszállítás* volt.

Miután a bővítés lehetővé teszi a 150 ezer tonnás hajók áthaladását is, a Szuezi-csatorna díjszabása elsősorban a nagy szállítóhajóknak kedvez, megpróbálva visszahódítani a korábban elpártolt nagyobb, illetve közepes hajókat. Az áthaladási illeték újraszabályozása után a 150 ezer BRT-s hajók a korábbi díjat fizetik, míg az 5 ezer BRT-s kategória díját 75, a 40 ezer BRT-sét pedig 40 százalékkal emelték.

Az idei év eddig eltelt részében naponta átlagosan 1 millió tonna árut hajóztak át a csatornán. Ez a mennyiség 50 százalékos növekedést jelent az 1978. évi teljesítményhez képest, s egyben azt is jelenti, hogy a bevételek *öt év alatt több mint kétszeresükre emelkedtek*.

Versenytárs nélkül?

A Szuezi-csatornának meg kell küzdenie a bevételekért, hiszen nem élvez monopol helyzetet. Kétségtelen, hogy földrajzi helyzeténél fogva *nincsen versenytársa*, de vannak más útvonalak, más szállítási módok. Sok tankhajó számára — különösen amelyek *félrakománnyal* közlekednek — még ma is kifizetődőbb Afrika körülhajózása, mint a borsos csatornahasználati díj megfizetése. Erős konkurrenciát jelent a SUMED kőolajvezeték is. Ezt a vezetéket a csatorna zárva tartásának idején építették a vízi úttal párhuzamos nyomvonalon azzal a céllal, hogy a térség olaja zavartalanul juthasson el a földközi-tengeri kikötőkbe.

Az állami tulajdonban levő Szuezi-csatorna irányító testületének, a Csatorna Társaságnak *nem lehet oka panaszra*. A 15 ezer dolgozót foglalkoztató vízi út *reneszánszát éli*, bevételei ütemesen emelkednek. Jogos az a várakozás, hogy a várva várt világgazdasági megélénkülés a világkereskedelem újbóli növekedését hozhatja majd magával, s így *tovább nőhet* majd a csatorna forgalma, illetve bevétele.

G. Gy. — Sz. P.

Galamb és kenyér

Kis export, nagy erőfeszítések – Egy tsz lehetőségei

Az országgyűlés mezőgazdasági bizottságának egyik idei ülésén jó példaként említette Váncsa Jenő miniszter az ócsai Vörös Október Termelőszövetkezet mindama munkálkodását, ami export-érdekeinket szolgálja.

Az 1948-ban Soroksáron alapított közös gazdaság — amely az 1977-es egyesüléskor kapta az „ócsai" jelzőt — elnöke, *Dóra Béla* állami díjas lett a tavaszon. 1981 óta címzetes egyetemi tanára a Keszthelyi Agrártudományi Egyetemnek, amelynek immár csupán egyik kara a volt mosonmagyaróvári egyetem. Nyilvánvaló az összefüggés: ily módon lett tagja az óvári kar a tsz által létrehívott Takarmánygazdálkodási Tudományos Fejlesztő Társaságnak.

Őrlemény, dúsítva

A tudományos háttér volt az *egyik biztosítéka* annak az exportcikknek, amelynek lényegét így mondja el az elnök:

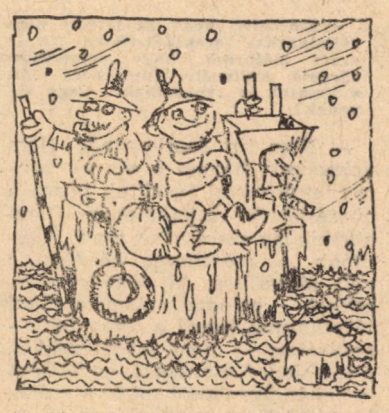
— A fővárosi központokból, a sütőipari vállalatoktól összegyűjtjük a *megmaradt kenyeret*, illetve a technológiai selejtet, ami háromezer tonnára rúg évente. Kenyérőrlemény készül belőle, s ezt más hulladékokkal dúsítjuk: kakaóbabhéjjal, sörélesztővel, tojáshéjjal. Az óvári partnerek ugyanis rájöttek arra, hogy a tojáshéjban még marad annyi tojáslé, amit, ha megszárítunk, *16 százalékos fehérjetartalomra* számíthatunk. Nos, ezt a kenyérőrleményhez keverjük, s az így nyert portékát egy olasz cég veszi meg. Mégpedig magasabb áron — *192 dollárért tonnáját* —, mintha búzát exportálnánk. Elég az hozzá, hogy évi 1,6 millió dollár a magyar állam bevétele ebből a cikkből.

Melléktermék ügyben egy másik vonulat: a használt autógumiké, amelyekből évenként 20 ezer tonnányit gyűjtenek össze, s központi osztályozójukban ezt elválasztják — ami még újrafutózásra alkalmas, azt a Taurus-gyáron keresztül értékesítik. Szintén *olasz a vevő, évi 8—10 ezer darab újrafutózott autógumit* importál tőlünk. S ami már kevésbé jó, azt a Taurusszal közösen, de a tsz telepén gumigranulátummá, magyarán gumiporrá zúzzák, s ebből ismételten gumit „varázsolnak". Ez a termékük egy osztrák cégnél talál gazdára, tonnánként 3 ezer schillinget fizet a lelemenység. Ez az osztrák vállalkozó viszi el azt a gumit is, ami végképp alkalmatlan bármire is: ezt *méretre daraboljak*, kötegelik, s évente 375 ezer dollárt hoz a konyhára.

Egy másik GT-jük, az Erdészeti Gazdasági Társaság tavaly 225 ezer dollár bevételre tett szert cellulóz nyárfa tőkés exportja révén, bár jól emlékszem rá, hogy a zárszámadó közgyűlésen fölszóló GT-vezető megannyi gondról is beszámolt e témakörben. Akadozik ez az exportág, tehát *keresik a honi hasznosítás lehetőségét:* tüzelőolajat helyettesítenek vele az állattenyésztő telepeken, négy kiló hulladékfa 1 kiló olajat — divatos magyartalan kifejezéssel — „vált ki". Mindenesetre ily módon évi 780 tonnányi olaj takarítható meg.

King, a sikeres

Apropó, állattenyésztés! Ez a legdöntőbb a tsz exportjában, egyszersmind *átvezet a háztáji, a kistermelés kiterjedt terepére.*

Máig bennem él az élmény, amit vagy öt-hat esztendeje táplált memóriámba a tsz-nek a kőbányai vásárvárosban rendezett kiállítása. Voltak ott bőven galambok is, a legkülönfélébb méretűek, megannyi fajtából, ki tudja, hányféle színárnyalatban pompázók.

Azért említem a sokféle állatfaj közül pusztán a galambokat, mert a Columbia Galambhús-termelési Rendszer alapítója a tsz volt. Igazgatójával, *Rizmayer Mihány* szakmérnökkel, aki egyúttal a tsz kisállattenyésztési ágazatának a vezetője, megkíséreljük áttekinteni ennek a történetét.

— Húszéves kezdeményezésről van szó — mondja a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen végzett, s a Baromfiipari Trösztből 1970-ben a tsz-be került ágazatvezető. — A parlagi galamb, ez a kis testű, kora tavaszi borsóvetéseken, gyomnövényeken eléldegélő állat volt az elsőül kiszemelt exportportéka, amelynek súlya azonban 30—35 deka alatt van. Így aztán hamarosan az USA-ból hoztunk be *Texan* fajtát, amelynek fiókája 28—30 napos választási korában meghaladja az 50 dekás súlyt. Pecsenyegalambnak is mondják, akárcsak a pecsenyebárányt, ami ugyebár szintén jeles exportcikke hazánknak. Mi először szarvasmarha-istállók padlásán tartottuk őket, majd Ócsán rendeztünk be *tízezer páros tenyésztelepet*, amelynek szaporulatát folyamatosan, áfészeken és tsz-eken keresztül adjuk ki az egész országban. A Texan fajtán kívül *King* elnevezésűt is importálunk, amely 5—10 dekával nagyobb, s jól bírja a zárt tartást. Tavaly sok helyütt fölhagytak azonban a kistenyésztők a galambbal, mert nem volt megfelelő az exportár. De most már úgy tűnik: *érdemes volt kitartanunk ennél az állatnál, mert az így nyert 4—5 millió dollárt is meg kell becsülnünk.* Két vágóhídnak, a mezőkovácsházi áfész kunágotai üzemének, s a pécs—reménypusztai tsz eredetileg fürjeknek szánt vágóhídjára 4,5 millió forint fejlesztési alapot adtunk, hogy az együttműködés szorosabbá váljék.

... Sokszálú tehát a Vörös Október Tsz exportmunkálkodása! Bízvást e körbe illeszthető mindama tevékenység, amit külföldön végeznek. Dóra Béla elmondta, hogy Jordániában húsz emberük dolgozott, az ammani egyetem építésén. Ők júniusban hazatértek, de az Agroinvest közvetítésével *ötven tsz-alkalmazottjuk kukoricahibrid-üzemet és halkeltetőt épít Irakban*, s Egyiptomban is hozzáláttak egy ilyen, a százhalombattaihoz hasonlatos halkeltetőhöz, s schilinget kaptak a Duna-parti, osztrákok építette szállodák takarításáért.

Az igazodás gyakorlata

Ha megpróbálnánk az országos képbe belehelyezni a szövetkezet idevágó teljesítményét, lehet, hogy *nem nagy az összeg, amit a népgazdaság asztalára letesz.* Dóra Béla úgy ítéli, hogy az aszály miatt *elmaradt* növényexportot — mert az is van, illetve volt, például a cirok — sikerült ellensúlyozni-pótolni a hússal, így a galambbal, broiler-csirkével, mely utóbbi szinén a háztájiba került már át —, így gazdaságosabb, jövedelmezőbb mind a tsz-nek, mind a tagságnak. Mindenesetre a galamb esetében már az első félévben *137 ezer dollárral több volt a bevétel, mint 1982 első felében*, ami annyit tesz, hogy 707 ezer dollárra rúgott ez az összeg, míg az éves terv 1,3 millió dollár. Ami pedig a teljes exportbevételt illeti: a zárszámadó közgyűlésen elfogadott terv 7,8 millió dollárnyi bevételt irányzott elő, de az előzetes számítások tükrében — föltételes módban még! — 9 millió dollárra sikeredhet a „tényszám".

Közismert okokból ugyan az idén aligha sikerül elérni az ország agrárexport-előirányzatát, mindamellett az elmondható, hogy ötletek dolgában *van mit tanulni* a 35 esztendős termelőszövetkezettől. Vezetőinek szemlélete — s a tagságé nemkülönben! — megegyezik mindama elvekkel, amelyeket így fogalmazott meg egyik beszélgetésünk alkalmával *dr. Papócsi László*, a tárca illetékes miniszterhelyettese:

— Gondjaink megegyeznek más agrárexportőrökével: a fizetőképesség csökkenésével kell számolnunk, a cserearányok romlásával, s kínálati helyzet talaján vagyunk kénytelenek növelni exportunkat. E kettős hátrány szorításában a minőség javításával, a piaci igényekhez történő jobb igazodással kívánunk versenyben maradni, *pontos és folyamatos szállítással* is megnyerve vevőink bizalmát.

Keresztényi Nándor

Szimpozion Budapesten

Magyar—osztrák együttműködés

Hazánk és a szomszédos Ausztria iparvállalatai között hagyományos az együttműködés, számos termelési és értékesítési kooperáció alakult ki, s az utóbbi időben előtérbe kerültek a harmadik piaci közös szállítások is. Egyebek közt ezt hangsúlyozta *Gábor András* ipari miniszterhelyettes, annak a budapesti szimpozionnak a megnyitóján, amelyet Ausztria legnagyobb iparvállalata, a *Voest-Alpine* cég, és egyik magyar partnere, a *Technoimpex* közösen rendezett a Fórum-szállóban.

Gábor András utalt arra is, hogy a termékcserén túl mind több közös vállalkozás realizálódik a magyar ipar és a Voest-Alpine között, egyik legfrissebb szerződésük például növényvédelmi hajtatóházak közel-keleti exportját célozza. Az ipari miniszterhelyettes fontosnak tartotta a mostani előadássorozatot, hiszen annak témája a *robottechnika* és a *gépipari termékek* vezérlése. A magyar iparvállalatok — véleménye szerint — jó partnerei lehetnek az osztrák cégnek,

HORIZONT

termék, a GNP 5 százalékára történő leszorítása, hogy finanszírozni lehessen munkahelyteremtő programokat. A dél-amerikai országban jelenleg a munkaképes lakosság több mint 30 százalékának nincs állása.

Kínai valutafeleslegek

Londoni bankforrások szerint a kínai nemzeti bank is jegyzett abból a 35 millió font értékű kölcsönből, melyet nyugati bankok szerveznek. A londoni pénzügyi körök szerint a már rendszeressé vált gyakorlat hátterében Kína valutafeleslegeinek felhalmozása keresendő, ez teszi szükségessé számukra valuták elhelyezését a nemzetközi pénzpiacon. A kölcsönben a kínai bank mellett jelentős nyugati pénzintézetek közreműködnek.

NSZK–NDK külkereskedelem

Az NSZK az idei év első kilenc hónapjában értékben 23 százalékkel több árut szállított az NDK-ba, mint egy évvel korábban. A nyugatnémet áruszállítások értéke ily módon elérte az 5,46 milliárd nyugatnémet márkát. Az NSZK ezen időszakban 2 százalékkal növelte NDK-ból származó behozatalát, amelynek értéke megközelítette az 5 milliárd nyugatnémet márkát.

IMF-hitelek Chilének

A Nemzetközi Valutaalap (IMF) küldöttsége tartózkodik Chilében, és tesz ajánlásokat az ország jövő évi gazdasági elképzeléseire vonatkozóan. A nemzetközi pénzintézet ajánlásai között szerepel mindenekelőtt az ország költségvetési deficitjének a nemzeti össz-

Új nemzetközi szabvány

A Villamosipari Szabványosítási Világszervezet (IEC) az elmúlt héten Tokióban tartott közgyűlésén egységes nemzetközi biztonsági előírásokat dolgoztak ki a háztartási villamos készülékekre és az adatfeldolgozó berendezésekre. Egyeztették a minőségi követelményeket az orvosi elektromos készülékek, az integrált áramkörök és a mikroprocesszorok, valamint a napenergia hasznosítása területén. A nemzetközi kereskedelem megkönnyítése érdekében a szervezet vezető testülete „ideiglenes nemzetközi szabvány" létesítését határozta el.

A kultúra demokráciája, a demokratikus kultúra

A művelődéskutató nem receptet ír

Az utóbbi esztendőkben számos alapvető, gondolkodásbeli, majd ezt követően módszerbeli változás született kulturális életünkben. Vajon mindebben milyen szerepet játszott a *Művelődéskutató Intézet*, s a változások hogyan hatottak vissza a kutatók munkájára? Az intézet igazgatóhelyettesével, *Hidy Péterrel* beszélgettünk.

— A szervezett, intézményes kultúrakutatás már önmagában is a művelődésügy változásának jele. A Népművelési Intézet kutatási részlegét 1972-től kezdték fejleszteni, a közművelődési határozat előkészítése során. Az MSZMP KB határozata már felhasználta a különböző társadalomtudományok közművelődésre — az ország kulturális állapotára — vonatkozó megállapításait. 1980-ban vált önállóvá az intézet.

— A kultúra szélesebb körű fogalom, mint a művelődés. Ön következetesen kultúrakutatásról beszél, holott az intézet neve „művelődéskutató". Gondolom, ez nem nyelvbotlás . .

— A Művelődéskutató Intézet *kultúrakutatással* foglalkozik... A rejtély nyitja roppant egyszerű: az Akadémia illetékesei így döntöttek — *nyelvészeti* okokból. De ha valaki kételkedne: az intézet létrehozásáról szóló *rendelet szövege kultúrakutatásról szól.* Tevékenységünkben természetesen nagy súlya van a művelődési, és ezen belül — különösen — a közművelődési kutatásnak is. A közművelődés — amely sok gonddal küzd manapság — abban reménykedett, hogy intézetünk hatásos módszereket fog kidolgozni, amelyekkel ők egy csapásra megszüntetik a gondokat. A tudós azonban sohasem vállalkozhat arra, hogy azonnal alkalmazható ötleteket adjon. A kutatás dolga felmutatni a valós helyzetet, pontos, elemző állapotrajzot nyújtva. Csalódást is okoztunk a népművelőknek. Nekem egyébként is az a véleményem — előrebocsátva, hogy szívügyem a közművelődés —, hogy a pillanatnyi nehézségekből nem a kutatási eredmények menekítik ki a közművelődést, hanem az intenzív munka.

— Úgy tudom, foglalkoznak az ország kulturális intézményekkel való ellátottságával. Mire terjed ki a kutatás?

— Két megyét — *Békést* és *Győr-Sopront* — választottunk ki, különféle jellemzőik alapján; az egész ország helyzetének feltárása meghaladná lehetőségeinket. A szokástól eltérően, nem a hagyományos kulturális intézményeket vesszük kiindulópontul, hanem magukat a településeket. Mivel a *település infrastruktúrája a maga teljességében kultúraközvetítő*, így az infrastruktúra egészét, ezen belül az óvodákat, iskolákat, művelődési otthonokat, színházakat, mozikat, templomokat, tömegszervezeti székházakat, egyesületeket, egyesületeket vizsgáljuk. 1980-ban kezdtük a kutatást, most fejezzük be az anyaggyűjtést, 1985-re készülünk el teljesen. Mindkét megyében négy párhuzamos vizsgálat folyik, amelynek eredményeként reprezentatív, komplex és komplett képet várunk a kulturális ellátottságról.

— Említette, hogy az intézet nem vállalkozhat receptkészítésre. De az azért előfordul, hogy valamilyen sürgető kulturális intézkedés előtt a kutatók is „voksolnak". Vagy tévedek?

— **Nem így fogalmaznék. Nem voksolunk, hanem a tények pontos feltárásával járulunk hozzá a döntéshozók munkájához.** Legalábbis így szeretnénk tenni. Legutóbb a *szórakozás* kérdéskörét aktuálissá. Mi *értékelemzésekkel, befogadásvizsgálatokkal* járulhatunk hozzá a téma feldolgozásához — nem módszerekkel, ötletekkel. A szórakozás egyébként is nehéz ügy: mert mi is a *szórakoztató?* Nem mindenkinek az, és nem feltétlenül az, amit ezzel a címkével látnak el. Kevés, ha a szórakoztató ipar helyzetéről, intézményrendszeréről csak a tudományos kutatás értekezik. Az például egyszerűen felismerhető tény, hogy valaha 25 kabaré volt, ma két kabarészerű színház van Budapesten. Ezek után nem kérdés, hogy miért nem virágzik ma is a pesti kabaré...? Erről — a pesti kabaré történetéről — most áll lektorálás alatt egy kiadványunk.

— Az a kutatás, amelyről az előbb beszélt, ötéves munkafolyamat. Ha ilyen hosszú távú feladataik vannak, vajon hogyan hatnak tevékenységükre a világ változásai?

— A *szemléletmódunk* változhat, kell is változnia. Nem kétséges, hogy a társadalom pillanatnyi állapotában a legfontosabb kérdés a *demokrácia szélesítése, kibontakoztatása.* A demokráciának pedig feltétele a kultúra. Kutatásainkat ezért feltétlenül ebben a szellemben kell értelmeznünk, átgondolnunk, ha azt akarjuk, hogy *korszerűek és hatékonyak legyünk.* Két alapkérdés adódik: *a kulturális demokrácia és a demokratikus kultúra.* A kulturális demokrácia fogalma lényegében azt takarja, amit a közművelődés kifejezés is: mindenki férhessen hozzá a kultúra értékeihez. Ami ennek a jogi oldalát illeti, az rendben van, e téren nincs különösebb tennivaló. De el kell érni, hogy ne korlátozódjanak egy-egy csoport lehetőségeivé az értékek. Egyszerre, mindenkinek legyenek elérhetőek. Ugyanakkor ki kell iktatni minden kényszert és a kioktatás motívumát — ami még a *népművelő* szóban is ott sejlik —, és amit merő jóindulatból évtizedeken át általánosan alkalmaztunk. Még az *értékek* elfogadására sem szabad kényszeríteni senkit, meg kell teremteni a *választás lehetőségét.* Ami a demokratikus kultúrát illeti: kissé elfelejtkeztünk róla, hogy valamilyen kultúrája mindenkinek van; az ember nem élhet kultúra nélkül. Ezeknek a kultúráknak is lehetőséget kell adni a kibontakozásra, érvényesülésre. *A kompetens értelmiségi elittől függetlenül.*

— Az értékké minősítés eszközei ennek a kompetens rétegnek a kezében vannak . . .

— Ez igaz, valóban ettől bonyolult ez a kérdés! A tömegek alkotó ereje nem frázis, megmutatkozott a beat-, a klub-, a táncházmozgalomban, újabban az egyesületalakításban. Nem szabad újra és újra olyan helyzetet teremteni, amikor ezek az „alulról" induló kezdeményezések csak nagy harc árán, hosszú idő után érvényesülhetnek, illetve államosíttattak: *kötelezővé tették* az így kialakított formákat, mozgalmakat, s ezzel lendületüket veszítették, létrehozóik számára idegenné váltak.

— Néhány kutatási feladatukról már szó esett. De ha másból nem, időről időre megjelenő kiadványaikból tudni lehet, hogy sokféle érdekes kérdéssel foglalkoznak. Szinte meglepő is a témák sokfélesége.

— Jelenleg 26 kutató dolgozik az intézetben — történész, szociológus, pszichológus, közgazdász, népművelő, pedagógus. Rajtuk kívül számosan kötődnek hosszabb-rövidebb időre, valamilyen feladat kapcsán hozzánk. Foglalkozunk intézményvizsgálatokkal, művelődésgazdaságtannal, információs technológiával és információs kultúrával, az életmód és a művelődés összefüggéseinek kutatásával. Az Ipari Minisztérium megbízása az egyik kedves munkánk: *a munkahelyi szocializáció* kérdése. Számos művészetszociológiai vizsgálatot végzünk — profilunknak megfelelően —, a *befogadás* szempontjából. Mintegy harminc témában kutatunk ebben a pillanatban is.

V. F. É.

Versenyben szellemi termékeinkkel

Izmos szoftvergyártás

Néhány héttel ezelőtt az ország nyilvánossága előtt, a televízió képernyőjén egy magyar számítástechnikai szakember — talán a világ nagy informatikai seregszemléjén, a párizsi SICOB-on látottakról is kissé sokkolva — kijelentette: mi magyarok ezen a területen *csak szellemi termékeinket* tudjuk értékesíteni. Hozzáteszem, alkalmanként hardver termékeinkkel, vagyis berendezéseinkkel is érhetünk el kisebb sikereket. Létezik olyan nemzetközi mércével mérve is jelentős újdonságunk, amit eladhatnánk nagy tételekben, de nem tudunk, mert feltételeink nem megfelelőek egy gazdaságos termék kialakításához. Nem véletlen például, hogy már évek óta rebesgetnek valamit a magyar mikro-floppy diszkről, a személyi számítógépekhez való háttérmemóriáról, de a vajúdás állapota csak nem akar véget érni, a termék csak nem akar beérni.

Mert mi is kell a számítástechnikához? *Először* is a berendezések műszaki terve. Aránylag kevés a tapasztalatunk, szellemi kapacitásaink koncentrációja aránylag kicsi ahhoz, hogy bonyolult számítástechnikai tervezésnek nekivághassunk. Pontosabban szólva: akad elvétve egy-egy figyelemre méltó alkotás, de áttörni az sem tud, mert fennakad a *második* feltétel hiányán. Ez pedig a befektetési lehetőség. A termelésbe ruházható szerény összegek növekedésére aligha számíthatunk a közeli jövőben (de a felhasználók rohamosan javuló anyagi lehetőségeit is illúziónak tekinthetjük). Azonban itt van a *harmadik* sarkalatos pontja a számítástechnikának, a *szoftver*, vagyis a *programozás.* Minden szakember tudja, hogy a szoftverbe fektetett többletenergia sok esetben pótolni tudja a hardver hiányosságait, tehát egy izmos szoftvergyártás idehaza kiegyenlítheti évtizedes számítástechnikai hátrányunk egy részét. Továbbá a szoftvergyártásnak, ha exportálni akar, nem kell megküzdenie a technológiai fejletlenségünk visszahúzó erejével.

Minél többet exportálunk...

Tehát a *szoftverexport.* Többet jelent egyszerű valutaszerzési lehetőségnél. Egy időben sok ellenzője volt nálunk: arról beszéltek, hogy kivisszük szellemi tőkénket külföldre, mintegy kiárusítjuk, és nem marad belőle itthon. Azután furcsa módon az derült ki, *minél többet exportálunk, annál több marad itthon is.* Ennek a „természetfeletti" jelenségnek egyszerű a magyarázata, ugyanis csak részben függ az alkotóktól, hogy milyen szoftverek születnek, jelentős tényező a megrendelők fogadókészsége is. Ez utóbbival viszont mind a mai napig hadilábon állunk. Tehát, ha szoftvereseink külföldre dolgoznak, akkor megtanulnak valami olyat, amire itthon nem volna lehetőségük, tapasztalatokat szereznek a korszerű felhasználásban és ezt továbbadhatják idehaza is. Ma már. Ugyanis két évvel ezelőttig még alig-alig. Szinte felbecsülhetetlen kárt okozott a hazai szoftvergyártásnak, hogy a szoftverkészítés korábban szolgáltatásnak számított, amivel együtt járt a szolgáltatásokra érvényes árképzési mechanizmus és más szabályozó is.

Ezzel az egyszerű igazgatástechnikai aktussal *szinte büntették* azokat a szoftvereseket, akik korszerűt akartak készíteni. Például, ha jelentkezett egy szövetkezet, hogy szüksége van bérszámfejtő programrendszerre, úgy annak egyedi megalkotása, vagyis fejlesztése másfél millióba került. Ha ezt a szoftvert univerzálisan, tehát más számára is felhasználhatóan akarták előállítani, az 20 százalékkal többe került volna, de a többletköltséget nem vállalta a fejlesztő. Ha ugyanis a programot még egyszer eladták, úgy az első vevőnek a vételár egy részét vissza kellett téríteni. Magyarországon tehát nem *szoftverárutermelés folyt*, hanem szolgáltatásként *szoftverfejlesztés.* Ez tartotta „manufakturális" viszonyok közt azt a területet is, ahol pedig az egyetlen lehetőségünk volna a határozott előrelépésre. Mintegy két éve a szoftver végre szabadáras áruvá lett, és például az említett univerzális bérelszámoló rutint ma már 88 ezerért meg lehet vásárolni.

Harminc cég kiállít

Ez az „apró" változás meglehetősen nagy lökést adhat a magyar számítástechnikának, és elsősorban a belföldi színvonalat, kultúrát emelheti. Olyan sok-sok éves kutatómunkát követő, nemzetközileg is sikeres eredményre, mint a SZKI PROLOG nevű szoftverterméke, a jövőben sem sokra számíthatunk. De ez talán nem olyan nagy baj, mintha az egyedi fejlesztést nem váltaná fel rohamosan a gyártás. Magyarországon ma körülbelül 20 ezer szoftveres dolgozik, s ma már mintegy harmaduk foglalkozik univerzális termékekkel, vagyis árutermeléssel. Ez a gyártó mezőny fog *bemutatkozni a Comporgan Rendszerház rendezésében a Duna Intercontinentálban november 8—11. között a Software '84* című kiállításon. Mint *Pogány Károly*, a Comporgan igazgatója elmondta, várhatóan 30 cég mutatja be áruit egymásnak és a felhasználóknak. Egymásnak is, nem utolsó sorban azért, hogy csökkenteni lehessen a párhuzamos fejlesztést, és a felhasználóknak, hogy tudják, mit vehetnek.

A vevők ezentúl lényegesen szerencsésebb helyzetben lesznek. A korábban csak külföldről beszerezhető árut ugyanis ritkán alkalmazhatták átalakítás nélkül hazai viszonyokra. Például egy komplett iparvállalati rendszernek három folyamatot, a fizikait, az információs folyamatot és az értékfolyamatot kell nyomon követnie. Az információ szempontjából nem mindegy, hogy a tulajdonosa vállalaton belül ül, vagy azon kívül, és ott kéri a tájékoztatást, a statisztikát, a jelentéseket. Az értékfolyamattal pedig az egész rendszer keresztül-kasul fertőzött, s a program szempontjából nem mindegy, hogy az elköltött pénz szabadon konvertálható-e, avagy sem, mint nálunk, ahol a forintok különböznek egymástól, nem azonos például a műszaki-fejlesztési forint és mondjuk a bérfejlesztési forint. Tehát csak hazai programfejlesztőtől várhatott iparvállalat használható programot. Hogy ez mennyibe került? Egy iparvállalati vezetési és adatfeldolgozó programrendszer futtatásához körülbelül 50 millió forintos hardverre van szükség, s hozzá a program 30—40 millióba került. A kiállításon szerepel egy ilyen komplex termék, melynek fejlesztési költsége 46 millió, de ma már áruként 2,3 millióért hozzáférhető. Azt mondhatjuk tehát, hogy egy egyszerű államigazgatási gesztussal a számítástechnika költségei mintegy harmadával kisebbek lettek.

Rendszer-ízlelés

A laikusnak is érdekes lehet, hogy egyebek között *kiállítási tárgy lesz* egy *éttermi rendszer.* Ezt egy miskolci étterem kezdeményezte, majd a kiállító az elért eredményeket megvásárolva továbbfejlesztette. Ez a rendszer az étlapösszeállítás révén kezeli a raktárkészletet, információt ad a szükséges beszerzésekről, a várható veszteségekről. Hogy ehhez is mondjunk egy árat: ha az étterem géppel együtt bérli a rendszert, évi maximum 200 ezret kell majd fizetnie. Tehát, ha két étterem közösen bérli, már megéri nekik, hisz itt is, ott is egy-egy ember egész napi munkáját váltja ki.

Hámori Iván

Miért ugranak a delfinek?

Vajon tudta-e Odüsszeusz, miért tűnnek fel időnként bárkája mellett, s ugranak a levegőbe hajójának állandó kíséréi, a delfinek? Valószínűleg nem is sejtette, hogy ezek az akrobatamutatványok tulajdonképpen a víziemlősök energiatakarékosságának megnyilvánulásai. A legújabb amerikai kutatások ugyanis megállapították, hogy másodpercenként 2,5 méteres sebességig a delfinnek a legelőnyösebb, ha úszás közben még éppen vízfelszín alatt marad. Ennél nagyobb sebesség esetén azonban mélyebb, s ezért kevésbé örvénylő (turbulens) vízréteg az ideális számára. Mihelyt az állat még gyorsabb úszásba kezd — ami másodpercenként 5,3 métert vagy annál is többet jelenthet — a hidraulika törvényei szerint igencsak megnő a víz ellenállása, amitől — ha az állat a levegőbe ugrik — egyszerűen megszabadul. Ez márcsak azért is előnyös, mert a delfinnek egyébként is időnként levegőt kell vennie. A halaknak ez nem szükséges, ezért ezek a gyorsabb előrehaladás érdekében inkább nagyobb mélységekbe merülnek alá, ahol a réteges (lamináris) áramlási viszonyok uralkodnak.

New Scientist

MIKROSZKÓP

Fekete lyuk — atomreaktor

Az Explorer kutató műhold 45 centiméteres űrteleszkópjával sikerült közvetlen közelről észlelni ultraibolya sugárzásokat, még mielőtt azok a légtérbe jutottak volna.

Az amerikai, a brit, és az Európai Űrkutatási Ügynökség közös űrcsillagászati programján dolgozó szakértők megállapították, hogy a Földtől 50 millió fényévnyire, a Naprendszer közelében levő NGC 4151 csillagrendszer sokban hasonlít a Seyfert galaxishoz, és a Tejútrendszerhez is. Van viszont egy kivételes fényerejű, rendkívüli energiát kibocsátó magja, mely meghatározza a körülötte különböző távolságokban örvénylő kozmikus por- és gázfelhőrendszerek mozgását, energiaállapotát.

Az NGC 4151 galaxis kistérfogatú központi magjának tömege 50—100 millió napméretű csillag tömegével lehet azonos. Az innen kisugárzó, továbbá a 30 ezer Kelvin-fok hőmérsékleten a mag felé kavargó gázfelhőkből kiáramló különleges színképű ultraibolya sugárzás teszi lehetővé a műholdas-műszeres megfigyeléseket.

The Times

Jobb sör — géncserével

Az ír biokémikusok génsebészeti módszerekkel szeretnének jobb sörélesztőt előállítani. Az erős söréről híres dublini Guinness sörfőzde egy hatékonyabb élesztő segítségével szeretné a keményítőben levő béta-glucan molekulákat lebontani.

A sörélesztő normális körülmények között nem képez amiláz enzimet és ennek hiányában nem tudja lebontani a keményítőt. Az árpaszemeket ezért a hagyományos sörfőzési folyamatban legelőször is áztatni és csíráztatni kell. A keményítőt ezalatt a magban levő amiláz felhasítja, hogy az az élesztő számára is felhasználhatóvá váljon. A genetikailag manipulált sörélesztő azonban megkönnyíthető és megrövidítheti a sörfőzést és növelheti a sörök eltarthatóságát. Ehhez a glucan lebontásáért felelős enzim genetikai információját kellene bevinni az élesztő öröklődési anyagába. A sörgyár egyik biokémikusnője az egyetemi kutatókkal együtt izolálta is az enzimhez szükséges gént a *Bacillus subtilis* nevű közönséges baktériumból és a kólibacilus élőskodó vírusával (bakteriofágjával) átvitte ezt az élesztőbe. Az első kecsegtető eredményekkel zárult kísérletek nyomán az enzim máris elkezdett termelődni.

Frankfurter Allgemeine Zeitung

A MIKÖV-ügy (2.)

Légből csalt milliók

A falat csak falból számolták el – A nóta vége feljelentés lett

Tegnapi számunkban arról írtunk — a Pénzügyminisztérium revizorainak vizsgálata nyomán —, miként használta ki néhány részleg a Mezőgazdasági Ipari Közös Önálló Vállalatnál az enyhén szólva laza ellenőrzést. Milliós raktárhiányok jelezték működésüket. Ezúttal a beruházások furcsa elszámolásáról és a mérleg körüli manipulációkról írunk.

A tmk-részleg neve ellenére nem *tervszerű, megelőző karbantartásokkal*, javításokkal, hanem *új épületek* kivitelezésével foglalkozott. Ők sem vesződtek sokat a számlákkal, az anyagokat és a béreket együtt — a felhasználás helyét meg sem jelölve —, *egyazon munkaszámra írták* s számolták el. A központi irattár felújításakor például *saját számláik szerint* annyi padlóragasztót, míniumot kentek fel, hogy *abból még a falakra is futotta volna*. Ugyanilyen módon bántak a költségekkel saját telephelyük felújításakor.

Igaz, jószerivel *csak tisztességükön múlott*, mennyit számolnak el, hiszen mindenféle bizonylat nélkül hozták ki az anyagokat, s a részlegvezető *mindig az eredménytől függően* számolta el a költségeket. A valóságot pedig a vállalat vezetői *nem firtatták*. Megfelelő bizonylatok hiján a revízió sem bukkant a nyomára, hogy valójában mennyi anyag fogyott el az évek során, és menynyibe kerültek a felújításként elszámolt, de *igazából beruházásnak minősülő* munkálatok.

A raktárosok változtak

Mindössze egyetlen raktárosnak jutott eszébe, hogy mégiscsak illenék — legalább lelkiismerete megnyugtatására — valamiféle nyilvántartást vezetni. Finoman szólva, igyekezetét nem vették komolyan, s alig akadt ember, aki aláírta volna a mászek nyilvántartást. *A raktárosok egyébként sűrűn váltották egymást.*

A legnagyobb visszaélést a revizorok a vállalat központi irodáinak építésénél fedezték fel. Mintegy kilencmillió forintba került a társasháztól bérelt közös helyiségek felújítása, ebből *hárommilliót csak az anyag értéke tett ki*. Ezen az építkezésen számla nélkül vándoroltak az anyagok, de a hárommillióból a kivitelező szerint csak 1,7 milliót használtak föl. Az irodák valóban *pazar módon néztek ki*, s talán a nagy öröm miatt felejtették el leltárba venni a maradék anyagot. Néhány hónap múltán mindössze 422 ezer forintnyi maradt a helyszínen, a többi felhasználását *csak részben tudták igazolni*. Az ellenőröket most sem hagyta nyugodni a kisördög: néhány értékesebb anyag nyomába szegődtek. *Az igazgató szobájába szánt rendkívül drága falról maga a szállító JAVSZER igazolta, hogy végül nem építet-tek be.* (Persze, azért jutott elég pénz az igazgatói iroda „felújítására").

A számlázás, a raktározás, egyszóval a nyilvántartás nem tartozott e részlegek erősségei közé. Talán ezért váltak bizonytalanná 1982 elején, hogy mennyi is valójában az éves eredményük. Az első kimutatás után — saját állításuk szerint — a főkönyvelő kérésére újat készítettek: a

műanyag részleg 10,7 millióval, a műanyagbevonó 5,2 millióval, a galvánrészleg 3,2 millióval, a bevonó-csiszoló pedig 1,7 millióval többet számolt el befejezetlen — *de az eredményt már növelő* — készletként. A vállalat eredménye ezek után mintegy 20 millió forinttal, 115,5 millióra emelkedett. De rövidesen komoly fizetési nehézségek támadtak a MIKÖV-nél, s az igazgató külső szakértőt bízott meg a mérleg fölülvizsgálatával. *Az elkészült szakvélemény szerint mintegy 22 millió forint nem létező saját termelésű és vásárolt készlet beírása miatt kerültek hamis adatok a mérlegbe.* Ezek után *önrevízióval* csökkentették az éves eredményt és fegyelmi eljárás indult a „vétkesek" ellen. A bizottságok meghozták határozataikat, amelyeket a pénzügyminisztériumi revízió megindulásáig *nem hajtottak* végre.

Ügyes tévedések

A revizorok *nem intézték el ilyen könnyedén* a mérlegcsalást. Alapos vizsgálat után kiderült, hogy *az igazgató tudott az adatok megváltoztatásáról*. De ez még csak a kezdet volt. Az említett részlegek közül kettő az első összesítés során saját érdekei szerint „tévedett" a számításoknál, másodjára — vállalati érdekből — a valóságot írta be. A többiek fordítva cselekedtek, először hűek maradtak az igazsághoz, és másodszorra produkálták a valótlan eredményt. A vizsgálat nem egészen három hónap alatt még számos visszaélésre derített fényt, és mint a revizorok összegzésként megállapították ... *„A vállalat 1980. és 1981. évi mérlege, illetve mérleg szerinti eredménye valótlan adatokon alapszik ... (amelyek) bizonyítottan tudatosan kerültek kialakításra. Az a tény, hogy a vállalat az 1981. évi mérleg módosítását önrevízió útján végrehajtotta, a mérleg valótlanságán nem változtat."*

Nem fellebbeznek...

A megállapításokkal az ügy természetesen nem zárult le. Hiszen mind az alapítók, mind a vállalat tisztességesen dolgozó részlegeinek érdeke azt kívánta, *hogy tisztázódjék ki, miért felel.* A készletekkel manipuláló részlegvezetők a volt főkönyvelőt okolták, mondván, *ő kérte a hamis adatokat.* De a főkönyvelő mindössze egy esztendőt töltött a MIKÖV-nél, s még a vizsgálat előtt felmondott, mert helyreállíthatatlannak ítélte a számviteli-bizonylati fegyelmet. A tmk-raktárhiányáért a már nem élő részlegvezetőt tették felelőssé. A vállalat igazgatója elhárította magáról a felelősséget *„... a mérlegvalódisággal kapcsolatban semmilyen kötelességszegésért a személyes felelősséget nem áll módomban elismerni ..."* — írta a Pénzügyminisztérium Ellenőrzési Főigazgatósága Pest megyei Igazgatóságának még 1982 decemberében, majd súlyos betegségére hivatkozva néhány hónappal később *„... a rendelet sem kényszerít senkit sem arra, hogy egészségének további veszélyeztetése mellett egy átfogó és terjedelmes vizsgálati anyagra választ adjon."*

A MIKÖV alapító szövetkezetei mindenesetre már a revízió megállapításait is alapos indoknak találták arra, hogy *új megbízott igazgatót, új kinevezett gazdasági igazgatóhelyettest jelöljenek ki.* (A volt igazgató a vizsgálat befejezése óta betegállományban van.) Az új vezetők a jogszabályok adta keretek között próbálnak nyereséggel gazdálkodni.

A Pest megyei Igazgatóság pedig a vizsgálati megállapítások alapján *feljelentést tett a Budapesti Rendőr-főkapitányságon* ..... a Btk. 278., 319. és 320. paragrafusaiba ütköző hamis statisztikai adatszolgáltatás, hűtlen kezelés és hanyag kezelés alapos gyanúja miatt" a volt igazgató, a termelésirányító főosztály vezetője és a műanyagrészleg vezetője ellen.

A revízió megállapításai alapján hozott határozatot a vállalat *nem fellebbezte meg ...*

Lakatos Mária

Egy hét a világgazdaságban

Pánik nélkül

Az elmúlt héten a világpolitika nem volt szűkében a „forró napoknak", s mindez természetesen éreztette hatását a világgazdasági helyzet alakulásában. Meglepő módon azonban a valuta-, a nyersanyag- és a kötvénypiacokon nem volt tapasztalható pánik, jóllehet a hangulat és az üzletmenet idegesebb, feszültebb volt a szokásosnál. Vajon arról van szó, hogy az elmúlt egy évtizedben a sok politikai és gazdasági válságot megélt világgazdaság „megtanulta" az események nyomán egyensúlyozni, vagy pedig a gyakori krízishelyzet megedzette a piacokat, illetve az üzleti élet szereplőit?

Napjainkban nem történhet olyan fontosabb politikai esemény bolygónkon, amelyre néhány órán belül ne reagálna a világgazdaság. Más kérdés, hogy gyorsan felbukkanó piaci változások mekkora élettartamúak. Mindenesetre jelzik, hogy a gazdasági, a piaci helyzet a nyolcvanas esztendőkben szervesebben kapcsolódik a világpolitikához, mint bármikor korábban — alátámasztva, hogy a gazdasági életben semmi sem történik véletlenül.

A libanoni merénylet

Az amerikai és francia emberáldozatokat is okozó *libanoni bombamerénylet* adta meg az elmúlt héten az „alaphangot" a piaci események alakulásához. Néhány órával a robbanás után a dollár árfolyama látványosan emelkedni kezdett, de hamarosan visszaállt a régi „üzletmenet". A megnyugvás nem tartott sokáig, mert az üzleti élet figyelmének középpontjába egy másik közel-keleti válsággóc, az éleződő *iraki—iráni háború* került.

Bagdad továbbra sem állt el attól a szándékától, hogy korszerű francia fegyverekkel iráni olajcélpontokat semmisítsen meg. Az úgy hátterében az áll, hogy Irak nem tud olaját exportálni a Perzsa-öböl víziútján, Irán viszont zavartalanul folytathatja a „fekete arany" kivitelét. Az iraki fenyegetésre Teheránban bejelentették, hogy a Hormuzi-szoros esetleges lezárása nem maradhat büntetlenül. A Perzsa-öböl körüli válság éleződésére akkor került sor, amikor ülést tartott az OPEC piacfigyelő bizottsága.

A bizottság megállapította, hogy a szervezet tagállamai legalább 1 millió hordóval lépik túl a megállapított napi 17,5 millió hordónyi kitermelési plafont. Ugyanakkor a világpiacon nem növekszik az olaj iránti kereslet, továbbra is nagyok a felhalmozott készletek, s a gazdasági fellendülés mértéke sem indokolja az olajigény fokozását. A Hormuzi-szoros, vagyis az egyik legfontosabb olajvíziút lezárása azonban átmeneti zavarokat idézhet elő a tőkés világ olajellátásában. A feszültség mégsem váltott ki pánikhangulatot az olajpiacon, *a világ ugyanis az elmúlt tíz év során megtanulta mi a teendő az olajválsággyanús helyzetekben.*

A két ország több mint három éve folyó háborúja észrevehetően rányomja bélyegét az üzleti kapcsolatokra. Az elmúlt héten érkezett a hír, hogy Irak a japán kormány tudomására hozta, a japán közreműködéssel épülő iráni petrolkémiai kombináton dolgozó szigetországbeli munkások biztonságát nem szavatolja. A több éve kisebb-nagyobb megszakításokkal épülő, mintegy hárommilliárd dollárba kerülő hatalmas beruházás 80—90 százalékig elkészült. A kőolaj feldolgozását szolgáló vegyikombinát számottevő bevételt hozhat majd Iránnak, hiszen a feldolgozott termékekért nagyobb jövedelem érhető el, mint a nyersolajért.

Grenada és a gabona

Átmeneti, de nem csekély izgalmakat váltott ki a piacokon az Egyesült Államok *grenadai* inváziója is. A valutaközpontokban a dollár árfolyama ismét emelkedésnek indult, ugyanakkor alig volt számottevő vétel vagy eladás. A valutapiac szereplői — érthető módon — „kivárták", senki nem merte kockáztatni a pénzét. Fokozódott az értéktőzsdék idegessége is, a részvénypiacokat a mérsékelt áremelkedés jellemezte. Nem történt figyelemre méltó változás az arany árának alakulásában. A hét végén érkezett jelentések már arról tudósítottak, hogy ismét *az óvatos nyugalom* jellemző a valuta- és a részvénypiacokra.

Nem így a gabonapiacon, ahol a grenadai események *kisebb válsághullámot* váltottak ki. A chicagói gabonatőzsde ugyanis attól tart, hogy a grenadai partraszállás nyomán a Szovjetunió mérsékelni fogja gabonavásárlásait az Egyesült Államoktól. Ismeretes, hogy a Szovjetunió és az USA szeptemberben gabonamegállapodást kötött, amelynek értelmében évente legkevesebb kilencmillió tonna gabonát vásárol, s amennyiben emél nagyobb mennyiségre van szüksége, azt is beszerezheti az amerikai piacról. Amerikai gabonapiaci szakemberek attól tartanak, hogy a Szovjetunió a kilencmillió tonnán felüli mennyiséget nem az USA-tól vásárolja majd meg szükség esetén, hanem átcsoportosítja a beszerzési forrásait. Ez pedig komoly károkat okozhat a jelentős értékesítési nehézségekkel küszködő amerikai farmereknek.

A chicagói „gabonások" félelme és vélelme puszta feltevésen alapul, de igencsak jól jelzi, hogy egy-egy világpolitikai esemény milyen messzeható gondolatokat indíthat el, milyen esetleges gazdasági következményekkel járhat. A nemzetközi munkamegosztás elmélyülése, a kereskedelmi kapcsolatok kibővülése *kölcsönös függőséget* hozott létre a piacok és a kereskedő országok között. Még ha a kelet—nyugati gazdasági kapcsolatokban az elmúlt években megtorpanás is következett be, a politikai kapcsolatok hőfoka nem lehet közömbös a kereskedők számára. Nemcsak gazdasági válság idején igaz ugyanis a megállapítás, hogy a világpiac végül is egységes, annak történései korántsem függetlenek, vagy elszigetelhetőek glóbuszunk nagypolitikájától. Ezt bizonyították be ismételten az elmúlt hét eseményei. S hogy a piaci válaszok nem érték el a „pánikszintet", az elsősorban a józan politikába, valamint a fellendülésbe vetett bizalomnak köszönhető.

Gonda György—Szentgáli Péter

Megalakult az OTP–Pentatours

Tegnap délelőtt a Magyar Sajtó székházában ünnepélyesen aláírták az OTP és az osztrák Pentatours közös utazási irodájának alapokmányát. Az OTP—Pentatours alapító okleveléi *dr. Szirmai Jenő*, az OTP vezérigazgatója és *Peter S. Alge*, a Pentatours elnöke írta alá.

Az ötmillió forintos alaptőkével létesített cégnek — amely kft. formában működik — két társigazgatója van, *Acél György* és *Paul Pflamitzer*. Az alaptőke 40 százaléka az osztrák félé, hatvan százaléka pedig a magyaré. Bár csak egy irodájuk működik majd Budapesten, a Boráros térnél, lényegében ennél sokkal többel rendelkeznek máris, mivel az OTP-fiókokban (ahol devizabeváltással is foglalkoznak), ezután bizonyos utazási irodai feladatokat is ellátnak.

Az iroda *társasutazásokat szervez* (erre ugyanúgy be lehet fizetni forinttal, mint bármelyik más hazai utazási irodánál) és egyéni utakat is, ezeket devizában kell kiegyenlíteni, már aki erre szánja a háromévenként esedékes egyéni valutakeretét, illetve devizaszámlája vagy BC-számlája van.

Mint *dr. Szirmai Jenő*, az OTP vezérigazgatója beszámolt róla, az iroda tevékenységét *széles palettájúra* tervezik. Balatoni üdüléseket, kegyeleti utakat (például halottak napja alkalmából), különleges programokat, vadásztúrákat egyaránt szerveznek majd. Ennek érdekében együttműködnek nemcsak a szállodavállalatokkal és olykor a többi hazai utazási irodával, hanem a MAVAD-dal és a horgászszövetséggel. Érdekes kezdeményezés, hogy a részben kihasználatlan *állami és erdőgazdasági vadászházakat, pihenőházakat is szeretnék hasznosítani, akár oly módon, hogy tőkével beszállnak komfortosításukba.* Dr. Szirmai Jenő elsősorban az együttműködést hangsúlyozta a Hungarhotelsszel, a Danubiusszal, a Pannóniával vagy például a Cooptouristtal, de szavaiból kitűnt, hogy a későbbiekben elsősorban *konkurrensek* szeretnének lenni a piacon.

Peter S. Alge, a Pentatours elnöke megvilágította az iroda egyik legfőbb várható hasznát: *Bécset és Budapestet együtt közösen kínálják majd programjaikban és így előnyös pozícióban léphetnek fel az idegenforgalmi szempontból harmadiknak számító — tengerentúli — piacokon.*

— elek —

A Medicor Kairóban

A kairói magyar kereskedelmi kirendeltség székházában ismét állandó képviseletet és egyben kiállítást nyitott a Medicor Művek. A Medicor, amely nagy piaci hagyományokkal és tapasztalatokkal rendelkezik Egyiptomban, a hetvenes évek politikai és gazdasági bizonytalanságai miatt átmenetileg feladta állásait, a közelmúlt tapasztalatai viszont ismét piaci erőfeszítéseinek fokozására ösztönözték.

A vállalat kairói kiállításának megnyitóján egyiptomi részről megjelent *dr. Szaad Fuad* egészségügyi miniszterhelyettes, és *dr. Hamdi el-Szajjed*, az orvosi kamara elnöke. A kiállított berendezések között röntgengépek, intenzív terápiás készülékek és különféle műtőberendezések szerepelnek. Képmagnó segítségével tájékoztatják a látogatókat a vállalat általános tevékenységéről, és a komplett kórházi fővállalkozásokról, amelyek — igény szerint — a tervezéstől a kulcsrakész átadásig terjednek.

SZVSZ-tanácskozás Budapesten

Tegnap Budapesten a SZOT-székházában *Gáspár Sándornak*, az SZVSZ elnökének megnyitó szavaival megkezdődött a Szakszervezeti Világszövetség és a nemzetközi szakmai szövetségek titkárságainak együttes tanácskozása. A kétnapos munkaértekezlet értékeli az elmúlt időszakban végzett munkát, és megvitatja a béke és a fegyverzetcsökkentés érdekében folytatott küzdelem, a transznacionális vállalatok és a munkanélküliség elleni fellépés, valamint az egyes régiókban végzendő szakszervezeti tevékenység legfontosabb tennivalóit.

Új rendelőintézet Dunaújvárosban

Orvosi rendelőt avattak kedden Dunaújvárosban. Az építése, a gyógyító munkát szolgáló korszerű gépek, berendezések beszerzése együttesen 120 millió forintba került. A kohászváros új egészségügyi intézménye nyílt rendszerű, azaz a Dunai Vasmű dolgozóinak gyógyításán túl részt vállal a település lakóinak járóbeteg-ellátásból is. Ez az ország első Clasp-rendszerrel épített egészségügyi intézménye.

Az új rendelőt *dr. Schultheisz Emil* egészségügyi miniszter adta át rendeltetésének.

Hazánk és Svédország kereskedelme

Annak ellenére, hogy erős verseny tapasztalható a svéd piacon, a korábbinál több magyar termék értékesíthető az észak-európai országban — mondotta *Ake Sundquist*, a Svéd Nagykereskedők és Importőrök Szövetségének vezérigazgatója kedden, a Magyar Kereskedelmi Kamarában a kétoldalú együttműködésről rendezett tanácskozáson. Beszámolt arról, hogy az elmúlt években növekedett a svéd importőrök érdeklődése a magyar termékek iránt. Többek között ezért került sor a mintegy 1200 vállalatot képviselő szövetség üzleti delegációjának magyarországi látogatására.

A tanácskozáson — melyen a svéd üzletemberek hazai vállalati szakemberekkel találkoztak — elmondották, Magyarország részesedése a svéd importban még igen alacsony, de az idén előreláthatólag 10—12 százalékkal bővül.

Területfejlesztési tanácskozás Pécsett

Nemzetközi terület- és településfejlesztési tanácskozás kezdődött tegnap Pécsett hat szocialista ország — Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, az NDK és a Szovjetunió — képviselőinek részvételével. Az első napon *Cravero Róbert*, az Országos Tervhivatal elnökhelyettese ismertette hazánk hosszabb távú terület- és településfejlesztési feladatait, azokat az elképzeléseket, amelyeket a későbbiekben az országgyűlés elé terjesztenek.

A háromnapos tanácskozáson összesen 34 előadás hangzik el.

Melegszik az idő

A várható időjárás ma estig: reggel párás, hűvös idő lesz, napközben — különösen az északi országrészben — átmenetileg felhősödések szakítják meg a napsütést. Az északias szél mérsékelt lesz. A hőmérséklet kora délután 14 és 19 fok között alakul.

A Duna vízállása Budapestnél tegnap 113 centiméter volt.

Találkozó a BAM ifjú építőivel

Az évszázad építkezésén a Bajkál—Amúr vasútvonalon dolgozó szovjet építőmunkásokkal szervezett találkozó, politikai fórum és barátsági est alkotta annak az ifjúsági napnak a programját, amelyet kedden tartottak Budapesten, a Szovjet Kultúra és Tudomány Házában szovjet és magyar fiatalok részvételével.

A KISZ budapesti bizottságával közösen rendezett eseményre különvonat érkezett Szibériából: több mint háromszáz Jakut-földön és a távol-keleti Amúr területen élő fiatal látogatott el Budapestre, hogy találkozzék az építőiparban dolgozó fővárosi munkásfiatalokkal. A Kortárs ifjúsági barátság klubban tartott fórumon a résztvevők kérdéseire *Berecz János*, az MSZMP KB tagja, a Népszabadság főszerkesztője válaszolt.

Az ifjúsági nap egyik eseményeként a magyar—szovjet barátság elmélyítése terén kimagasló munkát végzett fővárosi KISZ-szervezeteknek emléklapokat adtak át. Oklevelet kapott a MOM, a Volán 1-es számú Vállalat, a BKV, a MÁV Tisztképző Intézet, a Pesti Barnabás Élelmiszeripari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet KISZ-szervezete.

A barátsági nap a Habarovszkból érkezett népi együttes műsorával ért véget.

MARX-EMLÉKKÖNYVTÁR. Londonban megemlékeztek arról, hogy ötven évvel ezelőtt alapították meg a fővárosi Marx Károly-Emlékkönyvtárat. Gordon McLennan, Nagy-Britannia Kommunista Pártjának főtitkára jubileumi nyilatkozatában hangsúlyozta, hogy a könyvtár nagy szerepet játszott és játszik továbbra is az angol munkásosztály politikai nevelésében.

KÉSŐBBI NYITÁS. A Magyar Nemzeti Galéria értesíti a közönséget, hogy november 4-én a szokásos 10 óra helyett 11 órakor nyitja kiállításait.

MEGNYÍLT A SZÁZLÁBÚ HÍD. Befejeződött a csaknem 4 hónapig tartó felújítása, s kedden reggel teljes szélességében megnyitották a jármű- és gyalogosforgalom előtt a szolnoki ártéri — népszerű nevén a Százlábú hidat. A rekonstrukció során kijavították a szerkezetet tartó betonpilléreket, mindkét hídszegélyt átépítették, új aszfaltszőnyeget terítettek.

A PEST MEGYEI KISHAJÓZÁSI ÁLLAT közli, hogy Dunakeszi—Horány között a teherforgalom az alacsony vízállás miatt bizonytalan ideig szünetel.

SZIBÉRIAI TÁJAK ÉS EMBEREK. Bakó Jenő fotóriporter felvételeiből nyílt kiállítás kedden a szekszárdi sajtóházban. A bemutatott fotók Szibéria természeti szépségeit, a szibériai emberek mindennapjainak egy-egy jellemző epizódját tárják a látogatók elé. A kiállítás november 20-ig tart nyitva.

TŰZ A RANGER ANYAHAJÓN. Hat tengerészgyalogos életét vesztette, 35 pedig megsebesült keden, amikor tűz ütött ki az Indiai-óceánon cirkáló Ranger amerikai anyahajó egyik gépházában. Amerikai forrásból közölték, hogy a Ranger, amely október 3-án érkezett a térségbe, a baleset ellenére is folytatja manővereit.

GRANULÁLT GESZTENYE. Elkészült az első három élelmiszer-granuláló üzem berendezése az Építőgépgyártó Vállalat veszprémi gyárában; a gépeket átadták a megrendelőknek, a siófoki és a kőszegi áfésznek, valamint a Zalai Zöldért Szövetkezeti Vállalatnak. A kisüzemek első terméke a granulált — porított, szemcsézett — gesztenye, s hasonló formában feldolgozhatnak az új gépeken más gyümölcsöt, s zöldséget is.

VIRÁGVILÁGREKORD. A világ legnagyobb krizantémbokrát nevelte fel Francois Santini francia műkedvelő kertész. Egyetlen növényen egyszerre 688 virág nyílt. A világrekorder krizantémbokor 183 centiméter magas, kerülete öt és fél méter.

AZ EGYESÜLETEKNEK a közművelődésben betöltött szerepéről tanácskozott tegnapi ülésén a Hazafias Népfront közművelődési munkabizottsága. Kormos Sándor, a Művelődési Minisztérium főosztályvezetője tartott vitaindító előadást.

MŰSZERKIÁLLÍTÁS. Számos üzemviteli, laboratóriumi és anyagvizsgáló műszerrel, ügyvitelszervezési és számítástechnikai berendezéssel ismerkedhettek meg az érdeklődők a tegnap Székesfehérváron megnyílt kiállításon.

Férfi szépségverseny

Jean-Claude Arrigon 22 éves pincért választották meg Mr. France-nak a Dole-ban, a világon első ízben megrendezett férfi-szépségversenyen. A 23 pályázó

háromszor vonult el a kizárólag hölgyekből álló zsüri előtt: először szmokingban, aztán egyszerűbb öltözékben és végül alsóneműben. A női szépségversenyek szabályaitól eltérően, a zsüri nem hozta nyilvánosságra Arrigon derék-, mellkas- és csípőméretét . . .

A SANKAR nemzetközi gyermekrajzverseny idei pályázatára is várják a magyar gyermekek rajzait. A művészeti versenyen — amelyet Pillai Sankar indiai közéleti személyiség alapított — az 1968. január 1. után született gyermekek vehetnek részt, legfeljebb 6 festménnyel vagy rajzzal. A pályaművek az Országos Pedagógiai Intézet esztétikai csoportjához — 1406 Budapest, Gorkij fasor 17—21. — küldhetők be, legkésőbb december 1-ig. Kollektív munkát nem fogadnak el.

SZÁRAZSÁG ZIMBABWÉBAN. Zimbabwéban, Afrika egyik gabonaexportáló országában jegyre kell adni a kukoricát és a búzát, mivel az idén már második, egymást követő évben pusztított a szárazság — jelentette be a hararei kormány. Míg az 1980-as rekordtermésnek csaknem felét exportálták, most leállították a külföldi értékesítést, mivel a legutóbbi aratáskor csupán az ország féléves szükségletére elegendő gabonát sikerült betakarítaniuk.

BAGDADI VÁSÁR. Összesen 24 magyar vállalat vesz részt a november 1-én megnyílt 20. bagdadi nemzetközi vásáron. A vásárt Taha Jasszin Ramadan, a forradalmi parancsnoki tanács tagja, első miniszterelnök-helyettes nyitotta meg. A vásárról egy időben — annak keretében — külön gyógyászati szakkiállítást szerveztek. Ehhez kapcsolódóan a Metrimpex rehabilitációs gyógyászati segédeszközöket és berendezéseket mutat be a magyar pavilonban.

AUTÓBUSZ HELYETTESÍTI a ráckevei HÉV szerelvényeit november 1—4 között, reggel 8.30-tól 12.25-ig Szigetcsép—Szigetszentmárton—Szigetújfalu között. A HÉV-közlekedést felsővezeték-karbantartás akadályozza.

ÚJ SZABADIDŐPARKKAL gyarapodott Győrött társadalmi összefogással az Ady Endre lakótelep. A klubház szomszédságában lévő csaknem 5.200 négyzetméteres szabad terület parkosítási terveit a GYŐRITERV készítette társadalmi munkában, a kivitelezés megkezdéséhez a tanács 500 ezer forintot adott a tanácstagi alapból.

GYILKOSSÁGOK UGANDÁBAN. Ismeretlen fegyveresek az elmúlt héten Obote elnök kormányzó pártjának két helyi aktivistáját gyilkolták meg egy ugandai városban — jelentette kedden egy kampalai újság.

MOZGÓBOLTOT szerelt fel a Csongrád—Bács-Kiskun megyei Kereskedelmi vállalat Tisza Fűszért, kecskeméti raktáráruháza. A vegyianyagokat árusító üzletbusz kedden indult első útjára.

BRAZÍLIAI BANKRABLÓK. Hét halottja volt a bankrablók és rendőrök tűzpárbajának, amely hétfőn zajlott le a brazíliai Sao Paulóban. A rablók még a bank épületében „tevékenykedtek", amikor a rendőrség a helyszínre érkezett. A rendőrök és a bűnözők között kirobbant tűzharcban öt bandita kapott halálos sebet, de a kereszttűzben egy asszony és egy gyermek is életét vesztette. Két rendőr és két járókelő megsebesült.

JELTOLMÁCSKÉPZÉS. A Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán megkezdték a siketek jeltolmácsainak képzését. Országunkban első ízben készítenek fel halló embereket arra, hogy a bíróságon, hivatalokban, munkahelyeken pontosan közvetítsék a siketek jelbeszédét.

SVÉDORSZÁGI MAGYARTANÁROK. Befejeződött Svédországban a magyar nyelvet oktató tanárok háromnapos malmői továbbképzése. Jelenleg Svédországban mintegy 70 pedagógus oktatja rendszeresen a magyar nyelvet.

Építőipari megbeszélés

A 43. ÁÉV helyzete

Az Építésügyi- és Városfejlesztési Minisztérium vezetői *Ábrahám Kálmán* miniszter elnökletével kedden a 43. számú Állami Építőipari Vállalat székházában megtárgyalták a korábban sok gonddal küszködő vállalat jelenlegi helyzetét, munkáját és jövőjét. Megállapították, hogy a vállalat sikeresen küzdötte le a legnagyobb nehézségeket. Helyzete, gazdálkodása megszilárdult, és jó úton jár a változó építési igényekhez és követelményekhez igazodó termékszerkezet kialakításában.

A minisztérium vezetőinek értekezlete egyebek között fontos feladatként jelölte meg, hogy tárjanak fel újabb tartalékokat az építési igények rugalmas követésére, a fővállalkozások kiszélesítésére. Keressék a partneri együttműködés erősítésének újabb lehetőségeit, akár közös vállalat alapításával is.

Elhunyt Fifilina József

November 1-én hosszú és súlyos betegség után, 57 éves korában elhunyt *Fifilina József* Balázs Béla-díjas filmoperatőr, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze, a Magyar Filmhíradó főmunkatársa és párttitkára. Alkotó életének 30 esztendeje alatt több száz filmet forgatott, amelyek közül sok magas nemzetközi elismerést is nyert. Temetéséről később intézkednek.

Végső búcsú Kézdi Árpádtól

Kedden a Farkasréti temetőben mély részvéttel kísérték utolsó útjára a 64 éves korában elhunyt *Kézdi* Árpád állami-díjas nyugalmazott egyetemi tanárt, az MTA rendes tagját.

★

A Magyar Tudományos Akadémia nevében *Szabó János* akadémikus, az MTA műszaki tudományok osztályának elnökhelyettese vett végső búcsút a magyar műszaki tudomány nemzetközileg is elismert, kiemelkedő tudósától.

A Budapesti Műszaki Egyetem oktatói, dolgozói és hallgatói nevében *Halász Ottó*, a BME építőmérnöki karának dékánja, az MTA levelező tagja, a BME geotechnikai tanszéke munkatársainak nevében pedig *Petrasovits Géza*, tanszékvezető egyetemi tanár búcsúzott Kézdi Árpádtól.

KOSZORÚZÁS

SÁGVÁRI ENDRE, a kommunista ifjúsági és munkásmozgalom mártírja születésének 70. évfordulója alkalmából november 4-én, pénteken 11 órakor a Mező Imre úti temető munkásmozgalmi panteonjában levő urnájánál (VIII., Mező Imre út) koszorúzási ünnepséget rendeznek.

HALÁLOZÁS

GALLAI LAJOS, a Szocialista Hazáért Érdemrend és más magas kitüntetések tulajdonosa, a budapesti pártbizottság, a Magyar Ellenálók, Antifasiszták Szövetsége tagja, nyugalmazott pénzügyminisztériumi főosztályvezető életének 73. évében elhunyt. Temetése november 8-án 14 órakor lesz a Farkasréti temetőben. Elvtársai, barátai 13.40 órától róhatják le kegyeletüket a temető díszravatalozójában — tudatja a Magyar Szocialista Munkáspárt budapesti bizottsága.

Törökországi földrengés

Egyre több halott és hajléktalan

Több mint 1233 holttestet emeltek ki eddig a romok alól Törökország földrengés sújtotta körzeteiben. A helyszíni beszámolók szerint azonban a vasárnapi katasztrófa halálos áldozatainak végső száma ennél jóval magasabb lesz.

A jelentések több mint ötszáz sebesültről és 75 ezernél is több hajléktalanról számolnak be. A mentőalakulatok nagy erővel folytatják a kutatást, és *eddig 27 embert sikerült élve kiemelniük az épületek romjai alól. A túlélők felkutatását a Nemzetközi Vöröskereszt által küldött svájci mentőkutyák segítik.* A mentőcsapatok munkáját rendkívül megnehezítik a hatalmas esőzések, a havazások és a tengelyakasztó sár. Az Erzurum várostól 60—100 kilométerre északkeletre fekvő, földrengés sújtotta körzet jó néhány települését még mindig nem tudták elérni, így az ottani helyzetről semmit nem tudni. Az eddigi felmérések szerint körülbelül 50 faluban okozott súlyos károkat a katasztrófa, 22 faluban a házak több mint 70 százaléka összeomlott.

A földrengés sújtotta körzet rendkívül elmaradott, lakossága földművelésből, marha- és kecsketartásból él. Az áldozatok főleg asszonyok és gyermekek, mert ők voltak otthon. A rengés időpontjában, reggel hét órakor ugyanis a férfiak már a földeken dolgoztak.

A Nemzetközi Vöröskereszt 13 tonna gyógyszert és orvosi műszert, több mint húszezer takarót és öt és fél ezer sátrat küldött Erzurumba.

Kenan Evren török köztársasági elnök adakozásra szólított fel a túlélők megsegítésére. Szaúd-Arábia tíz millió dollárt, a japán kormány ötmillió jent küldött Törökországnak. Hatósági jelentések szerint a következő néhány napban több mint egymillió dollár értékű segély várható török intézményektől és magánszemélyektől.

II. János Pál pápa kedden szintén a földrengés áldozatainak megsegítésére szólította fel a hívőket.

(X) **Síbörze!** A Gázművek sí szakosztálya november 5-én, szombaton síbörzét rendez az I. ker., Krisztina tér 4. sz. alatti általános iskolában.

Egy hét a világgazdaságban

Javulás a szomszédban

Az idő múlásával az olvasó képes hozzászokni bizonyos hírfajtákhoz. Ami korábban még szenzációnak számíthatott, mára már megszokott hétköznapi tudósításnak tűnik. Mekkora port vert fel még nem is olyan régen az, ha egy ország tartozásainak átütemezését, törlesztéseire moratóriumot kért. Most pedig... De nézzük az elmúlt hét krónikáját.

Új bb haladékok

A hét azzal kezdődött, hogy *Venezuelának* újabb haladékot adtak tőketartozásai törlesztésére. A hír Caracasban aligha jelent szenzációt, hisz csak az idén már ez a negyedik moratórium a latin-amerikai ország részére. Következett aztán egy *nigériai* bejelentés. Lagost ebben az évben még mintegy 5 milliárd dolláros kereskedelmi hiteltartozás terhelte. Korábban már további 2 milliárdot átütemeztek, az újabb kérés a még megmaradó részre vonatkozik. *Varsóban* is bejelentették, hogy Lengyelország a jövő évben esedékes banktartozások átütemezését is kérni fogja. (Az idei banki adósságok átütemezéséről a megállapodást csütörtökön Luxemburgban aláírták.) Az argentin választások győztese, a Radikális Párt még nem lépett kormányra, de máris jelezte, hogy a mintegy 40 milliárd dolláros adósságteherre moratóriumot fog kérni.

A híradások azonban azt is jelzik, hogy a világ egynémely országa viszont ha óvatosan és kis lépésekkel is, de megindult felfelé a lejtőn. A „jó hírekkel" kapcsolatban viszont — úgy tűnik — lejjebb ment az ingerküszöbünk. Néhány évvel ezelőtt ugyan kinek tűnt volna fel, hogy az NSZK öt nagy gazdaságkutató intézete szerint az ország idei növekedési üteme *fél százalékkal meg fogja haladni* a korábban prognosztizáltat? Manapság viszont igencsak megtanultuk értékelni — példáinknál maradva — a 0.5 és az 1 százalék közötti különbséget és különösen azt, ha egy előrejelzést később nem lefelé revideálnak... A hazánkkal szomszédos Ausztriát is érintették a világméretű recesszió hullámai, azonban az ország helyzete másokkal összehasonlítva kedvezőnek volt mondható. A munkanélküliségi ráta — ez megszokott osztrák eredmény — napjainkban „mindössze" 4.6 százalékos (miközben az OECD átlaga megközelíti a 11 százalékot). A fejlett tőkés országok között az előkelő negyedik helyet foglalja el Ausztria az egy főre eső adósságállomány tekintetében is. Az érem másik oldalaként viszont szomszédunknál a termelés a múlt év második felében visszaesett, a költségvetési deficit elérte a bruttó hazai termék 6,1 százalékát. A Sinowatz-kormány szeptember közepén közzétett szükségprogramja — és az ennek alapján összeállított jövő évi költségvetés — azonban nem egyszerűen restriktív intézkedések gyűjteménye volt, bár azokból is tartalmazott jócskán. Az osztrák gazdaságpolitika a jelek szerint felismerte, hogy *az egyensúly-gond mellett létezik egy dinamizmus-probléma is*, és a szociális feladatokat stagnáló teljesítmény mellett meglehetősen nehéz lesz megoldani. Ennek megfelelően a csomagterv a gazdasági tevékenységet *élénkítő* lépésekre is kiterjed. Adókedvezményekben részesülhetnek így azok a vállalatok, amelyek növelik dolgozóik létszámát, mérséklik — ez is a befektetésnek kedvez — a vagyonadót és emelik a gazdálkodó egységek által igénybe vehető hitelkereteket is. A költségvetési tervezet ugyancsak tartalmaz intézkedéseket a kis- és középüzemek támogatására, a kisvállalkozói tevékenység élénkítésére.

Kedvező variáció

A WIFO, a bécsi gazdaságkutató intézet most közzétett jelentése szerint 1983 nyarára nagyjából sikerült a gazdaságnak behoznia az elmúlt évben mutatkozó visszaesést és a konjunktúrában érezhető megélénkülés tapasztalható. A kormányzat a költségvetési tervezet összeállításakor tudatosan a rendelkezésre álló prognózisok legpesszimistább variációjára támaszkodott. Ennélfogva jövőre azzal számoltak csupán, hogy a bruttó hazai termék csak 0.5 százalékkal nő. Most — ez lehet persze csupán a legutolsó statisztikai adatok optimista hatása — *talán kedvezőbb variáció is elképzelhető már.* A WIFO legalábbis azzal számol, hogy a közeljövőre változatlanul az élénkülés lesz jellemző. A növekedést ösztönző tényezők között azonban — és e tekintetben Ausztria cseppet sem áll egyedül — az első helyen a fogyasztói kereslet áll és ennek megélénkülése egyes nézetek szerint cseppet sem véletlen. A vásárlók ugyanis tartanak az értéknövekedési adó kulcsainak megemelésétől és a szükségszerűen bekövetkező magasabb áraktól. A gazdaságkutatók számára így megnyugvást a beruházások és az exportkereslet élénkülése jelentene.

Gonda György — Szentgáli Péter

Bútoralkuszok

A kiállítás, mint gazdálkodási módszer – Kockázat, csak nyereségre

— Hogy a csudába lehet egyik napról a másikra ötvenezer forintos bútort huszonötezerért adni? — kérdezte egyik barátnőm, aki mostanság rendezi be a lakását. Bútorvadászata során betért a Lenin körúti *„Kényelem"* bútorboltba, ahol éppen román kiállítás volt. A rusztikus hálók, az óamerikai stílusú ebédlők igencsak megnyerték a tetszését, csak a nappaliba szánt intarziás, rózsamintás szekrénysoroktól idegenkedett. Aznap — mint mesélte — még nem árusítottak, másnap igen. Így hát reggel a férjét is magával cipelte, s akkor esett le az álluk a meglepetéstől. *Feleannyiért. Vajon miért?*

— Talán hibásak voltak — mondom én, hogy valamit válaszoljak. Meg arra gondoltam, hogy az egyik ismerősöm is rendszeresen ragasztgatja *Bonanza*-íróasztalát, mert ha kihúzza a fiókot az előlap a kezében marad. Igaz, ettől a Bonanza még változatlanul tartja hadállásait, a legnépszerűbb bútorok között is előkelő helyen posztol. Hát akkor?

Tudni kell olvasni!

— *Szó sincs árleszállításról. Előbb az irányárat írtuk ki, majd a fogyasztói árat. Csak tudni kell olvasni!* — közli némi kioktatással az üzletvezető-helyettes. Majd a további kérdezősködés zsilipjét lezárva hozzátette: — Egyébként semmilyen információt nem adhatok, ha kíváncsi, keresse a vezérigazgató-helyettest!

Feldiktálta a nevet, a címet. *Bútorkereskedelmi Vállalat, dr. Balatoni András:*

— Már-már hagyományos, hogy a külföldi bútorokból kiállítást rendezünk, amelyekre meghívjuk a viszonteladókat, saját boltjaink vezetőit, akik elmondják a véleményeiket. Vajon fog-e tetszeni a vevőknek? *Elkél-e ezen az áron, vagy nem?* Erre kérünk választ, aztán megkezdődhet a „kötélhúzás": az áralku. Órákon át folyik a vita a külföldi cég képviselőjével, győzködi partnereit az *Artex* dolgozója, s mi sem hagyjuk magunkat. A tárgyalás végére eldől a végleges ár.

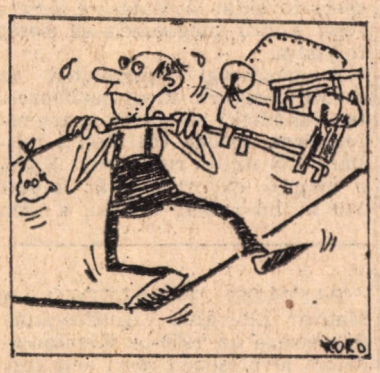
— Micsoda ügyesség! — csettintek a legutóbbi „csatára" gondolva. De a vezérigazgató-helyettes kénytelen kiábrándítani: *feleannyiért feleannyit adtak.* Ugyanis tévedés történt, a rubel irányár, amelyet átfordítottak magyarra, két ágyra, két éjjeliszekrényre vonatkozott — s közben csak egy ágyat, egy éjjeliszekrényt szállítottak. Mert ötven százalékkal lenyomni az árakat lehetetlenség — legjobb esetben tíz-húsz százalékkal lehet számolni!

De ha a vevő helyébe képzelem magam, változatlanul tanácstalan vagyok; okkal-joggal kételkednék, a túl nagy ármozgás csak félig öröm, *a másik fele gyanakvás.* A két homlokegyenest más adat félrevezető.

— Mit tegyünk? Tud valami jobbat? — szegezi nekem a kérdést némi provokációval a vezérigazgató-helyettes. — Adjon tanácsot! *Inkább ne írjunk ki semmit?* Akkor elveszítünk egy tájékoztatási lehetőséget. Aki beteved az áruházba, s egyúttal megtekinti a kiállítást, korántsem biztos, hogy odamegy az eladóhoz felvilágosításért. Az ár nélküli bútor megfoghatatlanná válik, s ily módon valamelyest érdektelenné.

(No meg szabálytalan is.)

Márpedig a vállalat éppen arra törekszik, hogy a *nézelődőből vevő legyen.* Minél több. Azért is mutatja be a nagyközönségnek az újdonságokat. De ettől lényegesen fontosabb szempontok vezérelték, amikor a kiállítás — mint gazdálkodási módszer — mellett döntött. Két éve, az önállósodáskor a vállalat tarisznyájába magas készleteket és szűkös lehetőségeket pakoltak. *Ebből tessék kilábalni!* A muszáj nagy úr, így aztán megfogalmazták: *kockázat, csak nyereségre!*

De hogyan lesz az elméletből valóság? Először is szemrevételezték a hagyatékba kapott felduzzasztott készletet, vagyis az el nem kelt bútorokat. Nagy meglepetésükre kiderült: *bizony bőven van közöttük import is.* Mert hiszen mi is volt a gyakorlat? Egy-két ember elutazott külföldi vásárokra, kiállításokra, és saját „szakállára" döntött: ebből ennyit, abból annyit rendelt, ízlésére, piacismeretére alapozva. Aztán vagy igaza volt, vagy nem. Ha nem, megmaradt a raktárakban, ott porosodott, foglalta a helyet, s vitte a pénzt. Vagy kivárták, míg a bútor kelendő lesz — néha a piac is szeszélyes —, vagy ha már nyomasztó terheket rótt rájuk, menekültek tőle, ráfizetéssel, áron alul eladták.

A tévedés joga

Hogyan csökkenthető az effajta kockázat? Ki kell küszöbölni, de mindenképpen a minimumra kell szorítani a tévedés jogát — szólt a válasz. Manapság, aki kiutazik, nem köt üzletet, a kínálatból kiválaszt vagy harminc típust, s abból rendel egy kis — tíz alatti — mennyiséget. Ezekből rendezik a bemutatókat: volt már csehszlovák és jugoszláv is. Ilyenkor a szakma zsüriz. Első szempont: tetszik vagy nem, a második: elfogadható-e az ár vagy nem. S e valahány napos kiállítás alatt a nagyközönséget is megtesztelik. Ennyi háttérinformációval indul az egyezkedés, amely, mint hallom, korántsem zárul mindig sikerrel. Van, hogy a gyártó semmiképpen sem hajlandó alább adni az árat. Ilyenkor a szállított mennyiséget átveszik — jó esetben tízszázalékos kiállítási engedménnyel —, s ha a vevők érdektelenek, a többit maguk toldják meg, saját kárukra adják olcsóbban. *De alacsony darabszámról lévén szó, ezek a veszteségek könnyebben lenyelhetők.*

A korábbi *cseh* kiállítás szerencsés volt: a termékek ötvenhatvan százalékára szerződést kötöttek, vettek hálót, kárpitos bútort és sok-sok széket, ami e honban hiánycikk. A *románok* kevésbé engedtek a „huszonegyből", nincsenek eladási gondjaik — ezt éreztették is. Azért a fölvonultatott termékek egyharmadából folyamatos lesz a kínálat.

Böngészem a legutóbbi ártárgyalás listáját: vannak kiugró eredmények. A román Feljal szekrénysornál 1390 rubelről indultak, megállapodtak 1085-ben, a kaliforniai hálószobánál majdnem ötszáz rubelt alkudtak le. Érdemes hajtani a vevőért, no, meg kinek-kinek a saját érdekéért. Ha sikeres a tárgyalás, a haszon egy része a magyar külkereskedelmi vállalatot illeti. Ez a játszma zsebre megy. Ezt különösen érzékelhettem a napokban megrendezett jugoszláv kiállításon.

— Pedig ez rendhagyó eset volt — magyarázta Korponai Józsefné külkereskedelmi osztályvezető. — Már mindegyik darabra rég megállapodtunk, ezek nem újdonságok, csak az elrendezésük másfajta. Jó, ha akad közöttük két elem, amelyik először lép nálunk porondra. No, de itt sem hagytuk annyiba! Egy ülőgarnitúra zárófoteljét huszonöt dollárral kevesebbért vettük át, hiszen ott egy karfát megspóroltak! Ezek egyébként csereberés üzletek — valutánk nincs. Adtunk már bútorért dióbelet, burgonyát, kvarchomokot, most izzóhoz alkatrészt és tejet. Valamiért valamit, vagy kooperálunk — most ennek van jövője.

Végigültem az „adásvételt", ami hű tükörképe a ma kereskedelmének. A viszonteladóknak, a boltvezetőknek az értékesítési osztály vezetője, *Berzeviczyné Megyeri Margit* kínálta a jugoszláv portékát:

Miből, mennyit?

— A bárpulttal kombinált szekrény keményfából készült, aprólékos, kézi munkával. *Megéri a hetvenhétezret.* Az ülőgarnitúrákban idővel hiába fárad el a habszivacs, a fölötte levő kókusztörmeléktől továbbra is rugalmas marad. És a színek! Opál szürke, padlizsán, olajzöld, óarany. A gyártó cég a farészt kívánságra sötétre pácolja. Kamionnal szállít...

Teljes az egyetértés. Csak akkor lesz mindenki csendesebb, amikor előkerül a megrendelési jegyzék. *Miből, mennyit? Mindenki biztosra akar menni.*

— Hármat kérek... csak egyet... kipróbálom a szürkét... drágállom... előbb kipuhatolom, lesz-e keletje... kiállítással indulnék, aztán meglátjuk... Újpestre csak konyhabútort kérek... a sarokmegoldás sohasem vált be, csak simán, az egyszerűbbet... abból ötöt, vannak még pénzesek is...

Lehet, hogy kezdik kiismerni a piacot?

Cseszák Gyöngyi

Megkettőzött ruhaexport

Fővárosi tanácsi vállalatok mérlege

A tanácsi ipari és szolgáló vállalatok 1983-as termelési terveik 75 százalékát már teljesítették. Az év első kilenc hónapjában 2,2 százalékkal több termelési értéket hoztak létre, mint tavaly hasonló idő alatt. A lakossági szolgáltatásban közvetlenül részt vevő vállalatok teljesítményének értéke — a tervezett szintet is meghaladóan — 16 százalékkal növekedett; 725 millió forint árbevételt értek el — tájékoztatták a Fővárosi Tanács ipari és mezőgazdasági főosztályán az MTI munkatársát a felügyeletük alá tartozó 19 vállalat háromnegyed éves gazdálkodásának főbb adatairól.

Jelentősen növekedett a forgalma a Fővárosi Takarító Vállalatnak, a JAVSZER-nek és a FŐFOTÓ-nak. A mérték utáni ruhakészítés iránt csökkentek az igények, így a Fővárosi Ruházati Szolgáltató Vállalat elmaradt kitűzött céljaitól. A hagyományos ruhatisztítás iránti kereslet sem növekedett.

Az árutermelő tanácsi vállalatok exportja a tavalyihoz hasonlóan alakult. Csak a Fővárosi Ruhaipari Vállalat tudta növelni kivitelét: az előző év hasonló időszakához képest megduplázta konvertibilis exportját. Ezt úgy érte el, hogy kooperációs szerződést kötött egy NSZK-beli céggel tollpárnák és pehelypaplanok gyártására és forgalmazására.

A vállalatoknál az egy fizikai dolgozóra jutó termelési érték 8 százalékkal magasabb a tavalyinál. A 19 vállalatnál az idén eddig 1500-zal csökkent a dolgozók száma. Ez elsősorban a szolgáltató vállalatoknál okoz jelentős problémákat, különösen megnehezíti a Patyolat és a sütőipar helyzetét.

HORIZONT

Csökken az OPEC részesedése

Az olaj iránti lanyha világpiaci kereslet miatt tavaly erőteljesen visszaesett az OPEC-országok olajtermelése és zsugorodott világpiaci részesedésük — írja a 13 tagországot tömörítő szervezet hírügynöksége, az OPECNA.

A bécsi székhelyű OPEC-titkárság által közzétett statisztika szerint a tagországok részesedése az olaj világkereskedelméből tavaly 64 százalékra csökkent az előző évi több mint 71 százalékról.

Az OPEC-országok folyó fizetési mérlege tavaly már deficitessé vált: az 1981-es esztendő 61 milliárd dolláros többletével szemben tavaly a hiány 2,6 milliárd dollárra rúgott.

Osztrák nyugdíjak

A növekvő munkanélküliség miatt várhatóan emelik a nyugdíjjárulékot és mérsékelik a nyugdíjemeléseket, jelentette ki Alfred Dallinger osztrák szociális ügyek minisztere. Az állami költségvetésből 1981-ben 16, idén már 35 milliárd schillinget kellett fordítani a nyugdíjakra (a fennmaradó részt a dolgozók és a vállalatok nyugdíjjáruléka fedezi), míg 1987-re már 68 milliárdos állami hozzájárulással számolnak.

Kínai beruházások visszafogása

Szeptember végével bezárólag több mint ötezer beruházás elhalasztását, vagy leállítását rendelték el Kínában. A kínai jelentés szerint a beruházásokat azért állították le, vagy rendelték el megvalósításuk elhalasztását, mivel vagy nem minősültek hatékony beruházásnak, vagy mert egyszerűen fontosabb beruházásoktól vonták el a pénzt. Kínában tavaly 11 milliárd jüannal lépték túl a beruházási tervet.

Elkésett tanácsok

Szombaton, 1983. november 5-én, a reggeli órákban „Mit — hol — mikor — hogyan?" címen tanácsadó műsort hallhattunk a Kossuth rádióban. „Sokan kárvallottjai a télen üresen hagyott hétvégi házak, nyaralók feltörésének. A műsor arra igyekszik tanácsot adni, hogy miként lehet a betörést megakadályozni." (Rádió és televízió újság, XXVIII. évf. 44. szám.) A műsorban elhangzott, hogy a Deák téren egészen praktikus ötleteket adnak.

Vasárnap, 1983. november 6-án, a késő esti órákban láthattuk a televízió 1. csatornáján „Az egér és a macska" című francia krimit. „Egy igen gazdag építési vállalkozót holtan találnak lakásán, s értékes képgyűjteményének is nyoma veszett." (RTV, lásd mint fent) A vállalkozó — amint azt Kandúr felügyelő és Samu kutya bravúrosan kinyomozta — még a képrablás előtt öngyilkos lett. Eképp lekésett arról, hogy a magyar rádió stb. tanácsait figyelembe vehette volna...

I. G.

Elnökválasztó közgyűlés a Tudományos Akadémián

Elnökválasztó közgyűlést tartott a Magyar Szociológiai Társaság kedden délután a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében. A részvevők *Kulcsár Kálmánt*, az MTA rendes tagját választották meg a Magyar Szociológiai Társaság elnökének. A közgyűlésen *Erdei Ferenc*-emlékérmet adtak át *Füstös Lászlónak*, a Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Intézete munkatársának.

A közgyűlés programjában szakmai előadások is szerepeltek. A szakemberek a társadalmi rétegződés elméletével kapcsolatos kérdéseket vitatták meg.

Fejszével az Intercontinentálban

Tudósítónktól.

Tévedés ne essék, ritkán kopogtatnak fejszével nemzetközi szállodáink ajtaján. S ha ez olykor mégis megtörténik, feltétlenül látványosságszámba megy. A fejszés ember Bugacról jött, *Polyák Ferenc* és mentségére szóljon, hogy fafaragó népművész. Csupán a szokványos eszközök helyett ily módon szállja meg az ihlet; s a fejszecsapások nyomán a rönkök emberi arcokká szelídülnek. A mozgalmas eseményt háromtagú falusi citerazenekar kíséri. Nap mint nap november 13-ig a Duna Intercontinentál magyar csárdájában, ahol Bugac konyhaművészete is bemutatkozik. *Tóth József* csárdagazda bugaci galamblevest, libafatányérost, káposztás babbal töltött malacsültet és ürübordát kínál a művészi élmény mellé, amikhez legalább nem kell a balta...

Totótanácsadó a 46. hétre

1. Bayern München—Hamburg	1 x
2. Braunschweig—Bielefeld	1 2
3. Offenbach—VfB Suttgart	2 x
4. Bochum—Uerdingen	x 1
5. Oberhausen—Essen	1
6. Solingen—Freiburg	1
7. Kassel—Aachen	1 x
8. Saarbrücken—Fortuna Köln	1 x
9. Stuttgarter Kickers—Darmstadt	x 2
10. Catanzaro—Como	2
11. Triestina—Campobasso	2 x
12. Pescara—Pistoiese	1 x
13. Cesena—Cremonese	x 1

Pótmérkőzések: 1, 1, 1.

Ködös idő

A ma estig várható időjárás: folytatódik a párás, ködös idő. Változásra csak a hét végén számíthatunk, amikor az északi szél várhatóan megerősödik. A legmagasabb nappali hőmérséklet plusz 5 és 10 fok között alakul.

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 103 centiméter volt.

Magyar—csehszlovák kapcsolatok

Magyarország és Csehszlovákia sokoldalú együttműködése minden területen gazdagodik a marxizmus—leninizmus és a szocialista internacionalizmus elvei alapján a barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés szellemében. Folyamatosak a rendszeres, magasszintű politikai kapcsolatok; közülük kiemelkedően fontos volt *Gustáv Husák* 1982 szeptemberi baráti munkalátogatása Budapesten, amelynek során megbeszéléseket folytatott *Kádár Jánossal*. *Lázár György* miniszterelnök legutóbb ez év októberében tett hivatalos, baráti látogatást Prágában. Rendszeresek a találkozók a két ország társadalmi és tömegszervezeteinek vezetői között is. Kádár János mostani csehszlovákiai látogatása e legfelsőbb szintű megbeszélések sorát folytatja.

A gazdasági kapcsolatok az utóbbi években kiegyensúlyozottan fejlődtek; bővült az árucsereforgalom. Értéke 1981-ben 1 milliárd 133 millió rubel volt. Ebből a magyar export 593, az import 540 millió rubelt tett ki, s idén a tavalyi árucsere-forgalom értékéhez képest további háromszázalékos emelkedést irányoztak elő, amelynek végösszege 1 milliárd 382 millió rubel. A legutóbbi kormányfői tárgyalásokon megállapították, hogy különösen az elektrotechnikai termékeket, az automatizálási cikkeket gyártó ágazatokban, a mezőgazdaságban, a vegyi és élelmiszeriparban vannak további lehetőségek a gazdasági együttműködés elmélyítéséhez. Közös az elhatározás, hogy hatékonyabbá teszik a tudományos-műszaki együttműködést az energiatakarékosság területén, valamint a másodlagos nyersanyagok hasznosításában.

A kulturális, oktatási és tudományos kapcsolatok keretét az 1981—85. évre szóló együttműködési munkaterv szabályozza. Folyamatosak a kulturális tárca vezetőinek és a tudományos élet vezető képviselőinek találkozói és egészében véve, kedvezőek az egészségügyi, a sport- és az idegenforgalmi kapcsolatok eredményei is. Együtt tevékenykedünk a magyar, a cseh és a szlovák nép közös haladó hagyományainak ápolásáért, s elősegítjük a kiemelkedő személyiségekhez, különböző évfordulókhoz kapcsolódó történelmi emlékhelyek megjelölését, emléktáblák elhelyezését.

A két ország népeinek kapcsolatában fontos szerepe van a közvetlen kontaktusoknak is. Számos település, társadalmi és tömegszervezet, iskola, kulturális intézmény, gyár, valamint termelőszövetkezet kötött már eddig is szocialista együttműködési megállapodást. Budapest és Prága testvérvárosok, s további 6—6 magyar, illetve csehszlovák település, valamint több megye létesített testvérkapcsolatot. Évente sok százezer magyar és csehszlovák állampolgár lépi át turistaként a határokat, s az idegenforgalom fejlesztése mindkét fél elhatározott szándéka.

Bohuslav Chnoupek csehszlovák külügyminiszter kedden fogadta *Kovács Bélát*, a Magyar Népköztársaság prágai nagykövetét. Az elvtársi légkörű beszélgetésen véleménycserét folytattak az időszerű nemzetközi kérdésekről és a magyar—csehszlovák együttműködés fejlesztéséről.

BAJTÁRSI TALÁLKOZÓ. A Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége az 1956-os ellenforradalom leverésében részt vett tagjai számára kedden bajtársi találkozót rendezett a Belügyminisztérium Művelődési Házában. A rendezvényen Uszta Gyula alelnök idézte fel az 1956-os ellenforadalom nehéz napjait, a néphatalom védelmezőinek elszánt bátorságát és hősi tetteit.

A FŐVÁROSI VIZMŰVEK értesíti a fogyasztókat, hogy november 10-én, 8 órától 14.30 óráig gépházi átalakítási munkák miatt a XVI. kerület, Sashalom területén víznyomáscsökkenés várható. A Fővárosi Vízművek kéri a fogyasztók szíves türelmét és megértését.

INTERENERGY ÉS INTERWOOD címmel két nemzetközi szakkiállítás nyílt kedden Budapesten, az ÉDOSZ Dózsa György úti kiállítótermében. A rendezvényeken, amelyeket az NSZK-beli Maassen partnercég szervezett, összesen 11 NSZK-beli, belga, osztrák és francia cég mutatja be az energiaiparban és a faiparban használatos új eljárásait, gépsorait.

FERIHEGY NEM FOGAD. Kedden estig nem térhettek vissza Budapestre a MALÉV járatai, mert a köd miatt a Ferihegyi repülőtér nem fogad. Az amsterdami, a szaloniki járat gépe Bécsben szállt le és elmaradt a bécsi járat is. Ezeknek a gépeknek utasai autóbusszal érkeznek Budapestre, várhatóan még az est folyamán. A moszkvai, a szófiai, a varsói és a frankfurti járatok gépei e városok repülőterén várják, hogy visszatérhessenek. A ködös időjárás miatt előreláthatóan szerda reggel késéssel indulnak a MALÉV járatai a Ferihegyi repülőtérről.

IDŐZÍTETT POKOLGÉP robbant fel hétfőn az indiai Asszam állam Gauhati városának zsúfolt pályaudvarán. A robbanás megölt 14 embert, több tucatnyit pedig megsebesített — jelentette a PTI indiai hírügynökség. A robbanószerkezet éppen a peron bejáratánál volt elhelyezve és néhány perccel egy gyorsvonat indulása előtt lépett működésbe. A rendőrség lezárta a környéket és azonnal megkezdte a nyomozást, de mindeddig nem járt eredménnyel.

VÉREBVERSENY. A Dél-somogyi Állami Gazdaságban a hét végén fejeződött be a 18. nemzetközi vérebverseny. A sebzett vadak megkeresésére idomított hannoveri vérebek vladalán két NSZK-beli, osztrák, svájci, illetve magyar egyesületek versenyzői — kutyák és vezetőik — vettek részt. Az izgalmas, kemény küzdelemben az első helyet egy osztrák résztvevő, a második díjat Tóth Lajos a Gyulai Erdőgazdaság vadásza harcolta ki kutyájával. A díjakat Otto Ruppert, a nemzetközi vérebszövetség elnöke adta át. A legközelebbi vérebversenyt 1985-ben Bajorországban rendezik meg.

FÖLDRENGÉS rázta meg keddre virradóra a belgiumi Liege város körzetét. Egy asszony életét vesztette, több személy könnyebben megsebesült. A földrengést Hollandiában is észlelték. Aznap a nyugat-németországi Észak-Rajna—Vesztfália tartományban is földlökéseket észleltek. A földmozgás anyagi károkat okozott a Köln városától számított mintegy 200 kilométeres körzetben.

HELIKOPTERSZERENCSÉTLENSÉG. Négy amerikai tengerészgyalogos életét vesztette, amikor helikopterük hétfőn a dél-koreai partoknál lezuhant. A VH—46-os típusú helikopter az okinavai amerikai haditengerészeti támaszpontról szállt fel.

(×) Jó közérzet, mint lehetőség — autogéntréning az Óbudai Művelődési Házban (Zichy-kastély, III., Fő tér 1., tel.: 80-40-20). Jelentkezés november 18-ig a helyszínen.

SZÍVÁTÜLTETÉS. Az első skandináviai szívátültetést kedden hajtották végre a norvég fővárosban, Oslóban. A műtét során egy 22 éves asszony kapott új szívet. Az orvosok szerint betegük állapota kielégítő, de csak három vagy négy hónap múlva tudják megmondani, hogy az operáció sikerült-e.

ÚJ ZALAHÚSÜZEM. Hónapokkal az eredetileg kitűzött határidő előtt készül el Zalaegerszegen a Zala megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalat csontozó-bontó-csomagoló üzeme. A tavaly decemberben elkezdett munkálatokkal az eredeti terv szerint 1984. május 31-re végeztek volna.

Slágerbarátság

Nem mindennapi ajándékkal örvendeztette meg a könnyűzene kedvelőit a Pesti Vigadó a Lányok-Asszonyok című folyóirattal közösen. Slágerbarátság címmel megrendezték a legnépszerűbb szovjet táncdalok seregszemléjét — magyar előadóművészek tolmácsolásában. A rangos zenei eseménysorozat létrehozásában komoly részt vállalt a Szovjetunió Szerzői Jogvédő Hivatala, a Mezsdunarodnaja Knyiga Könyv- és Hanglemezegyesülés, valamint a budapesti Szovjet Kultúra és Tudomány Háza.

A két elődöntő során 12—12 dallal lépett a Vigadó színpadára 24 közismert hazai énekes, illetve együttes. A szovjet slágereket az előadók némiképp saját stílusukhoz és a hazai közönség ízléséhez formálták: ez is közrejátszott sikerükben. A két elődöntő hallgatósága a helyszínen szavazott a döntőbe jutó hat-hat legjobb dalra, s a minapi gálaesten — amelynek anyagával a nagyközönség november 7-én a rádióban és a televízióban is megismerkedhetett — már szakértő zsűri segítségével találtak gazdára a díjak.

A Szovjetunió Szerzői Jogvédő Hivatala három fődíja közül kettő már méltó gazdára talált az Express együttes, illetve Korda György személyében; az Interkoncert különdíját — meghívás a Druzsbafesztiválra — Soltész Rezső kapta a Krug együttes Karakum című dalának előadásáért, melynek magyar szövege is tőle származik. A harmadik fődíj tulajdonosa az az előadó lesz, akinek dala a legtöbb közönségszavazatot kapja. A rádióhallgatók, illetve tévénézők november 15-ig küldhetik be szavazatukat a Pesti Vigadó címére.

Az a tizenkét sláger, amely a több száz szerzemény közül legsikeresebbnek bizonyul, hamarosan nagylemezen is kapható lesz a boltokban. Az előadók között — az említetteken kívül — ott találjuk Máté Pétert, Ihász Gábort, Koós Jánost, illetve az Apostol, valamint a 100 Folk Celsius együttest is.

KÓDAKADÁLYOK A közlekedésben. A kedd hajnalban leereszkedett köd a fővárosban többfelé okozott kisebbnagyobb gondot a közlekedésben. A Ferihegyi repülőtéren valóságos ködfüggöny zárta le a légi folyosókat az induló és érkező gépek előtt. A forgalmi igazgatóság tájékoztatása szerint valamennyi, reggel induló járat a betonon maradt. A BKV ügyeletén adott tájékoztatás szerint a köd miatt Újpest—Megyer és a pünkösdfürdői állomás között nem közlekedett a megyeri átkelőhajó. A Volán-autóbusziáratok 5—10 perces késéssel szállították az utasokat.

POLITIKAIPLAKÁT-KIÁLLÍTÁS nyílt vasárnap Sopronban, a festőteremben. Sós László és Kemény Éva grafikusházaspár 70 alkotása látható a tárlaton. A művészek plakátjaikon a népek békevágyát, az atomháború, a terrorizmus elleni küzdelmet jelenítik meg. A kiállítás december 4-ig tekinthető meg.

VONATPÓTLÓ AUTÓBUSZOK. A MÁV értesíti az utazóközönséget, hogy pályaépítési munkák miatt ezen a héten több vonalszakaszon autóbuszokkal bonyolítja le a forgalmat. November 9-én Mezőtúr—Nagylapos között a Budapestről 9.40 órakor és a Lökösházáról 10.07 órakor induló; november 9-től 11-ig Eger—Felnémet között az Egerből 10 és 14.40 órakor, a Putnokról 7.06 órakor és a Szilvásváradról 12.30 órakor induló; Kistelek—Balástya között a Ceglédről 9.15 órakor, a Budapest. Nyugati pályaudvarról 7.20 órakor és a Szegedről 12.05 órakor induló; november 10-én Nagylapos—Gyoma között a Budapestről 9.40 órakor, a Lökösházáról 10.07 órakor induló vonatokról autóbuszra kell átszállniuk az utasoknak. A vonatpótló autóbuszokon a megváltott vasúti jegyek érvényesek.

CHIPS PILISRŐL. Négyvagonnyi chipset — sült burgonyaszirmot — indított útnak október végéig Csehszlovákiába a pilisi Aranykalász Termelőszövetkezet. A termékből különféle ízekben — egyebek között fokhagymásan, köménymagosan — napi két műszakban 15—16 mázsa hagyja el az üzemet.

SÍBÖRZET tart november 10-én, fél hat órai kezdettel a Metró Klub összes helyiségeiben (Budapesten, a Dohány utcában, a Verseny Áruház mögött) az Encián Sportoktató és Szervező GMK. Egyúttal oktatófilmet vetítenek lassítással az osztrák síiskola elemeiről, s az esten minden résztvevő elcserélheti, eladhatja, megunt vagy kinőtt sífelszerelését, síruháját.

KÉMÉNYELLENŐRZÉSEK. Épülnek az új családi és társasházak, évről évre több a kéményseprők dolga Borsodban: az idén mintegy húszezerrel több — összesen félmillió — kéményt kell előkészíteniük a fűtési idényre. A megyei Kéményseprő és Tüzeléstechnikai Szolgáltató Vállalat száz kéményseprője járja ezekben a napokban a városokat és a falvakat, tisztítja, égeti ki a kéményeket.

A FŐVÁROSI FÜRDŐIGAZGATÓSÁG értesíti vendégeit, hogy a Szabadság strandfürdő november 14-től 18-ig a fürdő vízellátását biztosító kút karbantartási munkái miatt zárva lesz. Nyitás 19-én, szombaton. A munkák ideje alatt a kiadott SZTK-utalványok és bérletek a Széchenyi fürdőben használhatók fel.

A FÖLDRENGÉS ÁLDOZATAI. Eddig 34 halottja és több mint 2 ezer sebesültje van a kínai Santung tartomány nyugati részét megrázó hétfő hajnali földrengésnek. Mint jelentettük, a rengés a 9-fokozatú Richter-skálán 5,9-es erősségű volt. Az eddigi adatok szerint 3330 lakóház is romba dőlt. A mentési munkálatok még folynak.

ALKALMI LEVELEZŐLAP. A posta Pécsett megrendezésre kerülő Pannonfila '83 országos bélyegkiállítás alkalmából november 11-én alkalmi levelezőlapot bocsát forgalomba. Az 1 forint értéknyomású, 1,40 forint eladási árú levelezőlap Zombory Éva grafikusművész tervei alapján több színű ofszetnyomással, százezer példányban készült az Állami Nyomdában. A bélyegképen egy 1900-ban készült eozinmázas Zsolnay-váza, a bal oldali képen pedig a pécsi Zsolnay-kút látható.

Búcsú Gallai Lajostól

Mély részvéttel kísérték utolsó útjára *Gallai Lajost*, az MSZMP budapesti bizottságának, a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetségének tagját, nyugalmazott pénzügyminisztériumi főosztályvezetőt, a Szocialista Hazáért Érdemrend és más magas kitüntetések tulajdonosát kedden a Farkasréti temetőben.

Ravatalánál *Lantos Zoltán*, a budapesti pártbizottság tagja a pártbizottság, a család, a barátok, elvtársak nevében búcsúzott a szilárd és elvhű kommunistától, a párt kiváló harcosától. Gallai Lajos ahhoz a nemzedékhez tartozott — mondotta —, amely már a felszabadulás előtt felismerte a munkásosztály társadalmi hivatását. Azok közé a vezetők közé tartozott, akik minden igyekezetükkel az egységes marxista—leninista párt megteremtésén fáradoztak. Egész életét a társadalmi igazságtalanságok elleni harcnak szentelte.

KOSZORÚZÁS

Pothornik Józsefnek, a magyar munkás- és szakszervezeti mozgalom kiemelkedő személyisége születésének 80. évfordulója alkalmából november 10-én, csütörtökön 10 órakor koszorúzási ünnepséget rendeznek a Mező Imre úti temetőben levő sírjánál.

Amatőr kórus a Hyattban

A Magyar Kórus Társaság *Pászti Miklós* karnaggyal az élen, november hatodikán este tartotta bemutatkozó előadását az Átrium Hyatt báltermében.

Galoppverseny-eredmények

1. Agilis (6) — Kaviár (7) — Alku (3). 135, 28, 21, 51; Bef.: 305, 684. Hármas befutó: 12 154.
2. Bizalmas (11) — Modoros (13) — Welches? (14). 36, 15, 77, 21; Bef.: 215, 128.
3. Will (9) — Lutri (2) — Csizmadia (11). 40, 20, 22, 21; Bef.: 157, 110. Hármas befutó: 1303.
4. Almodozó (1) — Matrix (6) — Aktor (3). 190, 34, 19, 16; Bef.: 637, 329.
5. Gulyás (12) — Bámészkodó (4) — Ravaszdi (10). 25, 18, 49, 73; Bef.: 216, 259. Hármas befutó: 4069.
6. Kemping (5) — Walzer (6) — Láncszem (3). 158, 39, 14, 17; Bef.: 337, 758.
7. Mandáns (9) — Windsor (2) — Goda (12). 64, 28, 20, 33; Bef.: 166, 180. Hármas befutó: 1542.
8. Morfeusz (5) — Nagyvárad (6) — Monogram (8). 55, 23, 19, 43; Bef.: 80, 443.
9. Mondat (11) — Mulató (3) — Ilse (10). 42, 21, 68, 18; Bef.: 316, 65. Hármas befutó: 3285.
10. Mesemondó (4) — Normás (1) — Remete (2). 102, 23, 20, 20; Bef.: 122, 271.

Jelöltjeink az ügetőversenyekre

Szerda

1. Barackvirág (8) — Hidra (10) — Hóhányó (9) — Interpol (3).
2. Janula (3) — Jenőke (4) — Jóakaró (16) — John (7).
3. Gyöngyi (3) — Gemma (4) — Iowa (11) — Izibe (9).
4. Csoki (1) — Hargita (10) — Honos (6) — Green River (5).
5. Dália (8) — Harry (9) — Félisten (11) — Huckleberry (1).
6. Delphynium (10) — Hibiscus (9) — Glaszé (11) — Georgikon (8).
7. Görögtűz (7) — Gebel (10) — Borostyán (9) — Cédrus (3).
8. Idol (3) — Importőr (5) — Iramszarvas (2) — Ilona (1).

A versenyeket 16.30 órakor kezdik.

Ügetőverseny-eredmények

1. Hang (11) — Isis (5) — Imposztor (10). 24, 13, 15, 22; Bef.: 60, 100. Hármas befutó: 631.
2. Jópénz (7) — Jótálló (8) — Jesolo (9). 35, 11, 10, 14; Bef.: 34, 64.
3. Dácia (7) — Ürge (6) — Vicces (5). 22, 13, 29, 27; Bef.: 77, 86. Hármas befutó: 463.
4. Gátlástalan (4) — Habig (5) — Darling (9). 134, 26, 15, 11; Bef.: 650, 184.
5. Gránátalma (6) — Harry (5) — Energia (10). 117, 19, 18, 13; Bef.: 312, 197. Hármas befutó: 3995.
6. Fórum (2) — Föl-le (12) — Delmar (10). 42, 20, 17, 24; Bef.: 88, 228.
7. Gesztus (11) — Hajnalka (1) — Dőre (7). 24, 16, 37, 19; Bef.: 380, 39. Hármas befutó: 2720.
8. Janicsár (9) — Jégrevű (11) — Johanna (2). 28, 13, 16, 19; Bef.: 58, 92.
9. Csattanó (4) — Impozáns (7) — Ír (9). 62, 14, 12, 65; Bef.: 101, 320.
10. Intelem (9) — Importőr (1) — Gemma (2). 26, 10, 10, 10; Bef.: 58, 46.
11. Zuárd (4) — Verőfény (5) — Dúr (7). 46, 35, 19, 49; Bef.: 70, 282.